ሓዳስ ኤርትራ

መበል 28 ዓመት ቁ.64 | ረቡዕ 14 ሕዳር 2018 | ገጻት 12 ዋጋ 2.00 ናቕፋ

ገጽ 3
ዑደት ፕረዚደንት ኢሳይያስ. . .

ገጽ 5
ያታዊ ፌስቲቫላት ብዞረ ናራ

ገጽ 6
ሜላ ህይወት

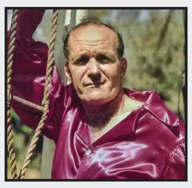

ገጽ 8
ምሕያል ተራ ኮም ኣብ ምንካይን. . .

ገጽ 9
ኤርትራ ኣብ ዓቢ ጉያ ኢትዮጵያ . . .

ሚኒስትሪ ሕርሻ፡ ብዝተፈላለየ ሞያ ዘሰልጠኖም ኣባላት ኣመሪቑ

ሚኒስትሪ ሕርሻ፡ ብዝተፈላለየ ሞያታት ከሰልጥኖም ዝጸንሐ 19 ደቂ-ኣንስትዮ ዝርከብኦም 80 ኣባላቱ፡ ብ10 ሕዳር ኣብ ኣስመራ ኣመሪቑ።

እቲ - ምድላው ካርታን ምእካብ ሓበሬታን፡ ጸሊያዊ ጸዓት፡ ሕርሻዊ ምህንድስና፡ ሓፈሻዊ ሊላን መፃኢታዊ ጸገኑን ከምፕዩተር. . . ዘጠቓለለ ስልጠና፡ ካብ 10 መዓልቲ ክሳብ ሓደ ወርሒ ዝቐጸለ ነይሩ።

ኣብ'ቲ ናይ ምምራቕ ስነ-ስርዓት፡ ሓላፊ ጨንፈር ምምዕባል ዓቕሚ-ሰብ ኣብ'ቲ ሚኒስትሪ፡ ኣቶ ኣስመሮም ግርማይ፡ እቲ ስልጠና ኣካል ናይ'ቲ ዓቕሚ ኣባላት ንምብራኽ ዝቐየድ ጻዕሪ ምዃኑን፡ ኣብ ስርሖም ክሕግዞም እምነት ከምዘሎን ገሊጹ።

ወከልቲ ተመረቕቲ፡ እቲ ትምህርቲ ኣዝዩ ኣገዳሲ ምንባሩ ብምርግጋጽ፡ ከምዚ ዓይነት ስልጠና በዞባዊኡን በብደረጃኡን ክውድብ ኣገዳሲ ምዃኑ ኣዘኻኺሮም።

ሚኒስተር ሕርሻ ኣቶ ኣረፋይነ በርሀ፡ ብስልጠና ዝተረኽበ ሞያ - ኣብ ስራሕ ክትግበር ምስ ዝከኣል፡ ኣገዳስነቱ ዝያዳ ከም ዝዓዝዝ ብምዝኽኻር፡ ትምህርቲ ሓደ እዋን ምስ ቀሰምካዮ ወዲኡ ዝበሃል ከምዘይኮነን ብስልጠና ከምዝዓብን ኣገንዚቡ።

ኤርትራ፡ ውድድር 'ዋንጫ ቅድድም ብሽክለታ ኣፍሪቃ' ከተአንግድ'ያ

ኤርትራ፡ ብምውህሃድ ኮንፈደረሽን ቅድድም ብሽክለታ ኣፍሪቃ (CAC) ን ሃገራዊ ፌደረሽን ቅድድም ብሽክለታ ኤርትራን፡ ካብ 21 ክሳብ 25 ሕዳር ዝቐየድ 'ዋንጫ ቅድድም ብሽክለታ ኣፍሪቃ' ከምእተአንግድ፡ ኮሚሽነር ባህልን ስፖርትን ኣምባሳደር ዘመደ ተኸለ ሓቢሩ።

ኣምባሳደር ዘመደ ትማሊ 13 ሕዳር ንማዕከናት ዜና ኤርትራ ኣብ ዝሃቦ ጋዜጣዊ መግለጺ፡ ኤርትራ ኣብ ቅድድም ብሽክለታ ኣፍሪቃ ብቐዳምነት እትጥቀስ ሃገር ብምዃና፡ ዚ ብደረጃ ኣፍሪቃ ፈላሚ ዝኾነ ውድድር ከተአንግድ እቲ ዕድል ከምእተዋህባ፡ ብብቕዓት ንምእንጋዱ ክቐየድ ዝጸንሐ ምድላዋት ድማ ከም እተጻፈፈ ገሊጹ።

"ቀንዲ ወዓቢን ዋናን ናይ'ዚ ውድድር፡ ኮንፈደረሽን ቅድድም ብሽክለታ ኣፍሪቃ'ኳ እንተኾነ፡ መዋሊቱ ግና ኤርትራ እያ" ዝበለ ኣምባሳደር ዘመደ፡ ኩሉን ፌደረሽናት ቅድድም ብሽክለታ ዘለወን ሃገራት ኣፍሪቃ፡ በቲ ማሕበር ዕድመ ከምእተላእከለን፡ ድሮ ድማ ብርክት ዝበላ ጋንታታት እወታዊ ምላሽ ሂበን ምህላወን ኣረዲኡ።

ኤርትራ፡ ኩሉ'ቲ ንውድድር ዘድሊ ትሕተ-ቅርጺ ብዘዋጽእ ኣማልኣ ከምዘሎ፡ ኑቲ ምድላዋት ክየምግም ዝመጸ በዓል-መዚ ኮንፈደረሽን ቅድድም ብሽክለታ ኣፍሪቃ እውን፡ ብምድላዋት ኤርትራ ዕግበቱ ከምዝገለጸ፡ ኣምባሳደር ዘመደ ብዘወሳኺ ሓቢሩ።

ዚ ኣብ ጉደናታት ከተማ ኣስመራ ዝቐየድ ውድድር፡ ከሉ ዜጋ ብሓፈሻ፡ ኣፍቃሪ ስፖርት ድማ ብፍላይ ንምድማቑ ክሰርሕ ከኣ ተላብዩ።

እዚ ብደረጃ ማሕበር ቅድድም ብሽክለታ ዓለም (ዩሲ.ኣይ) ተፈላጥነት ዘለዎ፡ ሓድሽ ናይ ውድድር መድረኽ፡ ብኽልቲኡ ጾታ ናይ ግዜን ናይ ጽርግያን ውድድራት፡ ከምኡ'ውን ንፈለማ እዋን ዝቐየድ ሓጺር ናይ ጽርግያ ውድድር (ክራይተርዩም) ከጠቓልል እዩ።

ብመሰረት ካብ 'ዩሲ.ኣይ' ዝተረኽበ ሓበሬታ፡ ሃገራዊት ጋንታ ቅድድም ብሽክለታ ኤርትራ፡ ብደረጃ ኣፍሪቃ ንደቡብ ኣፍሪቃ ሰዒባ ካልኣይቲ፡ ብደረጃ ዓለም ድማ ኣብ መበል 30 ተርታ ተሰሪዓ ትርከብ።

ጋሽ - ባርካ - ደቂ - ኣንስትዮ ርሑቕ ገጠራት ጉስጓሳት ክሕይል ሓቲተን

ኣብ ርሑቕ ገጠራት ዝነብራ ደቂ-ኣንስትዮ፡ ንቕሓተን ኣብሪኸን ተሳቲፍቲ ልምዓታዊ መደባት ዝኾናሉ ባይታ ንምፍጣር - ተራ ሕብረተ-ሰብ ክዓቢ፡ ኣደ-መንበር ሃማደኤ ዞባ ጋሽ-ባርካ ምስ ደቂ-ኣንስትዮ ንኡሳን ዞባታት ድግን ፎርቶ-ሳዋን ኣብ ዝገበረቶ ርክብ ኣተሓሳሲባ።

ምስ ነበርቲ ምምሕዳር ከባቢታት ተማሪት፡ ኣዲባራ፡ ፎርቶ-ሳዋ፡ ተኸሪረትን ሓሻኪቶን ኣብ ዝተገበረ ርክብ፡ ወይዘሮ ይሕደጋ የውሃንስ፡ ደቂ-ኣንስትዮ ንዝተፈላለዩ ማሕበራዊ፡ ባህላውን ቁጠባውን ጸገማት ዝተቓልዓ ብምዃነን፡ ሕብረተ-ሰብ ብሓፈሻ፡ ወለዲ ድማ ብፍላይ፡ ንዘጋጥመን ጸገማት ኣብ ምሕጋዝ ሓላፍነታዊ ግዴታኦም ክትግብሩ ኣዘኻኺራ።

ልምዓታዊ መደባት፡ ብዘይተሳትፎ ደቂ-ኣንስትዮ ክዕወቱ ከምዘይክእሉ ብምምልካት፡ ኣብ መኣዲ ትምህርቲ ማዕረ ተሳታፍነት ንኽህልወን ምትብባዕ ክግበረለን፡ ሎሚ ናብ መንእሰያት ደቂ-ኣንስትዮ ዝቐንዐ ወፍርታት ንጽባሕ ዝሓሸ ባይታ ዘጣጥሐ ብምዃኑ - ቀዳምነት ክወሃቦ ኣዘኻኺራ።

ተሳተፍቲ፡ ንቕሓት ሕብረተ-ሰብ ብሓፈሻ፡ ናይ ደቂ-ኣንስትዮ ድማ ብፍላይ ዘበርኽ ጉስጓሳዊ መደባት ክድፈኣሉም ተላብየን።

ባጽዕ - ተሳታፍነት ተመሃሮ ዕብየት ኣርእዩ

ኣብ ንኡስ ዞባ ባጽዕ ተሳታፍነት ተመሃሮ ኣብ ኩሉ ደረጃታት ዕብየት የርኢ ከምዘሎ፡ ሓላፊ ቤት-ጽሕፈት ትምህርቲ ኣብ'ቲ ንኡስ ዞባ መምህር እስማዒል ሳልሕ ሓቢሩ።

ብ5 ሕዳር ኣብ ዝተኻየደ ኣኼባ መምህር እስማዒል፡ ተሳታፍነት ተመሃሮ ምስ ናይ ዝሓለፈ ዓመተ-ትምህርቲ ክነጻጸር እንከሎ፡ ኣብ መባእታ ብ3.2 ሚእታዊት፡ ኣብ ማእከላይ ደረጃ ብ4.3 ሚእታዊት፡ ኣብ ካልኣይ ደረጃ ድማ ብ9.1 ሚእታዊት ዕብየት ከምዝመዝገበ ብምሕባር፡ ንዚያዳ ተሳትፎን ዝበለጸ ወጽኢትን ስሉሳዊ ርክብ መምህራን፡ ወለድን ተመሃሮን ክዕዘዝ ኣዘኻኺሩ።

ብደረጃ ንኡስ ዞባ ኣብ ሃገራዊ ፈተናታት ዝተመዝገበ ወጽኢት ብዝምልከት፡ ኣብ ሃገራዊ መርመራ ሻሙናይ ክፍሊ 3.1 ሚእታዊት ዕብየት ከምዝዞበ እንከሎ፡ ኣብ ናይ 12 ክፍሊ መልቀቒ ፈተና ግን ብ6.7 ሚእታዊት ከምዝጐደለ ኣብሪሁ።

ኣኼበኛታት፡ ብቐዳምነት ተመሃሮ ንምሕያል ንመምህራን ዝወሃብ ስልጠናታት ቀጻልነት ክህልዎ፡ ተሳትፎ ወለዲ ኣብ መዳይ ትምህርቲ ንምዕባይ ጸዑቕ ጎስጓስ ክግበር፡ መደብ ትምህርቲ ንጻብዒቲ ብስሩዕ ክቕጸል፡ ክሉዕ ተመሃሮ ክሰፍሕ. . . ዝብሉ ርእይቶታት ኣቕሪቦም።

ኣብ ጊንዳዕን ቅሮራን፡ ምርጫ ኣመሓደርቲ ከባቢ ተኻዪዱ

ኣብ 17 ምምሕዳራት ከባቢ ንኡስ ዞባ ጊንዳዕ ናይ ስራሕ ግዜኦም ዘኽተሙ ኣመሓደርቲ ከባብን ኣካየድቲ ስራሕን ንምትካእ ምርጫታት ይካየድ ኣሎ።

ኣመሓዳሪ ንኡስ ዞባ ጊንዳዕ ኣቶ ዑመር ያሕያ፡ ብመሰረት ዝተወጠነ መደብ፡ እቲ ምርጫታት ኣብ ምምሕዳራት ከባቢ ማይ-ሓባር፡ ለዓይተን ኣፋሲት፡ እምባትካላ፡ ጊንዳዕን ደንጎሎን ብጽቡቕ ከምእተሰላሰለ፡ ኣብቶም ዝተረፉ ምምሕዳራት ከባቢ ድማ ክቕጽል ምዃኑ ሓቢሩ። ሓደስቲ ተመረጽቲ ንህዝቦም ብቕንዕና ኪነጥፉ እውን ኣዘኻኺሩ።

ንሳቶም ብወገኖም፡ ኣሚኑ ንዝመረጾም ህዝቢ ብትግሃትን ቅንዕናን ንምግልጋል ዘለዎም ቅሩብነት ድሕሪ ምርግጋጽ፡ ኣብ ኩሉ ምምሕዳራዊ ንጥፈታቶም - ምትሕብባር ህዝበን ምምሕዳርን ከይፍለዮም ተላብዮም።

ኣብ ንኡስ ዞባ ቅሮራ እውን፡ ኣብ 11 ምምሕዳራት ከባቢ - ካብ 5 ክሳብ 22 ጥቅምቲ፡ ተተመሳሳሊ ምርጫታት ተኻዪዱ።

ኣመሓዳሪ ንኡስ ዞባ ቅሮራ ኣቶ ሳልሕ ማሕሙድ፡ ኣመሓደርትን ኣካየድቲ ስራሕን፡ ንስራሖም ቀዳምነት ብምሃብ ንህዝቦም ብቕንዕና ከመሓድሩን መደባት ልምዓት ንምዕዋት መሪሕ ተራ ክጻወቱን ኣዘኻኺሩ።

ዓዲ-ቐይሕ - መስርሕ ምምሃርን ምስትምሃርን ተገምጊሙ

ኣብ ንኡስ ዞባ ዓዲ-ቐይሕ፡ "መጻኢና ብትምህርቲ ንውሕስ" ብዝብል ቴማ፡ ጻዕሪ መምህራንን ወጽኢት ተመሃሮን ንምዕዛዝ ዝሕግዝ፡ ኩነታት ኣብያተ-ትምህርቲ ዝፍትሽን ገምጋም ተኻዪዱ።

ኣብ'ቲ ርእሰ-መምህራን፡ ሱፐርቫይዘራት፡ ሓለፍቲ ኣብያተ-ጽሕፈት ሚኒስትሪታት፡ ኣመሓደርቲ 21 ምምሕዳራት ከባብን መሻርኽቲን ዝተሳተፍዎ ኣኼባ፡ ሓላፊ ቤት-ጽሕፈት ትምህርቲ ኣብ ንኡስ ዞባ ዓዲ-ቐይሕ መምህር ዑመረዲን መሓመድ፡ ኣብ ዝሓለፈ 5 ዓመታት ዝነበረ ኩነታት ተመሃሮ፡ መምህራንን ኣብያተ-ትምህርትን ዘብርህ ጸብጻብ ኣቕሪቡ።

ካብ 2014 ኣትሒዙ፡ ተሳተፍቲ ተመሃሮ ከምቲ ዝድለ ከምዘይኮነ፡ ጠንቁ ድማ - ምቁራጽ፡ ትሑት ተገዳስነትን ድኹም ምክትታል ወለድን መምህራንን ከምዝጠቓልል ገሊጹ።

ተገዳስነት ተመሃሮ ክብ ንምባል ክግበር ብዝዕበ ዘለዎ - ኣብ ምድልዳል ስሉሳዊ ዝምድና ተመሃሮ፡ ወለድን መምህራንን፡ ከምኡ'ውን ምብራኽ ወጽኢት ተመሃሮ ዘተኩረ መዛዘዪ ነጥብታት ቀሪቡ ብዕምቈት ተዘቲዩሉ።

ኣመሓዳሪ ንኡስ ዞባ ዓዲ-ቐይሕ ኣቶ ሃብታይ ተስፋዝጊ፡ ደረጃ ተመሃሮ ንምብራኽ፡ ኣመሓደርቲ ከባቢ ቀጻሊ ጎስጓስ ክካይዱ፡ ኮሚተ ወለዲ ኣብ ሰለስተ ወርሒ ገምጋም ብምግባር ኩነታት ተመሃሮ ክከታተልን ብደሆታት ኣለልዮ ኣብ ምእላዩ ክነጥፉን ኣዘኻኺሩ።

ጽርግያ ኣፍዓበት - ናቕፋ ይጽገን ኣሎ

ብ18ን 19ን ጥቅምቲ ብዝዘረመ ብርቱዕ ዝናብ ተበላሽዩ - ኣገልግሎት ኣቋሪጹ ዝጸንሐ ጽርግያ ኣፍዓበት - ናቕፋ፡ ብምትሕብባር ህዝበን ኣባላት ሓይልታት ምክልኻልን ይጽገን ኣሎ።

ኣብ ከባቢ ክሳድ ዒሾርም ኣብ ዝርከብ ልዕሊ 5 ኪሎ-ሜተር ዝነውሓቱ መስመር ኣብ ዝቖረጽ ዘሎ ናይ ምጽጋን ዕማም፡ መዓልታዊ ኣስታት 600 ጉልበት ይሳተፍ ከምዘሎ፡ ወኪል ኤሪና ሓቢሩ።

ተሳተፍቲ፡ ዛጊት ተሳሊጡ ብዘሎ ስራሕ፡ ብደናጉላ ዝተዓበሰ ቢንቶታት ተጻሪጉ ዝፈረሰ ቢንቶታት እውን ስለዝተገደቐ፡ ምንቅስቓስ ተሽከርከርቲ ዳግም ከምእተጀመረ ገሊጾም።

"ስድራ-ቤትን ሽኮርያን" መልእኽቲ ሚኒስትሪ ጥዕና ብምኽንያት ዓለማዊ መዓልቲ ሽኮርያ

ኣብዚ እዋንዚ፡ ኣስታት 425 ሚልዮን ካብ ብዝሒ ህዝቢ ዓለም ሽኮርያ ኣማዕቢሎም ከምዘለዉ፡ ናይ 2018 ዓ.ም. ዓመታዊ ጸብጻብ ኣህጉራዊ ፈደረሽን ሽኮርያ የመልክት። እዚ ሕማም ዝግበር ናይ ምክልኻልን ምቁጽጻርን ሜላታት፡ ካብዚ ዘለዎ ንላዕሊ እንተ ዘይተሰራሕሉን እንተ ዘይሓየሉን ድማ፡ መጠን በዚ ሕማም ዝቕጸዑ ሰባት ኣብ 2030 ዓ.ም. ኣዝዩ ክልዕል ምኻኑ የኣንፍት።

እቲ ጸብጻብ፡ እዚ ሕማም ንምክልኻል ዝጠቅሙ ቀንደኛ ወሰንቲ ሜላታት ከምዘለዉ ይጠቅስ። ገለ ካብኣቶም ከኣ እዚ ሕማም ዘለዎ ናይ ቀረባ ቤተ-ሰብ፡ ብፍላይ ካብ ወለዲ ምስ ዝህሉ፡ ኩነታት ሽኮርያ ንምፍላጥ ቅድመ ሕማም መርመራ ክግበርን ቅርዑይ ሜላ መነባብሮ ክኽተልን ዝብል የጠቓልል። ስለ'ዚ፡ እዚ ንምትግባር ስድራቤታዊ ተበግሶ ክንወስድ ይግባእ። እቲ ጸብጻብ ብዝወሰኾ፡ ሓደ ካብ ክልተ ሽኮርያ ዘለዎም ሰባት ከምዘለዎም ዘይፈልጡ ምዃኖም፡ ትሕቲ ሓደ ካብ ኣርባዕተ ስድራቤታት ጥራይ ድማ ብዛዕባ ሽኮርያ እኹል ትምህርቲ ከም ዝረኸቡ ይሕብር።

እዚ ናይ ለሚ ዓመት መልእኽቲ ዓለማዊ መዓልቲ ሽኮርያ "ስድራ-ቤትን ሽኮርያን" ተባሂሉ ዝተመርጸሉ ምኽንያት፡ እዚ ብልዑል መጠን ዘስፋሕፍሕ ዘሎ ዘይተመሓላለፊ ሕማም ንምክልኻልን ንምቁጽጻርን ዝግበር ጻዕሪ ካብ ደረጃ ውልቀ-ሰብ ሓሊፉ ናብ ስድራ-ቤታዊ ሓብራዊ ሓላፍነት ዘሰኽም ምዃኑ ጥቡቕ ዝበለ ሓበሬታ ንምምሕላፍ ዝዓለመ'ዩ።

እዚ ሕማም'ዚ ኣብ ማሕበረ-ቁጠባዊ ኩነታት ህዝቢ ከስዕቦ ዝኽእል ጽልዋ ኣዝዩ ከቢድ ምዃኑ ተገንዚብና፡ ኣብ መዓልታዊ ንጥፈታትና ዝያዳ ጠንቂ ዝተፈላለየ ጥዕናዊ ማሰናኽላትን ስንክልናን ዝኾኑ ኢቃላዕቲ ጠንቅታት ብምፍላጥ መግብን ኣመጋግባን ኣለሊኻ ብምጥቃም፡ ስሩዕ ንጥፈታት ኣካላዊ ምንቅስቓስ ብምዝውታር፡ ካብ ኣልኮላዊ መስተን ትምባኾን ወጽኢቱን ብምውጋድ፡ ብስሩዕን ብተደጋጋምን ሕክምናዊ ክንክን ብምግባር፡ ንምክልኻልን ምቁጽጻርን ድማ ስድራቤታዊ ሓላፍነት ብምዕባይ ከም ወትሩ ንቕሓት ህዝቢ ክብርኽ ይግባእ። ሽኮርያ ሓንሳብ ምስተራእየ ክትቆጻጸሮ እምበር ተፈዊሱ ጠቕሊሉ ክሓዊ ዘይክእል ሕዱር ሕማም ምዃኑ ምርዳእ ሓደ ካብቲ ብቐዳምነት ክፍለጥ ዘለዎ ኣምር'ዩ።

ከም ዝፍለጥ ዕላማ ዓለማዊ መዓልቲ ሽኮርያ ብደረጃ መንግስታት፡ ዘይመንግስታውያን፡ ሲቪካውያን ማሕበራትን ብደረጃ ኮምን ውልቀሰባትን ጠመተ ንምርካብን ኣብዚ ሕማም'ዚ ዝሎ ኣረኣእያን ንጥፈታትን ንምዕባይን ፍሉይ ኣድህቦ ንምርካብን እዩ። ኣብቲ ዝግበር ናይ ምክልኻልን ምቁጽጻርን ንጥፈታት ኣፍልጦ፡ ንቕሓትን ትግባረን ናይ ነፍሲ-ወከፍ ሰብ ንምብራኽ ከኣ መሪሕ ተራ ይህልዎ።

ሚኒስትሪ ጥዕና፡ ኣብዚ ሕማም'ዚ ንምክልኻልን ንምቁጽጻርን ልዑል ጠመተ ሂቡ ይሰርሓሉ ኣሎ። መርኣያ ናይ'ዚ ድማ ሓደ ብደረጃ ሃገር ዝሳተፍ ክሳብ ዞባታትን ታሕተዎት ትካላት ጥዕናን ዝወርድ ናይ ሓበሬታን ጎስጓስን ኣወሃህዳትን ኣሃዱ ብምቛም፡ ንተሓከምቲ ስሩዕ ሕክምናዊ ኣገልግሎት ኣብ ምሃብን ዘድሊ መድሃኒታትን ምክትታልን እናተገበረሎም፡ ብዘይስንክልና ብኸመይ ምስ ሽኮርያ ክነብሩ ከምዝኽእሉ ሓበሬታ ኣብ ምሃብን ብሓያል ጻዕሪ ይሰርሕ ኣሎ።

እቲ ቀንዲ መልእኽቲ ግን ከምዚ ናይ ለሚ ዓመት ቴማ ዝሕብሮ፡ ስድራ-ቤት ብዛዕባ'ዚ ሕማም መበገሲኡ ፈሊጦም ንከይመጽእ ክከላኸሉን እንተመጺኡ ድማ ንምቁጽጻሩ ኣፍልጦ ክዕበን ብተግባር ክሰርሑ ሚኒስትሪ ጥዕና መልእኽቱ የመሓላልፍ።

ሚኒስትሪ ጥዕና
ሕዳር 14 - 2018

ብዘይካ ሰኑይ መዓልታዊ እትሕተም ጋዜጣ

ዋና ኣሰናዳኢ
ኣስፍሃ ተኽለማርያም
ቊ.ስ 116266 / 201820(2220)

ቦርድ ምስንዳእ
ብርሃነ ምሕረትኣብ
ዮሴፍ ሃይለማርያም
ምሉእብርሃን ሃብተገብርኤል
ኤርምያስ ገብረልዑል
ሺሃብ ኣርኣያ
ቊ.ስ 201820 (2214)
ፋክስ፡ 127749 - ቊ.ሳ.ጶ. 247

ምዝርጋሕ ጋዜጣ
ቊ.ስ. 200454-07121322
ምልክታ
ቊ.ስ. 125013 - ቊ.ሳ.ጶ. 1284

ለይ-ኣውት
ኤደን ሃብተኣብ
ሳምራዊት መለስ
ሰማያዊት ሓይለኣብ
ሳራ ኣለም

ለሚ መደብ ERI-TV

ሰዓት	መደብ
12:00	ደኩመንታሪ
12:30	ዜና ትግርኛ
12:50	ጨፌራ ጥዕና
13:30	ዜና ዓረብ
13:40	ቴራብ /ገሉብ ደሓን
14:20	ፓኖራማ
15:00	ሙ/ድራማ
16:00	ዕላል ጥበባት
16:35	ደኩመንታሪ
17:20	ህርመት
18:30	ማእገር
20:00	ዜና ትግረ
20:10	ሸንግርዋ
21:00	ዜና ትግርኛ
21:25	ሕርሻን ሃብቲ ባሕርን
22:00	ዜና ዓረብ
22:10	ሙ/ድራማ
22:30	ዜና እንግሊዝ

ዲዛይን፡ ታእዛዝ ኣብርሃ
ስእሊ፡ የማነ ኣብርሃ

ዑደት ፕረዚደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቂ፡ ኣብ ክልል ኣምሓራ

ዕላል ምስ ታሪኽ

ጥዑምዝጊ ተስፋይ

ኣብ'ቲ ብጥልያን ዝጀመረ ኣገባብ ትምህርቲ፡ ብዝተማሓየሸ ኣብ ስርዓት እንግሊዝ ዝነበረ ኣገባብ ትምህርቲ ዝሓሸ ነይሩ። እተን ኣብ ዘመን እንግሊዝ ዝተሃንጻ ኣብያተ ትምህርቲ ምስ ናይ ጥልያን ክመዛዘና እንከለዋ ብ1533% ማእታዊት (98ን ብ6) ዓብየን። ጥልያን ኣብ ዝጸንሓሉ እዋን 0.12 ኣብያተ-ትምህርቲ ኽሰርሕ እንከሎ፡ እንግሊዝ ድማ ኣብ ዓሰርተ ዓመት 9.8 ሰሪሑ። እዚ፡ ስርዓት ጥልያን ሓንቲ ቤት ትምህርቲ ንኽሰርሕ ኣስታት 8 ዓመትን ሰለስተ ወርሕን ከም ዝወሰደሉ የርኢ። ስርዓት እንግሊዝ ድማ ኣስታት 8 ኣዋርሕ ይወስደሉ ነይሩ።

ኣብ ስርዓት እንግሊዝ፡ ትምህርቲ ኣብ 1943 ብ28 ኣብያተ ትምህርቲ ጀሚሩ። ኣብ 1951 ድማ 97 ኣብያተ-ትምህርቲ በጺሐን። እዚ ብማእከላይ ዓመታዊ

መም. ጸገረዳ ኪዳን

ዕምጋም ክሳብ 27% ምንባሩ ብዶክተር ኣዳ ዝተጻሕፈ መጽሓፍ ይሕብር። ኣብ ርእሲ'ዚ እውን፡ ካብ 1943 – 1944 ንኣስታት 26 ኣብያተ-ትምህርቲ ጥልያን 11,648 ሽሊንግ (Sterling) ወጻኢ ገይሩ። ን28 ኣብያተ-ትምህርቲ ዜጋታት ድማ 2,081 ሽሊንግ ነይሩ። ኣብ 1945-46 ንኣብያተ-ትምህርቲ ጥልያን 28,041 ሽሊንግ ክሸውን እንከሎ፡ ንኣብያተ-ትምህርቲ ዜጋታት ድማ 22,282 ሽሊንግ ነይሩ። በዚ፡ ስርዓት እንግሊዝ ብዙሕ ዝኾነ ማሰርሕ ሚላ ምክፍፋል ዝኸይድ ስርዓት ምንባሩ የርኢ።

ካብ'ዞም ኣሃዛዊ ርኽበታት፡ ትምህርቲ ኣብ ዘመን ጥልያን ምስ ስርዓት እንግሊዝ ክነጻጸር እንከሎ፡ ንዜጋታት ዕፉን ምንባሩ የርኢ። ነቲ ተጠፍኡ ዝነበረ ባህጊን ድልየትን ትምህርቲ ሕብረተሰብ፡ ብመጀመርያ እምነ-ማሰረት ንምንባርን ንኽዕምሃሩን ዝተበገሱ መምህራን፡ መም ደስታ የሴፍ ከም ዝሰፈሩዎ፡ መም. ደሱላቕ ተወልደ መድህን፡ ኣስፍሃ ካሕሳይ፡ ቀሺ. ኣርኣያ ብርሃ፡ ሳህለ ዓንደሚካኤል፡ ጉብረእየሱስ (ስም ኣቡኡ ዘይተጻሕፈ)፡ ጉብረንጉስ ስለቡ፡ ቀሺ. ዓምደሚካኤል ወልደመንቀርዮስ፡ ሚካኤል ሃብተእግዚእ፡ ምስዮና ደሱላቕ ተወልደመድህን (ወዶም ንመም. ደሱላቕ ተወልደመድህን)፡ ኤፍሬም ኣማኑኤል፡ ሃይለ ዑቕባጼን፡ ሰዓረ ካሕሳይ፡ ታፈረ ተስፋስላሴ፡ ምሕረትኣብ ጉብረመድህን፡ መሓመድ . . . ፡ ተኽለማርያም ተኸኑራይ፡ እስጢፋኖስ ጋይም፡ የሴፍ ሰሎሙን፡ ሰሎሙን ሃብተሚካኤል፡ ዮሓንስ ፍጡር፡ ሳሙኤል ማና፡ ጉብረመድህን ሕድሩ፡ ኣብርሃ ጉብረስላሴ፡ ኣብርሃ ሰገድ፡ ተስፋይ ማዘንግዕ፡ በርህ ምስጉን፡ ተኽሉብርሃን ዑቕቢ፡ ብርሃነ ማዕሉ፡ ሃይለሚካኤል . . . ፡ ዑቕባሚካኤል ተስፊ፡ ዑቕባሚካኤልን ሼኽ ዑስማንን . . . ነበሩ። እዞም መማህራን መሓሪ ወልደማርያም ከም ዝጸሓፎ፡ ብፍላይ ድማ መጀር ከኒሰቶንን መም. ደሱላቕ ተወልደመድህንን ኣፍልጦን ንቕሓትን ትምህርቲ ኣብ ሕብረተሰብ ብፍሉይ ከኣ ኣብ ደቀንስትዮ ንምዕባይ ምስ ዝተፈላለዩ መራሕቲ ሃይማኖትን ዓበይቲ ዓድን እናመኸሩ፡ ንወለድን ሕብረተሰብን የረድኡን የንቕሕን ከም ዝነበሩ ይዝከር። ካብ 1944 ምስ ምኽፋት ቤት ትምህርቲ ኣዋልድ ቁጽሪ ደቀንስትዮ በሪኹ። ነቲ ስዉጢ'ቲ ንምምጻእ፡ ንደቀንስትዮ ፍሉይ ሓለፋታት ኣብ ግዜ ዕረፍቲ ሻሂ፡ ንጥልፊ ዝኸውን ፈትልን ዓለባን ብናጻ ይወሃብ ነይሩ። በዚኣምን ካልኦት ሜላታት ምትብባዕ ኣብ 1950 ዓ.ም ቁጽሪ ተማሃሮ ማእከላይ ደረጃ ደቀንስትዮ 132 በጺሑ። እዚ ብማእታዊት 13,100% ዕብየት ኣርእዩ። እቲ እዋን ምስ ኩሉ ሕጽረታቱ ደቀንስትዮ ንኽመሃራ ካብ ዜሮ ዕድላት ትምህርቲ ዝተፈጥረለን ነይሩ። ኣብቲ እዋን ካብ 1945 ክሳብ 1950 - 10 ደቀንስትዮ መማህራን ነይረን።

ኣብያተ-ትምህርቲ ኣብ ዘመነ-ጥልያን ኣብ ከተማታት ነይረን። ኣብ ስርዓት እንግሊዝ ግን ካብ 1943 ኣትሒዙ ኣብ ገጠራት ተስፋሕፊሑ ከም ዝነበረ መም. ጸገረዳ ትገልጽ። መም. ጸገረዳ ኣብ ንእስነት ዕድመኣ ኣብ ከተማ ደቀምሓረ ክሳብ ሳልሳይ ክፍሊ ተማሂራ። ብድሕሪ'ዚ ኣብ መባእታ ደረጃ ቤት ትምህርቲ እቴጌ መነን ቀጺላ፡ ማእከላይ ደረጃ ኣብ ኣግኣዚያን (ሎሚ ባሕቲ መስከረም) ድሕሪ ምክትታል፡ ካልኣይ ደረጃ ትምህርታ ኣብ'ዚ ብዩኒቨርሲቲ ኣስመራ ዝፍለጥ (ሳንታ ፋሚልያ) ፈጺማ። ካብ'ዚ ኣብ ዩኒቨርሲቲ ኣስመራ ብቛንቋ እንግሊዝ ናይ ዲግሪ ማዕርግ ድሕሪ ምቕባል፡ ብርሕቀት ትምህርቲ ናይ ማስተርስ ማዕርግ ረኺባ። ወላዲኣ ግራዝማች ኪዳን ወልደሰላሳ ካብ 1943 – 1946 ኣብ ኣሕዳሪት ቤት ትምህርቲ መዝብ ኣብ ንኡስ ዞባ ሰንዓፈ ከም መምህርን ርእሰመምህርን ኣገልጊሎም። እዚ፡ እቲ እዋን ኣብ ዝርገሐን ምብጻሕን ትምህርቲ ተራ ከም ዝነበሮ ዘርኢ'ዩ። ብድሕሪ'ዚ ግራዝማች ኣብ ዝተፈላለያ ኣብያተ ትምህርቲ ሓላፊ ትምህርቲ፡ ሱፐርቫይዘርን ሓላፊ ትምህርቲ ኣውራጃ ኣከለጉዛይን ኣስመራን ኮይኖም ሰሪሖም። ንሶም ኣብ 1920 ዓ.ም ተወሊዶም፡ ኣብ ወርሒ ታሕሳስ 2002 ዓሪፎም። ግራዝማች፡ ኣብ ዘመነ ጥልያን ኣብ መባእታ ቤት ትምህርቲ ቅዱስ ሚካኤል ሰገነይቲ ድሕሪ ምምሃር፡ ኣብ ቤት ትምህርቲ ቅዱስ የሴፍ ከረን ቀጺሎም። ኣብ ዝተፈላለዩ ጽፍሕታት ክፍሊ ትምህርቲ እናኣገልገሉ እንከለዉ ብትምህርቲ ምሕደራ ኣብ ሃገረ ፈረንሳ ተማሂሮም። ግራዝማች ኪዳን ዝጠዘላ ዘርኦም ደቀንስትዮ ምንባረንን ንኽመሃራ ብዘጥቦር ዝሰርሑ ወላዲ ምንባሮምን መም. ጸገረዳን ካልኦት ኣሕዋታን ዝበጽሓኦ ደረጃ ትምህርቲ ምስክር'ዩ። ግራዝማች ኪዳን ክሳብ 1975 ኣብ ክፍሊ ትምህርቲ ኤርትራ ድሕሪ ምግልጋል፡ ኣብ መበል 55 ዓመት ዕድመኦም ብጡረታ ካብ ስራሕ ኣዕሪፎም። ንሶም ቋንቋታት ትግርኛ፡ ሳሆ፡ እንግሊዝ፡ ፈረንሳን ኣምሓርኛን ይዛረቡ ነይሮም።

እዚ ጽብጻብ ኣብ'ተን ብስርዓት ወተሃደራዊ መንግስቲ እንግሊዝ ዘመሓደራ

ሕፍንቲ ካብ ኣመጻጽኣ ታሪኽ ትምህርቲ ኣብ ኤርትራ

ዝነበራ ኣብያተ-ትምህርቲ ዝተመልከተ'ዩ። ኣብ'ቲ እዋን'ቲ፡ ካብ ምምሕዳር ወተሃደራዊ ስርዓት እንግሊዝ ወጻኢ ብርእሰን ዝመሓደራ ክልተ ኣብያተ ትምህርቲ ነይረን። ንሳተን ቤት ትምህርቲ ብኮሚቲ እትመሓደር እስላምያን ወንጌላዊት ቤት ትምህርቲ ገዛ ከኒሻን (ናይ ሎሚ ካልኣይ ደረጃ ቤ/ትም ደሱላቕ ተወልደ መድህን) ነይረን። ኣብቲ እዋን'ቲ ቤት ትምህርቲ ወንጌላዊት ገዛ ከኒሻ ዝምስገን ኣገልግሎት ትምህርቲ ትህብ ብምንባራ ኣብ ዓመት 200 ፓውንድ ካብ መንግስቲ እንግሊዝ ይወሃባ ከም ዝነበረ መም. መሓሪ ኣብ ዝጸሓፎ መጽሓፍ ሰፊሩ ይርከብ። እተን ብሚስዮናውያንን ብኮሚቲን ዝመሓደራ ዝነበራ ኣብያተ-ትምህርቲ ካብ'ተን ብስርዓት እንግሊዝ ዝኸፍታ ዝነበራ ኣብያተ-ትምህርቲ ዝሓሻን ዝበለጻን ነይረን። እቶም ኣብ ዘመን ጥልያንን እንግሊዝን ኣብ ዝተፈላለዩ ጽፍሕታት ዘገልገሉ ዝነበሩ ሰራሕተኛታት ኣብ ሚስዮናውያንን ኮሚቲ እስላምያን ዝተማህሩ ነይሮም። ኣብ ካልኣይ ክፋል ዘመን እንግሊዝ ዝተመስረተት ቤት ትምህርቲ ኮምቦኒ ዳንኤል'ውን ካብ 1949 ዓ.ም ኣትሒዛ ማህደረ-ትምህርቲ ኣብ ካርቱምን ካልኦትን ንዜጋታት ዕድላት ትምህርቲ ትፈጥር ነይራ።

ሸኽ ዑስማን፡ ምስክር ወረቐትን ሽልማትን እናዓደሉ

ክሳብ 1946 ዓ.ም. ኣብያተ-ትምህርቲ ማእከላይ ደረጃ ኣይነበራን። ኣብ 1947 ግን፡ ማእከላይ ደረጃ ቤት ትምህርቲ፡ ቤት ገርግሽ ተኸፊቱ። ንሳ ብእንግሊዛውያንን ኤርትራውያንን መማህራን ዝተበገሰት ኮይና፡ መም ሰሎሙን ተኽለ ርእሰ መምህር እታ ቤት ትምህርቲ ምንባሮም ይሕብር። ብድሕሪ'ዚ ኣብ ከተማታት ከረን፡ዓዲ ወግሪን ደቀምሓረን ተሰሪሐን። በዚ፡ ኣብ 1950ን 730ን ደቀተባዕትዮን 132 ደቀንስትዮን፡ ብሓፈሻ 862 ተመሃሮ ማእከላይ ደረጃ ነይሮም። ኣብ'ቲ እዋን ካልኣይ ደረጃ ቤት ትምህርቲ ኣይተመስረተን።

ኣብ'ቲ እዋን ኣገዳስነትን ተሳትፎን ኮሚተ ወለዲ ተመዚኑ፡ ተኣሚኑ። ነቲ እማመ ሕብረተሰብ ብኽብሪን ብጉብርን መስለሉ፡ ኣብ ከተማታትን ገጠራትን ኮሚተ ወለዲ ተመስረታ። እታ እትምስረት ኮሚተ ሓሙሽተ ኣባላት ዝሓቘፈት ነይራ። ንጥፈታት እታ ኮሚተ ምውዳብን ምህናጽን ኣብያተ-ትምህርቲ፡ መንበሪ መማህራንን መሳለጥያታትን ምክትታል ህላወ ተመሃሮን መማህራንን፡ ኣብ መሰርሕ ምምሃርን ምስትምሃርን ዝፍጠሩ ፀገማት ንምእላይ ሓላፍነትን መሰልን ዘለዎም ብምንባሩ፡ እቲ ኣበርክቶ'ውን ዕዙዝ ነይሩ።

ኣብ መጀመርታ እዋን ሰርሓት ሱፐርቪዥን ኣብ እንግደዓ ዋና ኣካይዳን ተሓጋጋዚኦም መም. ደሱላቕን ጥራይ ወዲቑ ነይሩ። ምስ ብዘሒ፡ ለውጥን ምዕባለን ብኽልተኦም ክሸፈን ኣይተኻእለን። (Fessehasion Tewelde) ነተን ኣብያተ-ትምህርቲ ኣብ ሓደ ዘርያ ንምብጻሐን ክሳብ 2000 ማይልስ ይጉዓዙ ምንባሮም ይገልጽ። እዚ ምስ ካልኦት ፅማማትም ተደሪቢ ብምንባሩ፡ ዚ ጸገም ንምፍታሕ ኣብ ኣብያተ ትምህርቲ ምስልምናን ክርስትናን ክልተ ሱፐርቫይዘራት ማዘዙ፡ ንሳቶም'ውን እኹላት ኣይነበሩን። ብምቕጻል ደጃዝማች ተድላ ባይሩ፡ ኣቶ ወልደኣብ ወልደማርያም፡ ግራዝማች ኪዳን ወልደሰላሰ፡ ግራዝማች ምስዮና ኣልመደምን መም. ሰዓረ ካሕሳይን ከም ዝተማዘዙ ይሕብር። (ብዛዕባ ሼኽ ዑስማንን መም. ሰዓረ ካሕሳይን ሓበሬታ ክረኽብ ፈቲነ፡ ኣይረኸብኩን።)

ስርዓታት መግዛእቲ ንሓልዮት ሕብረተሰቦት ከም ዘይበሩ ይምድሩ'ዮም። መግዛእታት ጥልያንን እንግሊዝን'ውን ኣብኡትታት'ዮም። (Professor Astera) ብኣረኣእያ ኤርትራውያን፡ ወተሃደራዊ ስርዓት እንግሊዝ ዝየዳ ኣደናጋርን ተንኮል ዝነበሮ ምኻኑን ትገልጽ። እንግሊዝ ኣብ ኤርትራ ንኽኣቱ፡ ንህዝቢ ብሓሶት ብምእማን ደገፍ ረኺቡ። በዚ ንጥልያን ሰዒሩዎ። ብደዐኡ ድማ እግሩ ካብ ዘንበረላ እዋን ጀሚሩ።

ስርዓት እንግሊዝ ንጸጽት ኤርትራ ዝሓሰበ ከም ዘይነበረ ብሩህ ነይሩ። ትምህርቲ ኣብ ስርዓት እንግሊዝ ኣብ'ዚ መቓንን'ዚ ኣትዩ ክረኣ ይኽእል። ብዝወሰኸ፡ ኣብ'ቲ እዋን ምእንቲ ስርዓት ጥልያን ዝወደቑ ኤርትራውያንን ኢትዮጵያውያንን ኣብ መቓብሮም "Ascaro Ignato" ዘይተፈልጡ ዓስከር፡ ተባሂሉ ከም ዝተጻሕፈሎም ይፍለጥ። ካብ'ዚ፡ ቋንቋን ግብርን ናይ መግዛእትታት ትምህርቲ እውን ካብ'ዚ ዝወጸኤ ኣይመስለን።

ትምህርቲ ጸጋታት፡ ብደሆታት፡ ዕድላትን ስግኣታትን ንምልላይ ይሕግዝ።

ግራዝማች ኪዳን ወልደሰላሰ

ኣብ'ቲ እዋን፡ ክፍሊ ትምህርቲ ኣብ ምዝርጋሕን ምስፍሕፋሕን ትምህርቲ፡ ኣብ ምንባር እምነ-መሰረት ስሩዕ ትምህርቲን ንቕሓት ኣብ ምፍጣርን ሰሪሑ። ኣብ'ቲ እዋን'ቲ ግን ዘመናዊ ትምህርቲ ኣይነበረን። ብልምዳዊ ኣዘራርባ ካብቲ ናይ ሃይማኖታት ኣብያተ ትምህርቲ (ያታዊ ትምህርቲ) ንምፍላይ፡ ነቲ ዓለማዊ ትምህርቲ (Secular education) ከም ዘመናዊ ትምህርቲ ኣብ ገለ ገለ ኣጋጣሚታት ክድመጽ ይሰማዕ ይንብብን'ዩ። እዚ ግን ክፍተሽ ይግባእ። ኣብ'ቲ እዋን ዘመናዊ ትምህርቲ ኣይተጀመረን። ይትረፍ ኣብ ኤርትራ፡ ኣብ ካልኦት ጉረባብቲ ሃገራት'ውን ኣይተኣታተወን ነይሩ። ብድሕሪኡ ዘለዉ እዋናት'ውን . . .

ትምህርቲ ስርዓት እንግሊዝ መንቋሕቋሒታ ትምህርቲ ንሕብረተሰብ ዝነበ ነይሩ። ኩሉም ክፍልታትን ንጥፈታትን ኣብቲ እዋን ምስ'ቲ ፖለቲካዊ ኩነታት ኤርትራ ዝረኣዩ'ዮም። ትምህርቲ ድማ ሓደ ካብኣ'ቶም ነይሩ። (professor Aster) ኣብ'ቲ እዋን'ቲ ኣመሓዳሪ ኤርትራ ኣብ 1941-1944 ዝነበረ እንግሊዛዊ ብርጋደር ሎንግሪግ ኣብ ዝጸሓፎ ከም እትገልጾ፡ ኤርትራ ካብ ካርታ ዓለም ክትጠፍእ እንተዘይኮይና፡ ሃብታም ወይ ዓባይ ኤርትራ ኣይክትፈጠርን'ያ፡ ኤርትራ ኽህልዋ ዝኽእል ኣማራጺታት ናብ ጥልያን ንኽትምለስ፡ ምስ ኢትዮጵያ ንኽትጽንበር፡ ብኣመራ ክትወሰደን ኣብ ዑቕባ ዓባይ ብሪጣንያ ክትኣቱን ጥራይ ምዃኑ ይገልጽ። እዚ ሓሳባቱን ትምኒቱን ጥራይ ዘይኮነ ኣብ ባይታ ዝነበረ ሓቂ'ዩ ኣብሪሁዎ። ኤርትራ ድማ ምስ ኢትዮጵያ ብሰማዊ ፈደረሽን ተቖሪናት።

ይቕጽል . . .

መም. ኢያቡ ርእሶም

ህዝባዊ ርክባት ሚኒስትሪ ትምህርቲ

ካብ ጸይ ገጽ ዝቐጸለ

ምሕያል ተራ ኮም . . .

ክብርን ዜጋታት ምርግጋጽ፡ ፍርያምነትን እቶታውነትን ዜጋታት ንምዕባይ ምድራኽን እዩ።

ኣብ እኽይዶ ናይ ምክልኻልን ተሃድሶን መደባት ናይ ሰራሕ ዕማማት ብምንጻር፡ ምውህሃድ ናይ ኩሎም መሻርኽቲ ኣካላት ማለት ኮም፡ ምምሕዳራት፡ ሚኒስትሪታት፡ ሃገራውያን ማሕበራትን ትካላትን፡ ሃይማኖታውያን ትካላት ከምኡ ድማ ናይ ጸጥታ ኣካላት ብውህደት ክንሰርሕ ይግባእ። ብዓብኡ - ጉዳይ ልመና ጉዳይ ሰድራቤት፡ መቕርብ፡ ቤተሰብ፡ ዓዲ፡ ሕብረተሰብን ሃገርን ምኳኑ ተረዲእና ንምፍታሕ ማሕበራዊ ሽግራትና ኣብ ኣኼባታትና በብደረጃኡ ኣልዒልና ክንዝተየሉን መሰረታዊ መፍትሒ ክንረኽበሉን ዝግበኣና ጉዳያት እዩ። ንሽጉራት ኣሕዋቱ ኣዝማዱ፡ ደቂ ዓዱ ሃገሩ ይኸኑን ሰቦት ብሓፈሻ ጸግዕተኛነት ብዘየተባብዕ መንገዲ ምሕጋዝ መርኣያ ንቑሕን ቀጻሊ ዕብየት ዘለዎን ሕብረተሰብ እዩ። ኮም ዝነበሮ ክብሪ ናይ ምትሕግጋዝ ባህሊ ብምዕቃብ ከም ቀደሙ ጸገማት ወገናቱ ክሕብሕቦን ክኣልን ሓላፍነቱ ክስከምን ለበዋ ዘደልዮ ክቡር ኤርትራዊ ባህሊ እዩ። ኣብ ገለኡ ብዘረራት ሃገርና ዘሎ ዘይት ናይ ምድግጋፍ ባህሊ ቀጻልነቱ ዓቂቡ ምህላው፡ ነዶም ወገናትና እናተሸገሩ ሽለል እንብል ዘለና ሕልናና እናበራበረሉን ክንሓስቦ ዝግባእን ሰናይ ኣብነት እዩ።

ክፍሊ ማሕበራዊ ድሕነት

ጨንፈር ተሃድሶን ምጥያስን

ኣሃዱ ኣረጋውያንን ጉድያት ማሕበራዊ ሕሰምን

ያታዊ ፈስቲቫላት ብሄረ ናራ

• ፉርዲ፡ ጉለይታን ዳዳን

ኣብ ቀዳማይ ክፋል ናይ'ዚ ጽሑፍ፡ ካብ'ቶም ብዙሓት ያታዊ ፈስቲቫላት (ንግደታት) ብሄረ ናራ፡ ብዛዕባ ያታዊ ፈስቲቫል ፉርዲ ዝምልከት ትሕዝቶ ኣቕሪብና ምንባርና ዝዝከር'ዩ። ያታዊ ፈስቲቫል ፉርዲ ኣብ ሳንቶርታ ዓበይቲ ኣገዳስነት ዘለዎ ፈስቲቫል ኮይኑ፡ ዓመታዊ ዝኣንገድ ኩይኑ'ዩ ጸኒሑ። እዚ ንተኸታታሊ 11 መዓልታት ዝቕጽል ዝነበረ ያታዊ ፈስቲቫል፡ ኣብ ውሽጡ ዝተፈላለየ ንጥፈታት ዝሓዘ ምዃኑ ኣልዒልና ነይርና።

ኣብ'ዚ ፈስቲቫል፡ ምምራቕን ምብራኽን ቅዱስ ገቢ፡ ምድላውን ምምጋብን ካሎታ ዝበሃል ዓይነት ያታዊ መግቢ፡ ፊፍ ከሎድ ዝበሃል ንኩቡቲ ደጋገምካ ማይ ናይ ምስታይን ናብ ገዛውቲ ማይ ምጉራትን ዘሓቑፍ ወግዒ፡ ውድድር ጉያ ኩቡቲ (ሆር)፡ ወፍሪ ናብ ሃደን ማንቲለ (ለይደ)፡ ወግዒ ምስግጋር መንእሰያት (መሀርታ)፡ ያታዊ ጸወታታትን ትልሂትን ዘሓቑፍ'ዩ።

እዚ ፈስቲቫል ብቐንዱ ሃይማኖታዊ መበገሲ ዘለዎ ኩይኑ ዝተበገሰ'ዩ። ንኣባላት ናይ'ቲ ሕብረተሰብን ጥሪቶምን ከምኡ'ውን ንብረቶም፡ ካብ እኩይ ተጻብኦ ንምድሓን ዝተገብረ'ዩ። እዚ ወግዒ እንተዘይተፈጺሙ ካብ ዝወርድ ክሳራታት ንምድሓን ዝዓለመ ድማ'ዩ።

ኩሎም ያታዊ ንግደታት ናራ ኣብ ኩሎም ላህዳታት ናይ'ቲ ብሄር - ሆገር፡ ኮይታ፡ ሳንቶርታን ሞጉራይብን - ሓደ ዓይነት ዕላማ፡ ትርጉምን መልእኽትን ዘሓዘሉ ኩይኖም'ዮም ዝቦዓሉን ዝንገዱን። ኣብ'ቲ ብሄር ንዝርከቡ ባህላዊ ወርሻታት ካብ ወለዶ ናብ ወለዶ ኣብ ምስግጋር፡ ማሕበራዊ ምትእስሳር ኣብ ምፍጣርን ናይ ሕብረተሰብ መንነት ኣብ ምፍጣርን ካልእን ጉሉሕ ኣገዳስነት ይጻወቱ።

ኣብ'ዚ ካልኣይ ክፋል ናይ'ዚ ዓንቀጽ፡ ኣብ ብሄረ ናራ ብዛዕባ ዝዘውተሩ ክልተ ያታዊ ፈስቲቫላት - ጉለይታን ዳዳን ክንርኢ ኢና።

ዳውድ ኣደም (ኣቡሹሽ)

ካልኣይን መወዳእታን ክፋል

ፈስቲቫል ዳዳ (Daáda)

ዳዳ ሓደ ካብ'ቶም ኣዝዮም ዓበይቲ ያታዊ ንግደታት ብሄረ ናራ ዝነበረ'ዩ። እዚ ዓመታዊ ኣብ ወርሒ ሰነ ዝጽምበል ዝነበረ ፈስቲቫል፣ ረዚን ትርጉም፡ ዕላማን መልእኽትን ዘለዎ ኩይኑ ብፍሉይነት ኣብ ላህዳ ሳንቶርታ ዝንገድ እዩ ዝነበረ። ኣብ ንግደት ዳዳ (Daáda)፡ ኩሎም መንእሰያት ከባቢ ዓድታት ተኣኪቦም ብብዓድታቶምን መራሕቶምን ተጠርኒፎም ብኣዝዩ ምዕሩግን ስሩዕን መንገዲ ተሰሪዖም'ዮም ናብ ገቦ ዝድይቡ። ኣብኡ ምስ በጽሑ ነንሓድሕዶም ብቐልስን ምትህርራምን ዝፍተኑሉ ኣዝዩ ከቢድ ድኻም ዘለዎ ስርዓት ይካየድ። ኣብዚ ያታዊ ንግደት፡ ኩሎም ደቂ ዓዲ ካብ ኮተቴ ክሳብ በጽሒ ጎበዝ ኣብ ትሸዓተ ደረጃታት ይፍለዩ። እዚ ፍልልያት ደረጃ መንእሰያት፡ ኩላቶም ብብዓቕሞም ንኽበድሆ ይሕግዙ። እዚ ዝቕጽል ዝተፈላለየ ንጥፈታት፡ እቶም ደቂ ዓዲ ንዝመጽእ ክራማት ዝህልዎም ድልውነት ንኽፍዓብ ዘኽእል'ዩ። ከምኡ ብምዃኑ ጻዕሪ መንእሰያት ብንጹር ዝርኣየሉን ዓቢ ተጻዋርነት ዝሓትትን ንግደት ይኸውን።

ኣብ ርእሲ'ዚ ኩሎም መንእሰያት ፈተውቲ ስራሕ፡ ፈተውቲ ሓድነት፡ ተሰከምቲ ሕድሪ፡ ዓቀብቲ ምስጢርን ተበጀውትን ክኾኑን ኣብቲ ሕብረተ-ሰቦም ተቐባልነት ክረኽቡን ኣብዚ ንግደት ይፍተኑን ይግምገሙን። ኣብዚ ንግደት ተሳቲፉ ዘይሓለፈ መንእሰይ እዚ ላህዳ ወይ ከባቢ፡ ሰብኣኑቱ ጎደሎ እዩ። ኣብ ዝኾነ ንጥፈታት ዓዲ ኣይሳተፍን። ንምስክርነት ኣይበቕዕን፣ ዝኾነ ትሕዝቶኡ'ውን ኣይልከፍን። ምስቶም ግቡኣቶም ፈጺሞም ዝሓለፉ መዛንኡ መንእሰያት ክሕወስ'ውን ኣይፍቀድን። ቀንዲ ትርጉም ያታዊ ንግደት ዳዳ፡ ተላበሶ ወይ ሒዝካ ደቅስ ማለት እዩ። እዚ ማለት ድማ ብንጹር ንሕድሪ ቀዳሞትካ ፍለጦ፡ ተላበሶ፡ ዓቅቦ፡ ኣማዕብሎን ንብረሉን ከም ማለት እዩ። ንግደት ዳዳ ዝነበሮ ዕላማ፡ ክብርን ኩብደት መልእኽቱን ብርትዐኡን ከምቲ ዝተገልጸ እዩ።

እዚ ፈስቲቫል ካብ ግዜ ናብ ግዜ እናተዳኸመ ክመጽእ ድሕሪ ምጽናሕ፡ ካብ መወዳእታ 80ታት ኣትሒዙ ግን ዳርጋ ኣይተገብረን ዘሎ። ይኹን'ምበር ኣካል ናይ'ዚ ያታዊ ንግደት ዝነበረ ኣዝዩ ብዙሕ ባህላዊ ክብርታት፡ ምኡዛት ዜማታት፡ ትልሂታት፡ ቀየድቲ ሕጊ እንዳባን ካልእን ኣሰሩ ኣብዚ ከባቢ ክሳብ ሎሚ ይሰርሕ ኣሎ። ይኹን'ምበር፡ ምትራፍ ያታዊ ንግደት ዳዳ ኣብቲ ሕብረተ-ሰብ ዓቢ ኣሉታዊ ሳዕቤናትን ጥሕሰት ሕጊ-እንዳባን ከሲቱ ከምዝሎ እዩ ብዓበይቲ እቲ ከባቢ ብልዑል ተዘክሮ ዝጸው። እቲ ተላበሶ ወይ ሒዝካ ደቅስ ዝብል ቀንዲ ትርጉም ዳዳ "ክሳብ ሎሚ ይሰርሕ ነይሩ እንተ ዝኸውን ከባቢና ወይ ዓድና ዘይድፈር እምባ ኮይኑ ምተረፈ ኔሩ - እመኒ!" ይብሉ ፍሉጥ ናይ ባህሊ ክኢላ ከባቢ ሳንቶርታ ነፍሲሄር ኣቦይ ብሩ ኣልፋይ።

ያታዊ ንግደት ዳዳ ንኹሎም መንእሰያት ናራ ብሓፈሻ፡ ንመንእሰያት ሳንቶርታ ድማ ብፍላይ፡ ናብ ካልኣይ ቀንዲ ያታዊ ንግደት "ፉርዲ" እቲ ከባቢ ዘሰጋግር ሓያል ድንድል እዩ ዝነበረ። ምትራፍ ዳዳ ኣብ'ቲ ሕብረተሰብ ዓቢ ሃሰያን ክሳራን ከም ዘውረደ'ዩ ብዙሓት ዝሰማምዑ።

ኣብቲ ንልዕሲ 12 ዓመት ኣብ ዝተኻየደ መጽናዕቲ ባህሊ ናራ፡ መብዛሕትኦም ወሃብቲ ሓበሬታ "ያታዊ ንግደት ዳዳ (Daáda) ብምትራፉ ክሳራ፡ ሕሰረት፡ ውርደት፡ ኣደዳ ሕማማት፡ ባእስን ሞትን ኮይንና እምበር ኣይረባሕናን። ስለዚ ያታዊ ንግደት ዳዳ ናብ ናይ ቀደሙ ክምለስ ኣለዎ፡" ኣብ ዝብል ኣጠቓላሊ ሓሳብ ይሰማምዑ።

ስለዚ ካብዚ ተበጊሶም እዚ ክሳብ ሎሚ ኣብ ሓንሳል ብዙሓት ክኢላታት ባህሊ ናራ ዝነበረን ዘሎን ፍልጠትን ልቦናን ዓቒሞም ወፍዮም ኣማእዛንን ብዘኾነ መንገዲ ናብ ምዝውታሩ ተበግሶ ምስ ዝወሰድ፡ ኣብ ዝሓጸረ እዋን ናብ ናይ ቅድም ክብሩን ኣበዕላኡን ክንመልሶ ከም እንኽእል ዘጠራጥር ኣይኮነን። ብዘይ ዝኾነ መጽናዕትን ግምገማን ዝተረፈ ያታዊ ንግደት ወይ ፈስቲቫል "Daáda/ዳዳ" ኣብ ምጥፋእ ባህሊ ብሓፈሻ፡ ምጥፋእ ቋንቋ ድማ ብፍላይ ዓቢ ሃሰያን ኣሉታዊ ተራን ተጻዊቱ እዩ። ናብ ንቡር ንምምላሱ ክጽዓር ከድሊ እዩ።

ትግባረ ያታዊ ንግደት ዳዳ ብግቡእ ምስ ዝህሉን ምስ ዝዕቀብን ካብ ዞባን ከቡብን ሓሊፉ ኣብ ሃገርን ኣህጉርን ክፋልጠናን ክስመዩናን ዝኽእል ትሕዝቶ ከም ዝህልዎ ኣየጠራጥርን። ልዕሊ ኩሉ ድማ ኣብ ዩኔስኮ ተመዝጊቡ ልክዕ ከም 'ኣጉርንግ ፈስቲቫል-ናይጀርያ' ፍሉጥን መስሕብ በጻሕትን ምኾነ።

ጉላይታ (Gulayta)

ንግደት ጉላይታ ዓመታዊ ዝግበር ኩይኑ፡ ወግዒ ብጽሕና ዝፍጸመሉ ስነ-ስርዓት እዩ። እዚ ስነ-ስርዓት'ዚ ኣብ ኮይታ ጥራይ ዝዝውተር ኮይኑ፡ ኣብቲ ሕብረተ-ሰብ ዓቢ ትርጉም፡ ዕላማ፡ መልእኽትን ክብርን ዝሓዘ እዩ።

ጉለይታ ብመጀመርታ ኑቲ ስነ-ስርዓት ዝፍጽሙ መንእሰያት ብምልላይ'ዩ ዝጅምር። ብዓበይቲ ዓዲ ዳህሳስ ተገይሩ ኩሎም ኣብ'ዚ ደረጃን መድረኽን ዝበጽሑ ኮተቴታት እቲ ከባቢ ይልለዩ። ብድሕሪ'ዚ ብጥርኑፍ ከከም ብዝሒም ብሓባር ናብ ኣጊሻ (Agishá) ዝበሃል ስነ-ስርዓት ጉላይታ ዝካየደሉ ጫካ በረኻ ወፈሮም ንሰሙን ዝጸንሑ። ኣብዚ ስነ-ስርዓት፡ እቶም መንእሰያት ብኸቢድ ብድሆታት ሓሊፎም ብጽሕናኦም ዘመስክሩ እዮም። ኣብ መስርሕ ምኽያድ ጉዕዞ ዝካየዱ ዝተፈላለዩ ንጥፈታት ዝሓቑፍ ድማ'ዩ። ኑቶም ዝኣበሱን ዝደኸሙን መንእሰያት ገለ እዋን ብጭጉራፍ ዝህረሙሉን ዝመዓዱሉን፡ ንኹሉ ዕንቅፋታትን ብድሆታትን ብጥበብን ተጻዋርነትን ዘርእዩሉ እዩ።

ኩሎም ፈጸምቲ ጉላይታ ዝኾኑ መንእሰያት፡ ካብዚ ዕለት'ዚ ጀሚሮም ከከም ዝምዝባሎምን ኣበርክቶኦምን ከምኡ'ውን መጺኢ ትንቢቶምን ምርኩሳ ብምግባር፣ ካብቲ ኣብ እዋን ስምያቶም ዝተዋህቦም ኣስማት ዝተፈለየ ሓድሽ መጸውዒ ስም ይወሃቦም። እዚ ሓድሽ መጸውዒ ስም ዝያዳ ንመንነት ናይ'ቶም መንእሰያት ገላጺ ዝኾነ'ዩ። እዚ ሓድሽ ኣስማት ኣብ ምሉእ ዕድመኦም ቡቲ ኣስማት ክጽውዑሉ ዝኽእሉን ሓያል ትርጉም ዘለዎን ድማ'ዩ። ትርጉም ጉላይታ ከኣ ጉብዝና ማለት እዩ። እዚ ብኻልእ ኣዘራርባ ምልባም፡ ምብሳል፡ ብጽሕና፡ ቅሩብነት ወይ ድሉውነት ማለት እዩ። እዚ ናብ ኣተሓሕዛን መጻኢ ኣንፈታትን ያታዊ ንግደትታት ናራ ክንሓስበን ብእኦም ክንግደሰን ይቕሰበና።

ዝውታረ ያታዊ ፈስቲቫላት

ከም'ቲ ኣብ ዝሓለፈ ክፋል ዝገለጽናዮ፡ ኣብ ብሄረ ናራ 23 ውሩያት ንግደታትን ፈስቲቫላትን ከም ዝርከብ እዩ። እዞም ከም ኣብነት ዝወሰድናዮም ሰለስተ ፈስቲቫላት ንሓፈሻዊ ትሕዝቶን ኣገዳስነት እዞም ፈስቲቫላትን ዘጉልሑ እዮም። እቶም ኣብ'ዚ ዘይዘርዘርናዮም ካልኦት ያታዊ ንግደታት ኣብ ካልእ እዋን ብሰፊሑ ክንዝረበሎም ኢና። ብፍላይ ናይቶም ክሳብ ሕጂ ኣብ ንጡፍ ዓመታዊ ትግባረ ዘጸንሑም ያታዊ ፈስቲቫላት ናራ፡ ኣተሓሕዛኦምን መጻኢ ኣንፈታቶምን ብዓይኒ ኣበርክቶኦምን ትጽቢት ዝግበረሎም ኣገዳስነትን፡ እንታይ ከምዝመስል ብዝተጸምቄ መንገዶም ምርኣዮም ኣገዳሲ ይኸውን።

ንግደት ዳዳ (Daáda)

እዚ ንግደት'ዚ ኣብ 1987 ምስ ተረፈ፡ ብኡ ኣቢሉ ኣብ ምጽናዕ ይርከብ። ሳዕቤኑ ድማ ኣብ ያታዊያን ደርፍታት፣ ጉድለት ርድኢት ሓደሽቲ ወለዶ ኣብ ባህሊ፣ ብዓቢኡ ድማ ሞት ዝዓበየ ባህሊ ኮይኑ ንረኽቦ። እዚ ድማ እቲ ዝዓበየ ክሳራና እዩ ዘዩብል ኣይኮነን። እቲ ካብ ወለዶ ናብ ወለዶ እናተሰጋገረ ዝመጽአ ባህላዊ ውርሻታትን ሃብታም ስነ ጥበባዊ፡ ታሪኻውን ናይ ቋንቋ ሃብትን ክናኸፍ ተራኡ ተጻዊቱ'ዩ።

ንግደት ፉርዲ (Furdi)

እዚ ንግደት'ዚ እውን ከም ሰረት ኩሉ ማሕበራዊ ንጥፈታት ሕብረተ-ሰብ ናራ ኩይኑ ክሳብ ሎሚ ዓመት መጽኣ ይዝውተር ኣሎ። ግዳ እቲ ኣገባብ ኣዝዩ ወጅሃላይን ንሰለ ምግባር ጥራይ ዝቕየድን ኩይኑ ኣሎ። ኮታስ ኑቲ ትሕዝቶታት ናይ ምትንኻፍ እምበር ብምሉእ ናይ ምትግባር ስርዓት ተሪፉ ይርከብ። እቲ ሕብረተሰብ ደጊሙ ነዚ ፈስቲቫል ክቕጽሎ ምንቕቓሕ እንተ ዘይተገይሩ ድማ ኣብ ውሽጢ ሓጺር ዓመታት ደው ናይ ምባልን ምትራፍን ተርእዮታት የንጸባርቕ ኣሎ። ኣብ ዝሓለፈ 12 ዓመታት ንኣብነት ሰፍሕ ብዝዘበለ ዝተኻየደሉ ኣብ ዓመተ 2006 ከምኡ ድማ 2016 ጥራይ እዩ። ከምኡ ብምዃኑ ዝያዳ ቈላሕታ ክግበረሉን ካብ ሓደጋ ምጥፋእ ወጺኡ ዝያዳ ዝውታረ ክህልዎን ቆላሕታ የድልዮ።

ንግደት ጉላይታ (Gulayta)

ወግዒ ብጽሕና መእሰያት ናራ ዝፍጸመላ ንግደት ጉላይታ (Gulayta)፡ ሎሚ ብብዙሕ ምኽንያታት ተጻልዩ ብግቡእ ከይተሰከደ ምስ ምሉእ ክብሩን ምዕሩግ ትግባረኡን ናብ ሓደሽ ወለዶ ዝኾነ ሓበሬታ ከይገደፈን ኣብ ሓደጋ ምትራፍ ይርከብ። እቲ ብመንገዲ እዚ ያታዊ ንግደት ዝመሓላለፍ ዝነበረ ማሕበራዊ ሱታፌን ክብሪን ብርኡይ ብምጉዳሉ ዓቢ ሃሲያ ኣውሪዱ እዩ።

እዚ ሃብታም ዝኾነ ኣካል ረቂቕ ባህላዊ ውርሻታት ብሄረ ናራ ዝኾነ ያትዊ ፈስቲቫላት ምድኻሙን ከይተሰከደ ምትራፉን ኣብ'ቲ ሕብረተ-ሰብ ሰፊሕ ሃጓፍ ዝፈጥር'ዩ። እዚ ያታዊ ንግደታት ተነቓቒሖ ዝውታረኡ ምስ ዝህሉ፡ ዝያዳ ኣርባሒ ናይ ምዃን ዕድላት ስለዘለዎ፡ ናይ ባህሊ ትካላትን ዝምልከቶም ኣካላትን ምስ'ቲ ሕብረተሰብ ብምዃን ክሰርሑ እዋናዊ ይግብኦ።

ብምትሕብባር ኮምሽን ባህልን ስፖርትን ዝዳሎ ዓምዲ

ሜላ ህይወት

ልቦናን ፍልስፍናን

ምሉእብርሃን ሃብተገብርኤል

15 ክፋል

“ከልብና ዝሓንጸጸናዮ እንተ ዘይኮይኑ፡ ኣብ ኣእምሮና ገደብ ዝበሃል የለን።” - ናፖልዮን ሂል

“ዕዉታት ሰባት ዝበሉ፡ እቶም ካብ ማስመርም ነቕ ከይበሉ ኣብ ሹቶኦም ዝጸሓፉ እዮም።” - ኣንድሩ ካርኒ

ውሽጣዊ ግዝኣትናን ብዙሕ ሓደ ኣጋጣሚ ዘለና ርድኢትን ናይቲ ክስተት ቅኑዕ መግለጺ ወይ እንታይነት ዘይኮኑ፡ ውልቃዊ ናይ ምርዳእ ብቕዓትና እዩ። ናይ ሓደ ሰብ ነገራት ክርዳእ ዘኽእል ክፋል ኣእምሮ፡ ንዝለኣኽሉ መልእኽቲ ሓዚሉ ምልክታት ንሸለም ክጥቀመሎም ኣይክእልን እዩ። ካብቲ ኣዒንትና ዑደት ዝፍጸም ደም ክሳብ ናብ እዝንና ዝኣቱ መልእኽቲ ድምጺ ኣብ ዘሎ ሰፊሕ ፍልልይ፡ ነቶም ኣእላፍ ስምዒታት እንተ እንጥቀመሎም፡ ምናልባት ኣእምሮና ካብ ጥቕሚ ወጻኢ ምኾኑ። ከንዲ ዝኾኑ ኣእምሮና ንዘቖርብሉ ሓበሬታታት ኣጻርዩ፡ ዘድልዮዎ ጥራይ መረጺዩ ዝወስድ።

እዚ ናይ ምጽራይ መስርሕ ከም ዘረድኣና፡ ኣመና ሰፊሕ ዝኾነ ናይ ግዝኣት ፍልልይ ከም ዘለና እዩ። ክልተ ሰባት ንሓደ ሓደጋ ትራፊክ ርእዮም፡ ዝተፈላለዩ መግለጺታት ክህቡ ይኽእሉ። እቲ ሓደ ብዓይኑ ንዝርአየ ልዑል ኣተኩሮ ዝሃበ ክኸውን እንከሎ፡ እቲ ካልእ ብእዝኑ ንዝሰምዖ ልዑል ኣተኩሮ ዝሃበ ክኸውን ይኽእል። ክልቲኦም ሰባት ንነገራት ብዝተፈላለዩ ኩርናዓት እዮም ዝርእይዎም።

ብተወሳኺ፡ መስርሕ ግዝኣትና ንኽንጀምሩ ዝተፈላለየ ኣካላዊ ምንቅስቓስ እዮም ዝገብሩ። እቲ ሓደ ነቲ ሓበሬታ ሚእቲ ካብ ሚእቲ ብዓይኑ ርእዩ ግዝኣት ክወስድ እንከሎ፡ እቲ ኻልእ ሰብ እኹል ዝኾነ ሓበሬታ ርእዩ ዘይክህልዎ ይኽእል እዩ።

ካልእ ሰብ ከኣ ቅድሚ ሕጂ ሓደጋ ትራፊክ ስለ ዘጋጠሞ፡ በቲ ቕድሚ ሕጂ ኣብ ኣእምሮኡ ዝዕቀቦ ሓበሬታ ተመርኲሱ ፍርዲ ክህብ ይደናደን ይኸውን። ዝኾነ ኾይኑ ክልቲኦም ሰባት ኣብዚ ሓደ ጉዳይ ዘለዎም ርድኢት እተፈላለየ እዩ። ክንዲ ዝኾኑ ክልቲኦም ዝሰኣልዎም ትርጉማት ኣብ ኣእምሮኦም የቐምጡ እሞ፡ ኣብ መጻኢ ህይወቶም ይጥቀሙሉዎም።

ኣብ መስርሕ ጥበብ ቋንቋ ኣእምሮ፡ ሓደ ኣገዳሲ መምርሒ ኣእምሮ ኣሎ። ንሱ ድማ፡ ‘ካርታ ንቦሉ ሃገር ኣይኮነን።’ ዝብል እዩ። ኣልፍረድ ኮርዚብስኪ፡ ‘ሳይንስን ጥዕናን’ ኣብ ዘርእስታ ብልጽቲ መጽሓፉ፡ “ናይ ሓደ ካርታ ኣገዳሲነቲ መሰፈረታት ብጥንቃቐ ኣብ ግዝኣት ክኣትዉ ይግብኦም። ንሓደ ሃገር ዝወክል ካርታ፡ ንናይታ ሃገር ትርኢት ዘንጸባርቕ ኣይኮነን። ሓደ ክስተት እውን ንሰባት ዝሃቦ ትርጉም ምሉእ ብምሉእ ቅኑዕ እዩ ክበሃል ኣጸጋሚ እዩ። ሓደ ሰብ ንሓደ ክስተት ዝርደኦ ብናቱ እምነቶ፡ ግምት፡ ዝንባለን ኣተሓሳስባን ተመርኲሱ እዩ ንጹር ትርጉም ክህብ ዝኽእል። ኣልበርት ኣይንስታይን እውን እኳ፡ “ንሓቅን ንፍልጠትን ብዝምልከት፡ ዝኾነ ንግዝኣ ርእሱ ኣልዒሉ ዝጥምት ሰብ፡ መስሓቕ ሸራፋት ኩይኑ እዩ ዝተርፍ።” ኢሉ ነይሩ እዩ።

እንታይነት ነገራት ብጹቡብ ኣተሓሳስባና ክንርድኦም ካብ ምፍታን ወይ ብትኽክል ብዙሕ ዘይንፈልጦ ቅድሚ ገደብ ምቕማጥና፡ ስለምንታይ ንዖናን ንኻልኦትን ብዝማእከለ ኩነታት ዘይንጥምቶ? እዚ ብዕዉት ኣገባብ ቅድሚ ምትግባርና፡ እቲ ፍታሕ ንናይ ምዝዛር ብቕዓትካ ክብ ምባል የድልየ። እዚ ድማ፡ ንሓደ ሰብ ብልዑል ማጠን ናብቲ ቕኑዕ ኩነታት ኩበጽሕ ብዘኽእል ናብ ናይ ግዝኣ ፈጠራ ከም ምእታው ማለት እዩ።

ኣብ ዝኾነ ተመክሮ ህይወት ኣደነቐ እንንብረሎም ሓያሎ ነገራት ክህልዉ ይኽእሉ እዮም። ዋላ እቲ ኣዝዩ ዕዉት ሰብ እውን እንተኾኑ፡ ዘይከውን ነገር እናሓሰበ ናብ ምቅጫዕ ምድኻምን ጓህን ክሽመም ይኽእል ወይ ኣብ ዕምሩ ምሉእ ናብ ዝወጥጦ ኣሉታዊ ጉዳይ ክደህብ ይኽእል። ሓደ ነገር ዋላ ምሕር ኣሰንባዲ እንተኾኑ፡ ንዖና ብዘጠቕም መልክዑ ክንርደኦ ወይ ክንትርጉሞ ንኽእል ኢና።

ዕዉታት ሰባት ናብ ኣብ ዘይንቕሳቕ መሰረት ዝቖመ ወጽኢት ክሓኽሩ ኣይጸገሙን እዮም። እዚ ኣብ መንነ ዕዉታትን ዘይዕዉታትን ሰባት ዝንጸባረቕ ፍልልይዶ ኣይኮነን? ነቲ ኣብ ዝሓለፉ ክፋላት ዝጠቐስናዮ ሚስተር ዳብልዩ ሚቸል እስከ ንዘክር። ኣብ ህይወቱ ዘጋጠሞ ክስተት ኣዝዩ ዘሰክሕክሕ ነይሩ። ይኹን እምበር፡ ንዘየብቕዕ ዓወት ዘብቅዕ እቲ ንሱ ነቲ ክስተት ዝሃቦ ትርጉም እዩ። ክንዲ ዝኾኑ ዝኾነ ሰብ ብተፈጥሮኡ ሕማቕ ወይ ጉዑ ዝበሃል የለን። ንፍሲ ወከፍ ክስተት እንሃቦ ዋጋን ትርጉምን ጠቓምን ጉዳእን ከም ዝገብሮ ንገንዘብ። ናብ እወታዊ ኩነታት ከእቱ ዘኽእል ትርጉም ክንህብ ንኽእል ኢና። ብመንጽሩ፡ ናብ ኣሉታዊ ኩነታት ከእቱ ዘኽእል ትርጉም ክንህብ እውን ንኽእል ኢና።

ኣብቲ ግዜ እቲ ኢና እምበኣር፡ ኣብ በሊሕ መላጸ ክንገዓዝ እንኽእል። ኣብ በሊሕ መላጸ ክትገዓዝ ምኽኣል ክንብል እንከለና፡ ናይ ገዛእ ርእስና ሓይልን ኣጋጣሚን ተጠቒምና ከም ኡ’ውን ካብ ሕሉፍ ተመክሮ እንተ ቐሲምና፡ ነቲ ኣቐዲምና ‘ከቶ ኣይንኽእሎን ኢና’ እንብሎ ዝበርና፡ ልዕሊኡ ክንሰርሕ ከም እንኽእል ከሎ ማስከር ንኽእል ኢና። ምሉእ መዓልትን ለይትን ኣብ ዓራትካ ተዓሽሊልካ ብምድቃስ ክሓፍስ ዝኽእል ዓወት ከም ዘየለ ከላትና እንፈልጦ ሓቂ እዩ።

ዕዉታት ሰባት ኣተሓሳስባኦም ብኸመይ ከም ዝቕየር ኣዳዕዲዖም ይፈልጡ እዮም። ኣቐዲሞም ንኽሰርሕዎን ዘይክሰርሕዎን ዝኽእሉ ነገራት ንዝበርዎም ርድኢት፡ ድሕሪ ግዜ ክቕይርዎ ዓቕሚ ከም ዘለዎም ይግንዘቡ። እወ ብብልሒ መላጸ ሓለፎም ኣብ ጥርዚ ዓወት ክበጽሑ ከም ዘይእገሙ ንኣእምሮኦም ኣዐርዮም እዮም ዘእምንዎ።

እዞም ሰባት ንግዝኣ ርእሶም ምሉእ ብምሉእ ናብቲ ዕወት ክገብርዎ ዝኽእል ኩነታት የእትዉ። እሞ፡ ካብቲ ኩነታቶም ተበጊሶም ነቲ ኣቐዲሞም ከም ዘይክእልዎ ዝሓስብዎ ዝነበሩ ጉዳይ፡ ብዘደንቕ ኣገባብ ክዓይዎ ይኽእሉ። ‘እዚ እውን ይከኣል እዩ።’ ወይ ‘እዚ እውን ብዓወት ክሰገር እዩ።’ ዝብል ዓሚቝ እምነቶ ስለ ዘለዎም፡ ቀጺሊ ኣብ መሳልል ዓወት ኩሓኽሩ ይረኣዩ። ዘይክኣል ዝመስለና፡ ብስራ ኣብ ኣእምሮና እንሕንጽጾ ገደብ ጥራይ እዩ።

ሓይሊ ክፈጥር ብዙሕ ዝኽእል ኩነታት ምፍላጥን ምዝራብን ሓደ ጉዳይ እዩ። ካብ ተመክሮኻ ምቕባልን ናብ ተግባር ምቕያርን ከኣ ካልእ ጉዳይ እዩ። ኣብ ብልሒ መላጸ ምምራሽ፡ እዚ እዩ ዘዋኻኽር፡ እምነቶኻ ኣሐይልካ፡ ‘እዚ እውን ይከኣል እዩ’ ክትብል ምስ ጀመርካ፡ ሓድሽ ህይወት እዩ ኣብ ቅድሜኻ ዝጽንሓካ።

ሓደ ሰገምቲ ንቕድሚት ብዝሽደናዮ መጠን፡ ርእሰ ተኣማንነትና ብእኡ መጠን እዩ ክብ ዝብል። ኩሉ ግዜ ክንዘኻኸሮ ዘይብልና፡ ብርክት ዝበሉ መንገዲ ዓወት ከም ዘለዉ እዮም። እቲ ሓደ መንገዲ ምስ ዝዕጾ፡ ረሸሽ ኢሉና ረፊጥ ክንብል ኣይኮነን ዘለና። ኣብ ክንድኡ፡ መንገድና ቀይርና ተወሳኺ ዓወት ንኽንንጭብጥ ሳዕልን ታሕትን ክንብል ይግባእ።

ንዘይለናዮ ሓድሽ ነገር ንኽንረኽብ ንሽኑታት ክንትርጉምን ስኢለ ኣእምሮ ክንፈጥርን እንከለና፡ ነቲ ዘይለናዮ ጉዳይ ንኽንጭብጥ ሰጉምቲ ክንወስድ ክንጅምር ይግባእ። እዚ ክንገብር ዘይምኽኣል ማለት ነቲ ክንረኽቦ እንደሊ ጉዳይ ክንረክብ ፈተነ ዘይምግባር እዩ ዝቐጽር። ብድኹም ሕልናን ብዘይምሉእ ልብን ወይ ብዘይሰኽነ ሓሳባት እንወስዶ ስጉምቲ፡ ኣብ መንገዲ ዓወት ክንሕብብ ዝሕለም ኣይኮነን።

ሰባት እናሳዕሰዑ ወይ እናጣቐዑ እንከለዉ ኣብ ስእለ ኣእምሮኻ ኣቐሚጥካ ባህታ ንግዝኣ ርእስኻ ክትፈጥር እንተ ሃቂንካ፡ ብድሕሪዚ ናብ መንገዲ ዓወት እትጅምሮ ስጉምቲ ይቃለለልካ እዩ። ንግዝኣ ርእስኻ ምሉእ ጥዕናን ሓጎስን ከም ዘለዋ ብምቕጻር፡ “እወ እዚ ጉዳይ ብትኽክል ክገብሮ እኽእል እየ!” ኢልካ ብምሉእ ርእሰ ተኣማንነት ተንቀሳቐስ። ካብ ኣእምሮኻ ዝምንጬዉ መልእኽትታት ተጠቒምካ ንተግባራውነቱ ክትንቀሳቐስ ትጀምር።

ንጉዳያት ከም ዘይንሰወተሎም እንተ ኣሚንና፡ ክንሰወተሎም ዝሕሰብ ኣይኮነን። ኽኑታት ከም እንሰወተሎም ገይርና እንተ ጠሚትናዮም ግዱ ናብ እወታዊ ወጽኢት ኩበጽሑና ናብ ዝኽእሉ ሓገዛቲ ውሽጣዊ ናይ መንፈስን ኣመለኻኽታን ኣጋጣሚ ንፈጥር። ካልእ ይትረፍ፡ ኣብ ዝሓሸ ኩነታት ዋላ ኣብ እንህልወሉ፡ ኩሉ ሻብ እንደልዮ ክንፈጥር ኣይንኽእልን ኢና። ይኹን እምበር፡ ምቹእ ኩነታት ኣብ እንፈጥረሉ ግዜ ንዘለዉና ተወህቦታትን ነገራትን ንሽለም ብምልኣት እንጥቀመሎም ኣጋጣሚ ክንፈጥር ንኽእል ኢና።

ብድሕሪዚ ካልእ ዝስዕብ ሕቶ ኣሎ። ንህርና መሰረት ብምግባር ኩነታት ንምፍጣር ኣካልናን ውሽጣዊ ግዝኣትናን ብዛዕባ ዝሰርሑ እንተ ደኣ ኾይኖም፡ ኣብቲ እተደለየሉ ኩነት እንከለና እንፈጥሮ ፍሉይነት ወይ ፍሉይ ኩነት ዝውሰኖ እንታይ እዩ? እቲ መልሲ፡ ኣብቲ ኩነት ክንኣቱ እንከለና፡ ኣእምሮና ምቹእነት ዝኾኑ ኣማራጺታት ባህርያት ናይ ምእታው ኣጋጣሚ ኣለዎ ዝበሃል እዩ።

ቀጽሪ ኣማራጺታት ዝውሰኖ ኣብ ዓለም ብዘለና ኣመለኻኸታ እዩ። ፍሉይ ወለፍና ኣብ ዓለም ዘሎና ኣመለኻኸታ

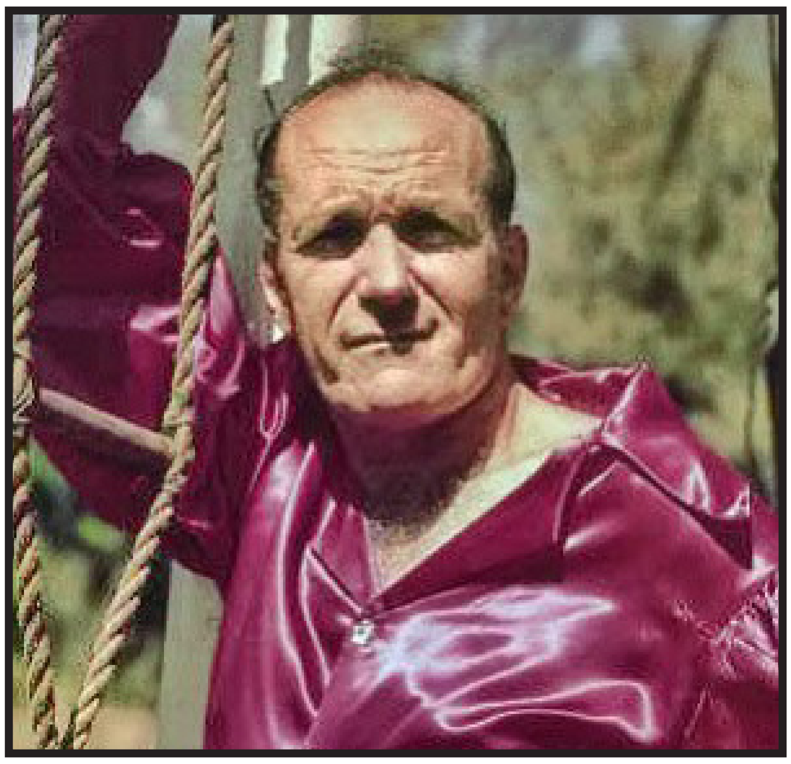

ኣለና። እቲ መንጸር ኣመለኻኸታና ወይ ኣተሓሳስባና ብዛዕባ ኣከባቢና ዘለና ርድኢት ቅርጺ ከም ዝሕዝ ይገብር። ካብ እንፈልጦም ሰባት፡ ካብ እነንብቦም መጽሓፍቲ፡ ካብ እንርእዮም ፊልምታትን መደባት ቴለቪዥንን … ተበጊስና ብዛዕባ ዓለም ገለ ኣመለኻኸታ ከነማዕብልን ኣብዚ ዓለም ክኾኑ ዝኽእሉ ነገራት ክለልን ንኽእል።

ኣሰር ኣርኣያ ዝኾኑና ሰባት ንምስዓብ ዘድልየና ምኽና ዝሰማምዕ ስጉምቲ ንምውሳድ፡ ንዓኣቶም ናይ ዓወት ኣመለኻኸታ ንኽፈጥሩ ዝገበርዎም ፍሉይ እምነቶኦም ፈሊና ክንፈልጦ ይግባእ። ብዙሓት ዓለም ዘለዎም ኣመለኻኸታን ተመክሮን ብፍቶም መንገዲ ብኸመይ ከም ዝርድእዎ ብትኽክል ክንፈልጦ ይግባእ። ንሳቶም ኣብ ኣእምሮኦም እንታይ እዮም ዝቖርጹ? እንታይ እዮምከ ዝዛረቡ? እንታይ ይሰምዖም? ምስኦም ተመሳሲልካ ዝኾኑ መልእኽትታት ናብ እንታይነትና ከመሓላልፍ እንተ ኽኢልና፡ ከም ናቶም ተመሳሲሉ ዓወት ወይ ወጽኢት ከመዝገብ ንኽእል። ንኻልኦት ሰባት ምምሳል ብሓፈሻ ክርአ እንከሎ እዚ ይመስል።

ኣብ ህይወት ቀዋሚ ነገር፡ ወጽኢት ምምዝጋብ ወይ ሓድሽ ነገር ምፍጣር እዩ። እንታይ ዓይነት ወጽኢት ክትረክብ ከም እትደልን ነቲ እትሓስቦ ከተሰምር እንታይ ክትገብር ከም ዘሎካን እንተ ዘይፈሊጥካ፡ ሓደት ግዳማውያን ጽልዋታት ከም በላ በለው፡ መራኸቢ ብዙሓን፡ ርኢይቶታት፡ … ኣብ ሹቶኻ ንኸይትበጽሕ ክዕንቅፉኻ ይኽእሉ እዮም።

ህይወት ከም ውሕጅ ማይ እያ። ህይወት ከም ውሕጅ ክትዛረ እንከላ፡ ንሰኻ ኸኣ ኣብ ውሽጢ እቲ ውሕጅ ከም ዘለኻ ፍለጥ። በዚ ኣሰራርሓ ፊሊጥካን ቶቒሒካን እንተ ደኣ ተዓዊዝካ፡ ካብቲ ውሕጅ ተጠቃሚ ክትከውን ኢኻ። ኣንፈትካ ምስ ኣንፈት እቲ ውሕጅ ከም ዝሰማማዕ ገይርካ ከተማዓራርዮ ናትካ ጻዕሪ ወሳኒ እዩ።

ኣብ ዝደለኻዮ ዓወት ንኽትበጽሕ ዘብቅዓካ ዘርኢ ኣብ ኣእምሮኻን ኣካልካን እንተ ደኣ ዘይዘራእካ፡ ኣብ ክንድኡ ጻህያይ ከም ዝበቍል ክትሰሕቶ ኣይግባእን። ንኣእምሮናን ኩነታትናን ብፍልጠትን ብንቕሓትን እንተ ደኣ ዘይመሪሕናዮ፡ ኣከባቢና ናብ ዘይንደልዮ ኩነታት ሸለው ኩብለና ይኽእል እዩ። ናይዚ መውዳእታ፡ ውድቀት ምኽንያት ዋላ ሓንቲ ዘጠራጥር የብሉን።

ኣብ ኣገዳሲ ኩነታት ክንኣቱ ከም ዘለና ጸቡቕ ኣብነት ዝኾነና፡ ናይ ካርል ዋሌንዳ ናይ በረራ ታሪኽ እዩ። ዋሌንዳ ናይ ምውዳቕ ኣጋጣሚ ከም ዘሎ ኣብ ግምት ከየእተወ፡ ኣብ ኣየር ብዕዉት ኣገባብ ደብርር ነይሩ። ውድቀት ንዕኡ ዘይሕሰብ ነገር ነይሩ። ኣብ ከምዚ ኩነታት እንከሎ፡ ውድቀት ኪጋጥሞ ሓደት ዓመታት ምስ ተረፎ፡ ውድቀት ከም ዘጋጥሞ ኣመትቲ ነገራት ከም ዝረኣዩ ንዝዩልቲ ቤቱ ከዋገራ ጀሚሩ። ውድቀት ከም ዘጋጥሞ ንፈለማ ግዜ ኣብ ኣእምሮኡ ክስእልን ክዛረብን ምስ ጀመረ፡ ድሕሪ ሰለስተ ወርሒ ካብ ሰማይ ወዲቑ - ተቐዚፉ።

ገለ ሰባት ካርል ዋሌንዳ ሕማቕ ስምዒት ሓዲሩዎ ከም ዝበረ ዝዛረቡ ኣለዉ። ኣብቲ ወጽኢት ንኸብጽሕ ዘበቅዖን ንውድቀቱ ምልክት ዝኾኑን ምልክትን ግንዘበን ካብ ፈለማኡ ኣብ ኣእምሮኡ ዝፈጠሮ ንሱ ባዕሉ እዩ ዝበል ርእይቶ እውን ይሰማዕ እዩ። ንኣእምሮኡ ሓድሽ መንገዲ ምስ ኣርኣየ፡ በቲ መንገዲ ተኸቲሉ መውዳእታኡ ውድቀትን ሞትን ኩይኑ።

ኣብ ህይወትና ኣብ ሕማቕ ነገራት ጥራይ ኣተኩር እንተ ደኣ ኼንና እሞ፡ ዘይደለናዮም ነገራት ወይ ጸገማት እንተ ደኣ ተፈጢሮም፡ እቶም ጸገማት ንኽፍጠሩ ደገፍ ዝገበርና ንሕና ባዕልና ኢና። ኣብዚ ክበሃል ተደልዩ ዘሎ፡ ንሸኻ ኣብ ሓደ እዋን ዝበርካ ወይ ሕጂ ዘሎካ ባህርይ ኣይኮነንካ። ብዙሓ ግዝኣ ርእስና ከማዚ ዝኣማሰለ መጠቓለሊ ብምፍጣር፡ ኣብ መጻኢ ኣብ እንወስዶም ስጉምትታት ሓገኩልቲ ዝኾኑ እምነቶታት ክንፈጥር ንኽእል ኢና። ባህርና ወጽኢት ዘለናዮ ኩነታት ምኽንያቱ፡ ህልዊ ኩነታትና ድማ ካብ ግዝኣትናን ኣካላዊ ምንቅስቓስናን ዝመንጨወ ምኽንያት ፈሊጥና፡ እዞም ኣካላውን ኣእምሮኣውን ምንቅስቓሳት ኣብ ሓጺር ግዜ ክንልውጦም ንኽእል ኢና።

“እነ በሊሕ ሰብ ኣይኮንኩን። እነ ደምር ከምራ ተመክሮ እየ።” - ሬቻርድ ፋለር

“ክሉ ሻብ ንግዝኣ ርእሰይ ከም ዓንዲ ህይወተይ እየ ዝቖጽሮ።” - ሜሪል ስትሪፕ

ይቕጽል

ባህሊ ምትብባዕ

ጆሚ/ደጀን ተኽለ

ወዲ-ሰብ ፍጥር ካብ ዝበል ኣትሒዙ፡ ብኸበቢኡ ክተባባዕን ኣብ ከባቢኡ ክፍቶን ምስ በሃገን ጸዓረን እዩ፡፡ መሰረታዊ ንጥፈታት ወዲ-ሰብ ብስራሕን ትምህርትን ዝሰሉ ክሳብ ዝኸውን ጉድኒ ጉድኒ እቲ ኣብ ትምህርቲ ብእነመዝግቦ ውጽኢት፡ ኣብ ስራሕ እንግናጸፎ ዓወት፡ ኣብ ማሕበራዊ ህይወት ብእነበርክቶ እንሳተፎን ጉዳያትን ካልኦት እወታውያን ነገራትን ክንምጉስን ክንተባባዕን ውትሩ ምስ በሃግና ኢና፡፡ ስለዚ ከይትካ ኣይተርፍን ድማ ኣብ እንተባብዑሉ እዋን ሓይልናን ሞራልናን መለሱ ዝበርኽን ደስታ ዝስመዓና፡፡

ምትብባዕ ንሓደ ተግባር ወይ ስምዒት ዝያዳ ድርኺትን ዳግመ-ምንቅቓሕን ዝህብ ነገር እዩ፡፡ ብሓደ ጉዳይ ብኣምንታ ክብ ምባል ወይ ምብራኽ እውን ምትብባዕ ክበሃል ይከኣል'ዩ፡፡ ምትብባዕ ሓይሊ እዩ፡፡ ንሰብ ከእምኑ ከረድኦን ክደፍኦን ዝኽእል ግብራዊ ሓይሊ እዩ፡፡ ብኻልእ ኣበሃህላ፡ ምትብባዕ መጠለሲ ተግባር ተባሂሉ ክግለጽ ይከኣል እዩ፡፡

ምትብባዕ ንምንታይ?

ምትብባዕ ሞተርን ኣንቀሳቓሲ ሓይሊን ህይወት እዩ፡፡ እዚ ሓይሊ'ዚ ድማ ንዓወት ካብ ዘለና ባህጊ ዝምንጩ እዩ፡፡ ዓወት ከም ኣምር እንተዘይህሉ ኣብ ህይወትና ዘሎና ሓቢኑ ኣብ ስራሕ ይኹን ኣብ ገዛ ዘሎና ሓጎስ ወይ ኣድናቖት ትሑት ምኾኑ፡፡ ህይወት ከኣ ሓርገጽገጽ እትብል ኣሰልቻዊት ስረኻ ምመሰለት፡፡ ስለ'ዚ እምበኣር እዩ ምትብባዕ ኣብ ህይወት ኣገዳሲ ዝኸውን፡፡ ዋጋን ጻዕርን ሰባት ብመንጸርቲ ምስ ግዜ ዘለዎም ምትእስሳር ኣብ ግምት ኣእቲኻ ሞሳ እንተሰሪዕካሎም፡ ንዝበርዎም ናህርን ናይ ስራሕ ዲሲፕሊንን ዝያዳ እዩም ዘሐይሎም፡፡

ምትብባዕ ካብ ተማሰጦ እውን እዩ ዝመጽእ፡፡ ተማሰጦ ድማ ምሉእ ተወፋይነት እንተዘየለ ክመጽእ ኣይክእልን እዩ፡፡ ስለ'ዚ፡ እቶም ዘዩተባብዑ መንገድታት፡ ኣገባብት ወይ ረቛሒታት ከይተኣልዩ ክዉን ክኸውን ኩቶ ኣይከኣልን፡፡ ዝበዝሕ እዋን ኑቶም ዘዩተባብዑ ረቛሒታት ብምእላይ ጥራይ ምትብባዕ ከተበግስ ትኽእል፡፡ ኣብዚ እምበኣር፡ እቲ ዝዓበየ መተባብዒ እምነት ምኳኑ ምዝኻር ኣገዳሲ እዩ፡፡ ኣብ ኑብስና፡ ብእምነት ናይ ተግባራትናን ባህርናን ሓላፍነታውያን ምኳንና ከስርጽ ወይ ክንቀርጽ ኣለና፡፡ ሰባት ሓላፍነት ክቕበሉ እንከለዉ፡ ኩሉ ነገር፡ ዓይነት፡ ምህርቲ፡ ዝምድናን ናይ ሓባር ስራሕን ይመሓየሽ'ዩ፡፡

ኣብ ሓደ ስራሕ፡ ሓደ ዓይነት ሞያን ደሞዝን ዘለዎም ሰባት ከመይ ጌርካ ፈላሊኻ ተተባብዖም? ዝብል ሕቶ ክለዓል ይኽእል እዩ፡፡ እዚ ግን ምስ ምፍላይ ኣይከኡሃን ዝቕጽር፡፡ "ሰብ ዝዘርኦ እዩ ዝዓጽድ" ዝብል ምስላ ኣቦታትና ነዚ ዝምልስ እዩ፡፡ ኣብቲ ትካል ዘለዉ ሰራሕተኛታት ብዋጋቲ ኣብ ቦታ ስራሕ ዘፍርይዎ ኑቲ ትካል ንምዕባይ ዝሁበርዎ ጻዕርን ኣብ ግምት ኣእቲኻ፡ ዓመታዊ ይኹን ካልእ ወቕታዊ መደብ ብምስራዕ ከተተኣታቱ ዝከኣል እዩ፡፡ እዚ ዓይነት ናይ ምትብባዕ ሜላ፡ ኑቶም ብፍላጥ ይኹን ብዘይፍላጥ ንበረትን ስራሕን ናይ'ቲ ትካል ብጥንቃቐ ዘይሕዙ ሰራሕተኛታት እውን፡ ናብ ብቕዓት ዘምጽእን ኣታዊታት ናይ'ቲ ትካል ዘበርክኑ ኣገዳስን ሃናጽን ስነ-ሓሳብ ተተኣታቱ፡፡

ምትብባዕ ብኸመይ ይሰርሕ?

ንምትብባዕ ዘቦገሱ መትከላት እንተደኣ ርዲኦት ኮይናም፡ ዕላማኻ ንምጭባጥን ንኻልኦት ምትብባዕን ዝፈኽሰ እዩ፡፡ ካብ ውሽጥኻ ዝሰቅል ድፍኢት ኣንቀሳቓሲኻን ምስሊ ኣመለኻኽታኻን እዩ፡፡ ኣመለኻኽታኻ ድማ መፍትሕ ናይቲ ካብ ካልኦት እትደልዮ ግብረ-መልሲ እዩ፡፡ ኣብ'ዚ፡ ሰብ ብፍናንን ኣደህቦን ስርሑ ንኽቐጽል እንታይ የድልዮ? ዝብል ሕቶ ተላዒሉ መልሲ ክወሃቦ ድማ ኣገዳሲ እዩ፡፡ ኣትሌታት ንሃዊሕ ጉዕዞ ዝጥቀሙሉ ብ'ኣውቶሳጀስሽን' ዝፍለጥ መሳርሒ ኣሎ፡፡ እዚ ኣገባብ'ዚ፡ ብዋዜ - ህልዊ፡ ብኣመለኻኽታ ድማ እወታውያን ዝኾኑ ሓሳባትን መግለጺታትን ምፍልፋልን ምውሓስን ይሕግዝ፡፡ ብጦቕለሉ ድማ፡ እወታዊ ዝርርብ ምምዕባል ክበሃል ይከኣል፡፡ መተባብዒ፡ ግዳማውን ውሽጣውን ተባሂሉ ኣብ ክልተ ክምቀል ይከኣል፡፡

ግዳማዊ መተባብዒ -

ግዳማዊ መተባብዒ፡ ብገዝዚቡ ህቡብነት/ ዝና፡ ኣፍልጦ ብምሃብ - ንዘተፈላለየ ስራሓት. . . ክኸውን ይኽእል፡፡ ቀንዲ ብልጫ ናይ'ዚ መተባብዒ'ዚ፡ እቲ መተባብዒ ገዝዚቡ እንተኾይኑ - ትርጉሙ፡ ስም ብምብራኽ ወይ ንዓኡ ዝመስል ካልእ መተባብዒ እንተኾይኑ ድማ - ክሰዕቲ ዝኸኣሉ እዋን ክሰርሕ ዘኽእል ምኳኑ እዩ፡፡ እዚ ዓይነት መተባብዒ እዚም ዝሰዕቡ ብልጫታት ኣለውዎ፦

- ስራሕ ብጽፈት ክፍጸም ይሕግዝ፡፡

- ስራሕ ኣብ ግዜኡ ብምዕማሙ፡ ብኸሳራ የውግድ፡፡

- ብቕዓት ናይ ሰብ ከምዝበርኽ ይገብር፡፡

ውሽጣዊ መተባብዒ -

ውሽጣዊ ምትብባዕ ከም ኩርዓትን ናይ ምዕዋት ስምዒትን ከምኡ'ውን ሓላፍነትን እምነትን ዘጠቓልሉ ካብ ውሽጢ እዩ፡፡ ውሽጣዊ ምትብባዕ ናይ ውሽጢ ርውየት ወይ ዕግበት ኩይኑ፡ ንዓወት ወይ ንምዕዋት ዝደኹ፡ ካብ ስራሕካ ምዝዛም ዝመጽእ ቅሳነት እዩ፡፡ ካብ ሸቶኻ ምውቃዕ ንላዕሊ ስምዒት ናይ ምዝዛም የለን፡፡ ውሽጣዊ ምትብባዕ ንሃዊሕ ዝጸንሕ እዩ፡፡ ምኽንያቱ፡ ካብ ውሽጢ ዝመጽእ ኩይኑ ናብ ኑብሱ ምትብባዕ እውን ስለዝሰጋገር፡፡

ውሽጣዊ ድርኺት፡ ውሽጣዊ ዕግበት እዩ፡፡ በዚ ድርኺት'ዚ ዝቕልን ዝውሰድን ተበግሶ፡ ዓወት ወይ ልዕልና ንምርግጋጽ ዘይኩ፡ ንዓኡ ብምፍጻም ናብ ዝርከብ መንፈሳውን ውሽጣውን ዕግበት ዝወስድ እዩ፡፡ እዚ ከኣ፡ ሸቶ ካብ ምጭባጥ ንላዕሊ ዝኸይድ ናይ ምዕማም ስምዒት ዝድርኾ እዩ፡፡ እዚ ዓይነት መተባብዒ፡ ውሑስን ቀጻልን ብቕዓት ፍርያምነት ንምርግጋጽ፡ ቀንዲ ረቛሒ እዩ፡፡

ብሓፈሻ ምትብባዕ፡ ደረኽቲ ዕወታትን ዝጭብጡን ክኾኑ ምእንቲ ቀጻሊ ክድርኾ ይግባእ፡፡ ሸቶታትካ ኣብ ቅድሚኻ ጌርካ ንዓሆን ምሸትን ምንባርም ወሲ ግደ ኣለዎ፡፡ ኣፍልጦን ሓላፍነትን ምሃብ ድማ ኣዘዮም ደረኽቲ ረቛሒታት እዮም፡፡ ኣፍልጦ፡ ኣድናቖት ምሃብ፡ ብኽብረትን መዓርግን ምሓዙ ናይ ዋንነት ስምዒት ምሕዳር ክኸውን እንከሎ፡ ሓላፍነት ድማ ንሰብ ናይ ብጽሒትን ዋንነትን ስምዒት ይህብ፡፡ በዚ ድማ እቲ ሰብ ክፋል ናይቲ ዝዓበየ ምስሊ ይኸውን፡፡ ሓላፍነት ዘይምህላው ዘይምትብባዕ እዩ፡፡ ኣፍልጦ ምርካብ ደጋዊ እዩ፡፡ ምኽንያቱ፡ ካብ ደገ እዩ ዝምንጩ፡፡ ሓላፍነት ግና ውሽጣዊ እዩ፡፡ ካብ ውሽጢ ስለዝምንጩ፡፡ ገዛእዊ ሽልማት ግዝያውን ንሓጺር ግዜን እዩ፡፡ ኣብ ነዊሕ ግዜ ዕግበት ኣይህብን፡፡

ብኣንጻሩ ሓደ ነገር ተተግቢሩ ክትርኢ እንከለኻ፡ ባዕሉ ናይ ስምዒት ዕግበት ይፈጥረልካ፡፡ ሓሳብካ ክትግበሩ ምርኣይ ንመንፈስካ ዝመልእ፡ ኣካል ክቡር ሰራሕተኛ ምኳንካ ዘረጋግጽ እዩ፡፡ ግቡእ ተግባር ምዕያይ ንባዕሉ ደራኺ ብልጫ ኣለዎ፡፡ ትካል ብሰራሕተኛ ዝቖውም ክሳብ ዝኸውን ሰራሕተኛ ዋንነት ተሰሚዕዎ ንስራሕ ክወፍርን ኣብ ቦታ ስራሕ ግዜኡ ብግቡእ ክጥቀመሉን ዝኽእል ሓይሊ እንተሎ፡ ምትብባዕ ጥራይ እዩ፡፡ ስለ'ዚ ድማ እዩ ግዳማውን ውሽጣውን ምትብባዕ - ኣብ ህይወትና ኣገዳሲ ነጥቢ መቐይሮ ዝኸውን፡፡

ስነ - ምግባር

ስነ-ምግባር፡ ኣብ መሰርሕ ምንባር እትፍጽሞም ተግባራት - ጽቡቕ ድዩ ሕማቕ ንምርዳእ ይሕግዘና፡፡ ስነ-ምግባር ብዘይካ ኣብ እምነትን ባህልን ሕብረተሰብ ንኻልኦት ሕቶታት እውን ምኽንያታት እናፈጠረ ቅኑዕን ጌጋን እናበለ ይምልስ፡፡ ገለ ስነ-ምግባራት፡ ዝተሓላለኹ ደኣ ይምሰሉ እምበር፡ ጉዳያት ኣብ ምፍታሕ በቲ ዝበዝሐ ሰብ ዝሰማምዓሉ ሓሳብ ይርዕሙ እዮም፡፡

ስነ-ምግባር፡ ኣብ ዝኾነ ንጥፈታትን ስራሕን፡ ሰባት ሓሳባዊ ዝኾነ ትእዛዝ ዘተኣታትዉሉ ዲሲፕሊን ዝሕሉ ኣቃውማ እዩ፡፡

ሰባት ካብ ጥንቲ ጀሚሮም ብስነ-ምግባር ተቓይዶም እዮም ናብራኦም ክመርሑ ጸኒሖምን ዘለዉ፡፡ ቅድሚ 1500 ዓመት እንተርኢና፡ ስነ-ሓሳብ ስነ-ምግባር ብሰዓብቲ ፍልስፍና ግሪኽ ብፍላይ ፕላቶን ኣሪስቶትልን ይምርሑ ነይሮም፡፡ እዞም ክልተ ፈላሰፋታት ጸለውቲ ሓሳባት ስነ-ምግባር ብምምጻእ፡ ኑቶም ኣብ ናብራ ሕይወት ዘኽፍኡ ዝነበሩ ትእዛዛት ገይሮሙሎም፡፡ እዞም ሰባት ሓደስቲ ሓሳባት ብምምንጫውን ጽቡቕ ጠባይ ንህዝቢ ብምርዳእን ፍሉይ ባህሪ ፈጢሮም፡፡ ሰባት ድማ እሩም ኣካይዳን ቅኑዕ ኣተሓሳስባን ንኽጥርዩ ሓጊዞሞም፡፡

ፕላቶ፡ ካብቶም ናይ ጥንቲ ፈላሰፋ ኩይኑ፡ ቡቶም ኣርባዕተ ኣደብ ዝግብሩ ሓሳባት ይፍለጥ፡፡ እቶም ኣብ ስነ-ምግባር ክኣትዉ ዝወጠኖም ሓሳባት ድማ፦

1. ልቦና ምግባር
2. ትብዓት
3. ኑብሰ-ግትኣት (ኑብሰ-ምቁጽጻር)
4. ፍትሒ እዮም፡፡

ፕላቶ እታ ዝበለጸት ዝብላ ልቦና ኩይና፡ ኣብ ሓቂ ጽቡቕ ዝኾነ ፍልጠት ክህልወና ትምህርቲ፡፡ ልቦና ዘለዎም ሰባት ውጽኢት ጽቡቕ ሓሳባት ስለዝኾኑ፡ ቅኑዕ ነገር ኣብ ምትግባር የድህቡ፡፡ እዞም ሰባት ኑቲ ሓቀኛን ኣገዳስን ዝኾነ ነገራት፡ ምስ ግዝእ ርእሶም የወሃህድዎ፡፡ እዚ ውህደት'ዚ ከኣ መሰረት ኩሉ ፍትሒ ይኸውን፡፡

ፕላቶ ኣብ ሓሳቡ፡ "ፍትሒ ዘለዎም ሰባት ኣደብን ስነ-ምግባርን ንኽህልዎም እውን ይጽዕሩ እዮም" ይብል፡፡ ግዳ ንጹህን ጽፉፍን ዝኾነ መምርሒ ክህሉ ኣይከኣለን፡፡ ንሱ ኣብ ክንዳኡ ብዛዕባ ህይወትን ሞትን ሓደ ሰብ እተረድእ መጽሓፍ እዩ ገዲፉልና፡፡ ኣሪስቶትል ፍሉጥ ተመሃራይ ፕላቶ ዝነበረ ኩይኑ፡ ከም መምህሩ ዝመሳሰል - ግን ከኣ ዝያዳ ዝተሓላለኸ ስነ-ሓሳብ ነይርዎ፡፡ ኣሪስቶትል ምስተን ኣርባዕተ እሩማት ስነ-ሓሳብ ዝሰማማዕ'ኳ እንተኾኑ፡ ንነገራት ምቕላልን ምንእኣስን ግና ይጸልእ ነይሩ፡፡ ናይ ግዝእ-ርእሱ ሓደስቲ፡ ፍሉያት ባህርታት ድማ ኣቕሪቡ፡፡ እተን ዘወሰኸን ባህርያት፡ - ምሕዝነት ምፍጣር፡ ለጋስ ባህሪ ምውናን፡ ክብረት ምፍላጥ፡ ሓቅነትን ብልሕን ወይ ትኩርነት የጠቓልላ፡፡ ከም ፕላቶ፡ ኣሪስቶትል እውን ኣብተን ዘውጽአን እሩማት ስነ-ሓሳብ፡ ሓንቲ ንኹለን እትጠምር ሓሳብ ነይራቶ፡፡ ንሳ ድማ፡ ምስትውዓል ወይ ጽቡቕ ፍርዲ ምሃብ ኢያ፡፡ ምስትውዓል ክበሃል እንከሎ፡ ንቐጻሊ ናብራ ህይወት ጽቡቕ ዝመርሕ ኩይኑ፡ እንታይ ዓይነት ውሳነ ክውሰድ ከም ዘለዎ ምፍላጥ እዩ፡፡

ኣሪስቶትል ከስተምህር እንከሎ፡ ጽቡቕ ናብራ ህይወት ከመይ ከም ዘመስል የብርህ፡፡ ምስ ሰባት ሕውሰ ምኳን፡ ፍትሓዊ ምኳን፡ ኣብ ጉዳያት ሕብረተሰብ ምስታፍ ናብኡ ዝመርሑ ምኳኖም ይገልጽ፡፡ እዚ ይኹን'ምበር፡ ኣሪስቶትል ከም ፕላቶ ሰባት ኣብ መዓልታዊ ናብርኦም ንዝጥቀሙሎም፡ ኣየኖት'ዮም ቅኑዓት ኣየኖት ከኣ ጌጋታት ፈላልዩ ኣይገለጾምን፡፡ ንሱ ሰባት ብናይ ግዝእ-ርእሶም ኣእምሮ እቲ ቅኑዕ ባህሪ ባዕሎም ኣለልዮም ክጥቀሙሉ ይመኽር ነይሩ፡፡

ድሕሪ ጥንታዊ ፍልስፍና ስነ-ምግባር፡ ምስ ምዕባለ ዘመናዊ ስነ-ምግባር እውን ተኣታትዩ እዩ፡፡ ጥንታውን ዘመናውን ፍልስፍና፡ ስነ-ምግባር ሃናጺ ሓሳባት ብምምጻእ ንሰባት ቀይሮሞም እዮም፡፡ ጥንታውያን ስነ-ሓሳብ፡ ጸገማት ኣብ ዝገጥሙና እዋን እንምርሓሎም ስነ-ምግባራውያን ሕግታት ኣየዳለዉን፡፡ ዘመናውያን ግን፡ እንምርሓሎም ስነ-ምግባራውያን ሕግታት ኩዳልዉ ክኢሎም እዮም፡፡ ጥንታውያን ስነ-ምግባር ተራ ናብራ ስነ-ሓሳብ እዩ ነይርዎም፡፡ ዘመናውያን ግን ኣብ ህይወት ብደቂቕ ንዘገራጭዉ እውን ክምርምርዎም ክኢሎም እዮም፡፡

ማሕበራዊ ዕብየት

ንውሑስ ስራሕን ማሕበራዊ ድሕነትን

ብምትሕብባር ሚኒስትሪ ዕዮን ማሕበራዊ ድሕነትን ዝዳሎ ዓምዲ

ምሕያል ተራ ኮም ኣብ ምንካይን ምግታእን ተርእዮ ልመና

ህይወት ወዲ ሰብ ብዘተፈላለዩ ማሕበራዊ ጸገማት ዝተኸበበት እያ። ዚ ጸገማት ንምውጋድ ድማ ብዘተፈላለየ መንገዲ ብውዱብን ዘይውዱብን ብውልቀሰባት ማሕበራትን መንግስትን ከቢድ ጻዕሪ ኣብ ምኽያድ ይርከብ። ማሕበራዊ ጸገም (Social Problem) ዝበሃል ዝበዝሐ ክፋል ናይ ሓደ ሕብረተሰብ ንሓደ ጉዳይ ከም ጸገም ፈሊጦም ምስ ዝኣምኑሉ ተባሂሉ ክግለጽ ይከኣል እዩ። ከም'ዚ ዝተገልጸ ማሕበራዊ ጸገም ብሕብረተሰብ ክውሰን ይከኣል እዩ ስራሕ ምሁራት ሱ-ሕብረተሰብ እቲ ዝበዝሐ ኣካል ናይ ሓደ ሕብረተሰብ ከም ጸገም ዝኣምኖም ምልላይን ምስ ሕብረተሰብ ተላዚቦካ ሓባራዊ ፍታሕ ምንዳይን ምትግባርን እዩ። ብሕብረተሰብ ከም ጸገም ዘይፍለጡ እውን ብኪኢላታት እንተ ተፈሊጦም ንሕብረተሰብ ብምሕባር ከም ጸገም ክፍለጡ ይኽእሉ እዮም። ንኣብነት ኣብ ጉዳም ቀልቀል ምውጻእ ዘይምጽራይ ኣእዳው ቅድምን ድሕርን መግቢ ምኽኻብ ጓል ኣንስተይቲ ወዘተ። ማሕበራዊ ጸገማት ብዙሓት'ኳ እንተኾኑ ገለ ንምጥቃስ ድኽነት፡ ኩናት፡ ዝተፈላለዩ ገበናት፡ ጾታዊ ዓመጽ፡ ብልሽውና፡ ዘኽትምና፡ ጉዳምሓደርነት፡ ፋይቶትነት (ምንዝርና)፡ ልመና፡ ምጥቃም ኣወለፍቲ ዉጽኣታት፡ ብከላ ከበ፡ ጸቕጢ ህዝቢ . . . ወዘተ ክጥቀሱ ይኽእሉ። ልመና ኣብ ሓደ ሕብረተሰብ ክኸትሎ ብዝኽእል ኣሉታዊ ሳዕቤናት (ምድኻም ናይ ስራሕ ባህሊ፡ ሸለልትነት፡ ኑቡስ ምትሓት፡ ርስሓት፡ ስርቂ፡ ዝሙት . . . ወዘተ) ሓደ ካብ'ቶም ንመፃብብሮ ወዲ ሰብ ዝፀንቅቑ ማሕበራዊ ጸገማት እዩ። ኣብ'ዚ ጽሑፍ'ዚ ብዛዕባ ልመና ብሓፈሻ ተራ ኮም ኣብ ምንካይ ልመና ክእ ብፍላይ ክንርኢ ኢና።

ልመና ብብርቱዕ ቁጠባዊ ጸገም ተሸጊርካ ምስ ትሳቐ'ሞ ናብ ጉዳም ወጺእካ ተጸብዩ ምስ እትኸውን ተባሂሉ ክግለጽ ይከኣል እዩ። ኣብ ርእሲ'ዚ፡ ልመና ብኸም'ዚ ዝስዕብ መንገዲ እውን ክግለጽ ይኽእል-

- ንኽሉ ኩርናዓት ባህልን ልምድን ሕብረተሰብ ብኣሉታ ዝጸሉ ብቕለሉ ዝዘርጋሕን ዝስሉ'ኽን ተግባር እዩ።
- ልመና ኑብሰኻ ከተፍሪ ከምዘይትኽእል ምስ ኣመንካ ሓገዝ ንምሕታት ኣብ ካልኦት ምጽጋዕ ወይ ምምርኳስ እዩ።
- ልመና ማለት ኣፍራይነት ምጉዳል ማለት እዩ።
- ልመና ካብ ወለዱ ናብ ወለዱ ክሰጋገር ዝኽእል ኣመል እዩ።
- ልመና ማሕበራዊ ሽግር ንጉዳም ወጺኡ ወይ ገሁድ ኩይኑ ማለት እዩ።
- ምልሕላሕ ምትሕግጋዝ መቕርብ ቤተሰብ ዓድን ከባብን ዝገልጽ ተርእዮ ተባሂሉ እውን ክግለጽ ይከኣል እዩ።

ባህልን ክብርታትን ሕብረተሰብ ኤርትራ

ባህልን ክብርታትን ሕብረተሰብ ኤርትራ ንምሕላዉን ንምብራኹን ሰፊሕ ትንታነን መጽናዕትን ዘድሊ'ኳ እንተኾነ ምስ'ዚ ኣርእስትና ብዘተኣሳሰር፡ መሰረታዊ ባህልን ክብርታትን ሕብረተሰብ ኤርትራ ኣብ ማሕበራዊ ህይወት ምትሕግጋዝን ምድግጋፍን ዝተመርኮሰ እዩ። እዚ ድማ ሰራሕተኛ ርህጸትን ናይ ምንባር ባህሊ ኩይኑ ማዕረ ማዕረኡ'ውን ንዝተጸገሙን ዝተሸገሩን ኣባላት ሕብረተሰብ ጉልበቶም ክይቀልዑ ጸገማቶምን ሽግራቶምን ከም ጸገሙን ሽግሩን ብምርኣይ ኣብ ወሽጢ ሕብረተሰቦም ከለዉ ምሕጋዝን ምእላይን ሕላገት ናይ ክብሩን መንነቱን ኩይኑ ጸኒሑን ኣሎን።

እንተኾነ ኣብ ሃገርና ብሰንኪ ተኸታተልቲ መግዛእታዊ ስርዓታትን ንኣጽንትን ምዕቃብ ልኡላውነትን ዝተኻየደ ኩናት ዘስዓቦ ምምዝባል ስድራቤታት፡ ብብመድረኹ ብስፉሓቱን ክብደቱን ዝፈላለ ቀስ ብቐስ ሱር ዝሰደደን ዝተፈላለዩ ጠንቅታት ዘለዎም ማሕበራውን ቁጠባውን ጸገማት ማለት - ምድኻም ስድራቤታውን ኮማዊን ምክትታልን ምቁጽጻርን ምድግጋፍን ኣስዒቡ እዩ። ዋላ'ኳ እዋናዊ ጸጹይ መጽናዕቲ እንተዘይሃለወ ኣብ'ዚ እዋን ልመና ከም ሞያ ተወሲዱ ቑጽሪ ኣብ ልመና ናይ ዝተዋፈሩ ዜጋታት ካብ ጊዜ ናብ ጊዜ እናወሰኸ ክኸይድ ጸኒሑ ኣሎ። ቁጠባዊ ሽግር ዜጋታት ብብዙሓት ከም ዓቢ ምኽንያት እኳ ዝለዓል እንተኾኑ ብሓቂ እዝም ኣብ ልመና ተዋፊሮም ንርእዮም ዘለና ሰባት ምናዳ እኳ እዮም ነዊሕ ጊዜ ዘጽንሩ ናብ'ዚ ዘበጽሐ ጫብጥ ቁጠባዊ ጸገም ኣለዎም ክትብል ዘደፍርን ዘተሓሳስብን እዩ። ኣብ ልዕሊ'ዚ ዝተጠቕሰ ዝጸበየ ምኽንያት ክትህብ'ውን ዘደፍር፡ እቲ ሰራሕተኛን ርህጸኛን ክብረትካ ሓሊኻን ምንባር ከም'ኡ ድማ ንዝተጸገሙ ወገናትካ ናይ ምሕጋዝ ዝብል ክቡር ባህልን ሱ-ምግባርን ሕብረተሰብ ኤርትራ እናተበለ ወይ እናደኸመ ይመጽእ ብምህላዉ እዩ። ስለዚ መብዝሕትኦም ብሕብረተሰብ ክብርኻ ኣብ ዘጉድል ዘይሱ-ምግባራውን ኣንጻር ሕግን ዝኾነ ናይ ልመና ስራሕ ምውፋሮም፡ ስራሕ ወይ ዝፀንገሉ መንገዲ ፍጹም ስለዘይኣኑ እዩ ኢልካ ክትድምድም ኣይትኽእልን። ዚ ዝተጠቕሰን ካልኦት ሽግራትን ንምእላይን ምቅላልን ዘለዉ'ኻ ክብርታት ዘይምሕላው፡ ኣብ ንሕብረተሰብ ዘጽርብሕን ዘይንብር ጠባያት ንኽትዋፈርን ከተማዕብልን ይደርኽ። ሕብረተሰብ ንጸገማት ወገናቱ ጉዳም ከይወጹ ምሕጋዞምን ካብ ብቕጥታ ይኹን ብዘዘዋዋሪ ክመጽእ ካብ ዝኽእል ሽግራት ተሓልዩ ምንባር ማለት ምዃኑ ምግንዛብ የድሊ። ዕዉት ቀጻልነት ናይ ከም'ዚ ዓይነት ሕብረተሰብ ከኣ ውሑስ እዩ።

ከም'ዚ ኣብ ላዕሊ ዝተገልጸ ሓደ ካብ ጠንቅታት ልመና ድኽነት እዩ። ብዘተፈላለየ ምኽንያት ኣብ ድኽነት ዝወደቐ ሰብ ብሰንኪ ክሰርሕ ዘይኽእሎ ምኽንያታትን ክሕግዙ ወይ ክድግፉ ወይ'ውን ከተባብዑ ዝኽእሉ ኣሕዋት፡ መቕርብ ወይ ቤተሰብ ዘይምህላዎምን ንመሰረታዊ መነባብርኡ ዝኸውን ገንዘብ ንምርካብ ናብ ልመና ክዋፈር ይኽእል እዩ። ንድኽነት ከመርሑ ዝኽእሉ ምኽንያታት ኣብ መስርሕ ህይወት ሰብ ዘጋጥሙ ብደሀታት ብዙሓት እዮም።

ገለ ካብኣቶም ንምጥቃሱ ኣብ ጊዜ ሽምግልናን ስንክልናን (ኣካላውን ኣእምሮኣውን) ብሓፈሻ ካብ ኮም ብፍላይ ከኣ ካብ መቕርብን ፈተውትን ግቡእ ኣልያን ምትሕግጋዝን እንተዘይረኺቡ ንልመናን ንካልእ ሽግራትን ክቃላዕ ይኽእሉ። ዘኽትምና ከኣ ቁልዑ ቀረባ ኣላዪ ዘይብሎም ስለዘይብሮም፡ መሰረታዊ ከብደም ንኽዕንግሉ ኣብ ምልማን ይዋፈሩ። ደሓር ዋላ ዓቕሚ ኣዎም ምስ ኣኸሉ ትምህርትን ሞያን ኣብ ርእሲ ዘይምህላዎም ምልማን ከም ኣመል ስለዝወሰድዎ ብቐሊሉ ልመና ገዲፎም ስራሕ ክጅምሩ ዘሎ ተኽእሎ ኣዝዩ ዝጸበበ። ካብ'ዚ ካልእ ጠንቅታት ብዘይፍለ ሓንቲ ስድራቤት ብሰንኪ ባህርያውን ሰብ ዝሰርሖን ሓደጋታት ካልእ ምኽንያታትን ብዘስዓቦ ማሕበራውን ቁጠባውን ምምዝባል፡ ስድራቤታት ዝበረን ንብረትን ሃብትን ብግቡእ ስለዘይጥቀማሉ ሓገዝ ንምርካብ ናብ ልመና ክቃልዓ ይኽእላ። ካብ'ዚ ዝተጠቕሰ ወጻኢ ብዘይዝኾነ ርዱእ ምኽንያት ዝልምኑ ግን ክንጽ ኣመል ካልእ ትርጉም ዘወሃቦ ኣይኩኑን። እዞም ዝጠቐስናዮም መሰረታውያን ጠንቅታት ኣብ ዝተፈላለየ እዋናት ዳርጋ ንብዙሕ ክፋል ሕብረተሰብና ዝጸለወን ዝጸሉ ዘሎን ኩይኑ፡ መቕርብን ቤተሰብን ኮምን ኣብ እዋኑ ንጉዳያት ዝግበረሎም ግቡእ ሓገዝን ክንክንን በቲ ሓደ፥ ውልቂ ግዳይ ርእሱ ንኽኽእል ዝጉብር ጻዕርን ሓርኮትኮትን ድማ በቲ ኻልእ፥ ልመና ብቐሊሉ ንኸይስዕርር ዓቢ ኣበርክቶ ዝጉብር ዘሎ እዩ። ኣቦታት እንተወሲድና፡ ንሕብረተሰብና ኣብ ዝተፈላለየ እዋን ዜጋጥም ዝበረ ደርቂ ብዘስዓቦ ኻናቱ ኣሶማት ዝተዋህቦ ናይ ጥሜት እዋናት ሓሊፉ እዩ። ሓረስቶት ግን ግዚያዊ ሽግርም ንምፍታሕ ተሰዲዶም ዓቕሚ ዘለዎ እናሰርሐ ዓቕሚ ዘይብሉ ድማ እናለመነ የሕልፎ ከምዝበረ ዝተፈላለዩ ዛንታታት ይሕብሩ። እቲ ግዚያዊ ጸገም ምስ ሓለፈ ግን ኣብ ንብረ ስርሑን ሕርሻኡን ብምምላስ ሂወቱ ይመርሕ ኔሩ። ብኮም ዝግበር ሓገዝን ውልቃዊ ጻዕርን ግዳይ ናብ ንብረ ተመሊሱ ርእሱ ክኢሉን ክብሩ ሓልዩን ንኽነብር ዝሕግዝ ገለ ካብ ወጽኢት ባህልናን ክብርታትናን ምዃናም ክንርድኦ ኣለና።

ልመና ንምግታእን ንምጉዳልን እንገብሮ ንጥፈታት ሳዕቤናቱን ኣሉታዊ ጽልዋኡን ብምርዳእ ክኸውን ኣለዎ። ወዲ ሰብ ኣብ መዋእለ ህይወቱ ብስራሕን ሓርኮትኮትን ብምግላን ብራኢን ዕላማን ብሩህ ተሰሩ እናኣማዕደወ ዝጋጥሞዎ ብደሀታት ክገጥም ጸኒሑን ኣሎን። እዚ ድማ "ስራሕ ማለት ምንባር፡ ምንባር ማለት ድማ ምስራሕ" ምዃኑ የረድኣና። "ዝኢ ህበይ ይነብር፡ ካብ ሰብ ዝደሊ ከም ሳእኒ ደበሊ" ዝበሉ ብዚሓት ሕብረተሰብና'ውን ዚ ዘራጉድን ተጸብዩን ጽግዕተኛን ህኩይን ምዃን ድማ ክሱብ ክንደይ ሰብኣዊ ክብረትና ከም ዝትንክፍ ይገልጸልና። "ዘይሰርሐ ኣይብላዕ" ዝብል ቃል ቅዱሳት መጻሕፍቲ ከም ዘሎ ምፍላጥ እውን ኣገዳሲ እዩ። "ኣንታ ሃጋይ ንጸጸ ተመልከት፡ ኢድ ሃጋይ ኣይትህብትምን" ወዘተ ዝብል'ውን ኣሎ። ኩሎም ንስራሕን ጸዓርካ ምብላዕን ዘተባብዑ እዮም።

ልመና መንፈስ ሓርኮትኮት ኣጥፊኡ ተሰሩ ዘቑርጽ ዕላማን ራእይን ዘይብልካ ልኡምን ተጸባይን ዝገብር ሕማቕ ተርእዮ እዩ። ዝንቀሳቐስ መሓውር ከሎካ ኣእምሮኻ ኣደቂሱ ከይሰራሕካ ካልእ ዘፍረዮ ተኾርሚኻ ክትነብር ዝገብር ሕማቕ ኣተሓሳስባን ዝምልከን እዩ። ልመና ማለት ኣፍራይነት ምጉዳል እዩ። ኣብ ልማኖ ምውፋር ልዑል ብኩራት ምህላው ስለዝኾነ ብመንጽር ዝተመዘነ ብኩራት ኣፍራይነት ይጎድል ማለት እዩ። ከም ሳዕቤኑ ከኣ ትሑት እትዋት ይህሉ። ናይ ውልቀሰብ ምትሓት እትዋት ከኣ ተደሚሩ ኣብ ቁጠባ ሃገር ዓቢ ተጽዕኖ ይፈጥር። ካብ'ዚ ዝተገልጸ ሓሊፉ ልመና ናብ ዝተፈላለዩ ዓይነት ገበናት ስለዝመርሕ ንድሕነትን ሰላምን ሕብረተሰብ ኣብ ሓደጋ ዘእቱን ንክብሪ ክቡር ሰብ ናብ ባይታ ዘዝብጥን እዩ።

ኣብ ዝሓለፈ ዓመታት ካብ 1993-2010 ምስ ምምሕዳር ዞባ ማእከል ብምትሕብባር ንለማኖ ዝምልከት ዝተፈላለየ ሰፍሓትን ዕምቆትን ከም'ኡ'ውን ብብመድረኹ እናተመሓየሸን እናማዕበለን ዝኸደ ኣተሓሕዛን መረዳእታን ዝበርም ዳህሳሳዊ ሓበሬታዊ መጽናዕትታት ተኻይዶም'ዮም። ዕላምኦም፡ ጠንቅታትን ሳዕቤናትን ልመና ኣለሊኻ ብዛዕባ ክውሰዱ ዘለዎም ናይ ምክልኻልን ተሃድሶን መደባት ንምስኣል፡ ኣብ ጫብጥ መረዳእታን መጽናዕትን ግንዛበን ተመርኲስካ ኣበርክቶን ተሳታፍነትን ኮም ንምሕያልን ከም'ኡ'ውን ተራን ሓላፍነትን መሻርኽቲ ንምንጻር ዝዓለሙ ነይሮም። እዞም መጽናዕትታት ልመና ካብ ጊዜ ናብ ጊዜ እናወሰኸን እናተሓላለኸን ይኸይድ ምህላዉ ኣረጋጊጾም። ዝበዝሑ ብዕድመን ኣካላዊ ብቕዓትን ክሰርሑ ዝኽእሉን እዮም ዝሸምገሉን ስንኩላንን ድማ ኣለዉ፡ ወላድ ወይ መቕርብ ዘለዎምን'ዮም። እዚ ድማ ኣብ ልመና ቅድሚ ምውፋሮም ዝበርም ስራሕ ንምፍላጥ ምስ ተሓተቱ ልዕሊ ሰለስተ ርብዒ ስራሖም ይናበሩ ከም ዝበሩ ተረጋጊጹ። ኣብ'ዚ ዝተጠቕሰ ዓመታት ኣብ ዝተጉበረ መጽናዕቲ ከም ዝሕብሮ ዝበዝሑ ካብኦም ኣብ ኣስመራ ኣብ ልመና ዝተዋፈሩ ፍሉጥ ዓድን ነባርነትን ዝነበርም ኩይኖም ካብ ከባቢታት ኤርትራ ዝመጹ ምዃኖም ተረጋጊጹ።

ዚ ናይ ልመና ጸገም ንምፍታሕ ሚ/ዕ/ማ/ድሕነትን ምስ መሻርኽቲ ብምትሕብባር ሕብረተሰብ ኣሉታዊ ሳዕቤናት ልመና ተረዲኡ ኣብ ዝቐየድ ናይ ተሃድሶ መደባት ብንጥፈት ብምውሳእ ተርኡ ንኸዕዝዝ ናይ ንቕሓት ሰሚናራት፡ ዋዕላታትን ኮማዊ ኣኼባታትን ኣካዪዱን ምስ ምምሕዳር ዞባ ማእከል ብምትሕብባር ብዛዕባ ዝኾነ ጸገም ክልምኑ ዝተታሕዙ መጠንቀቕታን ውሕስነት ዘለዎ ገዚባዊ መቕጻዕትን እናተገበረ፡ ኑቶም ኣላይን ጠዋርን ዘይብሎም ክሱብ ናብ ስድራቤቶም ዝውሕዱ ኣብ ትካል መናበዪ ሽማግለታት ብምእታው ከም ዝጥወሩን ተገይሩ። ንጉዳያት ማሕበራዊ ሕሰም ናብ ንብረ ንምምላስ ሚ/ዕ/ማ/ድሕነትን መራሕቲ ሃይማኖት፡ምምሕዳራት፡ህ.ግ.ደ.ፍ፡ማሕበራትን ባይቶን ዝተሳተፍዎ ተራ ኻሲ ወከፍ ኣካል መንግስትን ማሕበራትን ኮምን ዘጽር ዓውደ ዘተ ብደረጃ ሃገር ካብ 14-15 ታሕሳስ 2005 ኣብ ኣስመራ ተኻዩዱ። እንተኾነ እዚ ዝተገልጸ ስጉምትታት ብሰንኪ ግቡእ ተራ ኻሲ ወከፍ መሻርኽቲ ዘይምትግባርን ግቡእ ምክትታል ዘይምግባርን ከም'ቲ ዝድለ ወጽኢት ክርከቦ ኣይተኻእለን።

ንምንካይን ምጉዳልን ልመና ኣብ እኸላይዶም ናይ ምክልኻልን ተሃድሶን ምጥያስን መደባት ቀንዲ ማሕንቖታት ዝኾኑ ህዝቢ ክኸቕሓሉም ዝግበኦ ኣተሓሳስባታት፡ ኣሉታዊ ኣተሓሕዛን ኣተኣላልያን ከም'ኡ'ውን ማሕበራዊ ጸገማት ብዙሓት'ዮም። ንሳቶም ከኣ ዘይጸዋርካሉ ክትረኽብ ናይ ምድላይ መንፈስ ይዓቢ። ምህላው፡ ዘይተጉዳሰት ስድራቤታትን ኣለይትን ኮምን ኣብዮት ጸሎት ብልምዲ ከም ናይ መለመኒ ቦታታት ኩይኖን ምህላወንን ኣብ ምልማን ዘሎ ሃይማኖታዊ ስነ መጉት ንልመና ዘተባብዕ እዩ ዝብል ኣተሓሳስባ'ውን ካብቶም ክጥቀሱ ዝኽእሉ ምኽንያታት እዮም። ከም'ኡ እውን ሕብረተሰብ (ኮም) ሰራሕተኛን ርህጸኛን ምንባር ዝብል ባህልን ክብርታትን ዘንገሁ እኳ ዓቕሚ ዘለዎም ከመይ ጌርም ስራሕ ከም ዝፈትው ኣብ ክንዲ ምጽዋር ነቲ "ዘይሰርሐ ኣይብላዕ" ዝብል ቃል ሸለል ብምባል፡ ከይመመኻ ንዝኾኑ ዝለምን ሰብ ምትኳብን ከም ሰናይ ግብሪ ይሕሰብ ስለዘሎ፡ ኣብ ኣተሓሕዛን ኣተኣላልያን ዕንቅፋት ክፈጥር ጸኒሑን ኣሎን። ልመና "ሎሚ እንካ ጽባሕ ተመለሲ" ከም'ኡ ድማ ከይሰራሕካን ከይጸዓርካን ዘይናትካ ምድላይ ምዃኑ ዘይምግንዛብ ኣብ ልመና ዘሎ ግጉይ ኣጠማምታን ርድኢትን እውን ሓደ ካብ ዕንቅፋታት እዩ። ህሉው ማሕበራ-ቁጠባዊ ኩነታትና እውን ሓደ ካብቲ ንዘይፀድ ጻዕርታት ዝፀንቅፉ ኩይኑ ንረኽቦ። እቲ ቀንዲ ዕንቅፋት ኩይኑ ዘሎ ሓባራዊ መረዳእታን ግንዛበን ዝፈጥር ኮም ሰሪት ዝበበረ ቀጻልነት ዘለዎ ናይ ንስጉስ ስራሓት ከዘይደን ከሐሊፍልን ዘይምኽኣል እዩ።

ንለማኖ ተኸቲብካ ወይ ዕለታዊ ደገፍ ገርካ ፍታሕ ከተምጽእ ምድላይ ናይ ስራሕ መንፈስ ምድኻም፡ ተጸባይነት ምኽሳኡ፡ ከም'ኡ ድማ ንእሩም ባህልን ልምድን ሕ/ሰብ ዝበርዝን ጸጥታን ውሕስነትን ሃገር ኣብ ሓደጋ ዘውድቕን ምዃኑ ምግንዛብ ልቦና እዩ። "ንሓደ ሰብ ካብ ዓሳ ትህቦ ከመይ ገይሩ ዓሳ ከምዝገፍፍ እንተ መሃርካዮ ይሓይሽ" ዝብል ብሂል ቻይና ኣሎ። ስለዚ ልመና ከም ሓደ ማሕበራዊ ጸገም ተራእዩ ንምንካዩን ምጉዳሉን ኮም ሰሪት ዝበበረ ዝተወሃሃደን ቀጻልን ሓባራዊ ጻዕሪ የድልዩ። እዚ ድማ ባህልን ክብሪ ስራሕን ኣብ ዜጋታት ምኽሳኡ፡ ከም'ቲ ቀደም ዝጸንሐ ጉልበቶም ከይቀልዑ ወይ ንጉዳም ከይወጹ ሽጉራትና ፈሊጥና ኮማዊ ደገፍን ምትሕግጋዝን ምትብባዕ ናይ ርእሰ-ሓገዝ መንፈስ ምብርባርን ምሕያል፡ ማሕበራውን ቁጠባውን ውሕስነትን ግቡእ ማሕበራዊ ቦታን

ናብ 4ይ ገጽ ይቕጽል

ስፖርት

ተስፋኣለም ገብረዮሃንስ (ኩ-ባ)

ስፖርታዊ ንጥፈታት ከተማ ባረንቱ ይቕጽል

ኣህጉራዊ መዓልቲ መንእሰያት ምኽንያት ብምግባር፡ ብሃማመተኤ ዞባ ጋሽ ባርካ ዩኒሰፍን ተወዲቡ ዝተጀመረ ስፖርታዊ ንጥፈታት ከተማ ባረንቱ ብውዕወዕ መንፈስ ይቕጽል ኣሎ።

ካብ ባረንቱን ኣቑርደትን ዝተዋጽኡ ውሑድ ቁጽሪ ዝበርም ደቂ ተባዕትዮን ደቂ ኣንስትዮን ተቐዳደምቲ ብሽክለታ ጥራይ ኣካቲቱ ዝጀመረ ቅኑ ስፖርት መንእሰያት ባረንቱ ኣብ ናይ ካልኣይ ሰሙን መድረኹ 4 ጋንታታት ኩዕሶ እግሪን ናይ ነዊሕ ርሕቀት ጉያን ኣብያተ-ትምህርቲ ከተማ ባረንቱ ብምውሳኽ ተኻፊዮም።

ኣብዚዮም ዝተኻየዱ ውድድራት፡ ኣብ ቅድድም ብሽክለታ ቀዳማይ ዲቪዥን ደቂ ተባዕትዮ፡ 5 ተቐዳደምቲ ክሳተፉ እንከለዉ 45 ኪሎ ሜትር ንምሸፋን ኣብ ዘካየድዎ ውድድር፡ ቀዳማይ ታሪክ ቴድሮስ ካልኣይ መለስ ኣርኣያ፡ ሳልሳይ ደማ በረኸት መሓሪ ካብ ባረንቱ ብምዃን ተዓዊቶም።

ኣብ ናይ ካልኣይ ዲቪዥን መርሃዊ ተኽለሚካኤል፡ ማቴዎስ ዘርኣይን ህንጻ ጊላሚካኤልን ሰለስቲኦም ካብ ባረንቱ ካብ ቀዳማይ ክሳብ ሳልሳይ ደረጃ ብምሓዝ ውድድሮም ዛዚሞም።

ተቐዳደምቲ ሳልሳይ ዲቪዥን ኣብ ዘካየድዎ ተመሳሳሊ ውድድር ድማ፡ ቀዳማይ ቢተር ምስግና ካብ ኣቑርደት ክኸውን እንከሎ ቢንያም ፍስሃን መሓር መሓመድን ክልቲኦም ካብ ባረንቱ ካልኣይን ሳልሳይን ደረጃ ሐዞም።

ሸሞንተ ተቐዳደምቲ ዝበርኡ ናይ ደቂ ኣንስትዮ ውድድር ድማ፡ ወደብ ብርሃን የማና ዛይድን ንመወዳድርተን ብዙርያ ብምግላፍ ቀዳመይትን ካልኣይትን ኮይነን ተዓዊተን።

ኣብቲ ዕለት ኣብ ዝተኻየደ ናይ ኩዕሶ እግሪ ውድድራት፡ ናይ ደቂ ኣንስትዮ ጋንታ ማእከላይ ደረጃ ቤት ትምህርቲ ዱታ ንካልኣይ ደረጃ እታ ቤት ትምህርቲ 3 ብ 0 ክትስዕራ እንከላ፡ ቤት ትምህርቲ ቢሻን ኣሲቲን ኣብ ዘካየዳኦ ጸወታ ከኣ ቢሻ 2 ብ 1 ተዓዊታ።

ኣብ ናይ ደቂ ተባዕትዮ ማእከላይ ደረጃ ዱታን ካልኣይ ደረጃ ዱታን ኣብ ዘካየድዎ ጸወታ፡ ብናይ ሓባር ዓወት 2 ብ 2 ክዛዘም እንከሎ፡ ኣሲቲ ምስ ቢሻ ኣብ ዘካየዳኦ ተመሳሳሊ ጸወታ 2 ብ 1 ተዛዚሙ።

ኣብ ክሊ ዕድመ 13 ክሳብ 15 ናይ 1500 ሜትሮ ጉያ ደቂ ኣንስትዮ 11 ተወዳደርቲ ክሳተፋ እንከለዋ፡ እብቲሳም መሓመድ ካብ ቤት ትምህርቲ ካልኣይ ደረጃ ዱታ ቀዳመይቲ፡ ራሕማ ገበል ካብ ቤት ትምህርቲ ቢሻ ካልኣይቲ፡ ነፊሳ ሮሞዳን ካብ ካልኣይ ደረጃ ቤት ትምህርቲ ዱታ ሳልሰይቲ ብምዃን ውድድረን ፈጺመን።

ኣብ ተመሳሳሊ ክሊ ዕድመን ርሕቀትን ጉያ ደቂ ተባዕትዮ ድማ፡ ቀዳማይ ዒሳ መሓመድ ካብ ማእከላይ ደረጃ ቤት ትምህርቲ ዱታ፡ ካልኣይ ቢትወል ፓስኳል ካብ ቤት ትምህርቲ ቢሻ፡ ሳልሳይ ያቆብ ሉተር ካብ ቤት ትምህርቲ ካልኣይ ደረጃ ዱታ ብምዃን ተዓዊቶም።

ኤርትራ፡ ኣብ 'ዓቢ ጉያ ኢትዮጵያ' ክትሳተፍ እያ

ኤርትራን ኢትዮጵያን ብ 5 መስከረም 2018 ሓባራዊ ኣዋጅ ምሕዝኸትን ምትሕግጋዝን ከም ዝኸተማ ይፍለጥ። ዝ. ሰዒቡ፡ ንኽልተኣን ሃገራት ብመዳይ ባህልን ስፖርት ንምትእስሳር ዝተፈላለየ ስራሓት ይካየድ ኣሎ። በዚ መሰረት፡ ጉጅለ ልኡኽ ኣትሌቲክስ ኤርትራ ዝመጽእ ሰንበት 18 ሕዳር 2018 ኣብ ኣዲስ-ኣበባ ኣብ ዝካየድ ዓቢ ጉያ - ኣትሌቲክስ (Great Ethiopian Run 2018) ንምስታፍ፡ ጽባሕ ሓሙስ 15 ሕዳር ናብ ኢትዮጵያ ከምርሕ ምዃኑ ህዝባዊ ርክባት ኮሚሽን ባህልን ስፖርትን ኤርትራ ሓቢሩ።

እቲ ጉጅለ ልኡኽ ስፖርት፡ ንወከልቲ ሃገራዊ ፈደረሽን ኣትሌቲክስ ኤርትራ፡ ንሻምፕዮን ዓለምን ህቡብ ኦሊምፒካዊ ኣትሌትን ኤርትራ ዘርእሰናይ ታደሰ፡ ከምኡ'ውን ሓንቲ ጓለንስተይቲ እትርከቦም ኣርባዕተ ተወዳደርቲ ኣትሌታትን ዝሓቘፈ'ዩ። ኣብቲ ዓመታዊ ዝካየድ ሓባራዊ ውድድር ኣትሌቲክስ፡ ዘርእሰናይ ታደሰ ዝርከቦም ህቡባት ኣትሌታት ዓለም ከም ናይ ክብሪ ዕዱማት ክሳተፉ'ዮም። ዓቢ ጉያ ኢትዮጵያ 2018 ኣስታት 40 ሽሕ ኣፍቀርቲ ስፖርት ኣብ ዝሳተፉሉ ሓባራዊ ናይ ጉያ መደብ፡ ንጋንታ ኣትሌቲክስ ኤርትራ ወኪሎም ኣትሌታት ኣፈወርቂ ብርሃ፡ ፊልሞን ዓንደ፡ ጎይትኦም ሳህለን ቅሳነት ማርቆስን ኣብ ውድድር ጽርግያ 10 ኪ/ሜትር ከም ዝውዳደሩ እቲ ሓበሬታ ወሲኹ የመልክት።

ኮሚሽነር ባህልን ስፖርትን ኤርትራ ኣምባሳደር ዘመደ ተኽለ፡ ትማሊ ሰሉስ 13 ሕዳር ኣብ ዝተገበረ ንልኡኽ ኤርትራ ናይ ምፍናው መደብ ኣብ ዘሰመዮ ሓጺር ቃል፡ ኣትሌታት ሽም ኤርትራ ዘኩልሕ ወጽኢት ንምምዝጋብ ክጽዕሩ ተላቢዩ።

እዚ ውድድር ኣብ ጽባሕ ትሰፋው ናይ ሰላም ሃዋህው ምውዳቡ፡ ኣብ መንጎ ኤርትራን ኢትዮጵያን ንዝተጀመረ ሓድሽ ምዕራፍ ሰላምን ምትሕግጋዝን ብመዳይ ስፖርት ንምትእስሳሩን ተመኩሮታት ንምልውዋጥን ጥጡሕ ባይታ ክፈጥር ትጽቢት ይግበረሉ።

ኣለግሪ ንሽልማት ብሉጽ ኣሰልጣኒ ሰሪ ኣ ተዓዊቱሉ

ኣሰልጣኒ ጁቬንቱስ ማክሲሚላኖ ኣለግሪ፡ ንእዋናዊ ኣሰልጣኒ ቸልሲ ማውሪዝዮ ሳሪ (ኣሰልጣኒ ናፖሊ ዝነበረ)፡ ሰዒሩ ንሽልማት ብሉጽ ኣሰልጣኒ ሰሪ ኣ ዓመት 2017/18 ከም ዝተዓወተሉ መርበብ ሓበሬታ ኢኤስፒኤን ኣፍሊጡ።

ኣለግሪ ንጁቬንቱስ ንሻውዓይ ተኸታታሊ (ጁቬ ድሕሪ ኮንተ ኣብ ትሕቲ ኣለግሪ ራብዓይ ተኸታታሊ ዘውዲ ሰሪ ኣ ደፊኣ) ዓወት ሰሪ ኣ ብምብቃዑ'ዩ ነዚ ክብሪ ተላቢሱ። ኣለግሪ ካብ ኣሰልጠንቲ ሰሪ ኣን ሰሪ ቢን 17 ደምጺ ብምርካብ ከም ዝተዓወተ ሓበሬታ ኢኤስፒኤን ብዘውሰኾ የጽርር። ዝሓለፈ ዓመት ስፖርት፡ ናፖሊ ካልኣይ ደረጃ ከም እትሕዝ ዝገበረ ማውሪዝዮ ሳሪ ከምኡ'ውን ኣሰልጣኒ ላዝዮ ሲሞን ኢንዛጊ፡ ብተመሳሳሊ ሸሞንተ ነጥቢ ረኺቦም።

"ንኹሎም ደምጾም ዝሃቡኒ የመስግን። ልዕሊ ኩሉ ግን ንክለበይን ተጻወትተይን ዘለኒ ምስጋና ልዑል እዩ። ምኽንያቱ ንሳቶም እዮም ኣብ ሜዳ ዘተግበሩን ዝዕወቱን" ኣለግሪ ንሽልማት ብሉጽ ኣሰልጣኒ ድሕሪ ምዕታሩ ዝሃቦ ቃል እዩ። ንሱ ኣሰዒቡ፡ "ዕላማና ሻምናይ ተኸታታሊ ዘውዲ ሰሪ ኣ ምድፋእ'ዩ። ከምኡ ድማ ዕድል እንተገይርና ሻምፕዮንስ ሊግ ክንዕትር'ዩ ምጽዋትና" ኢሉ። ጁቬ፡ ኣብዚ እዋንዚ'ውን ብመሪሕነት ኣለግሪ ኣብ ጎደና ዓወት'ያ ትምርሽ ዘላ። ዝሓለፈ ሰንበት ኣብ መበል 12 ሰሙን ግጥማት ሰሪ ኤ ኣብ ልዕሊ ኤሲ ሚላን 2-0 ብምዕዋት፡ ምስታ ትስዕባ ዘላ ናፖሊ ዝለዋ ናይ ነጥቢ ፍልልይ ናብ ሸዱሽተ ክብ ኣቢላቶ ትርከብ። ካብ 12 ግጥማት 34 ነጥቢ ብምውህላል ድማ ሓደሽ ናታ ክብረ ወሰን ኣሰፊራ'ላ።

"ሞሪኖ፡ ሽልማት ናይ ክብሪ መዳልያ ይግበኦ'ዩ" ማካርቲ

እዋናዊ ኣሰልጣኒ ደቡብ ኣፍሪቃዊት ክለብ ኩዕሶ እግሪ ኤምቲኤን8'ዩ- ቤኒ ማካርቲ፡ ዝሓለፈ ወርሒ መስከረም፡ ሻምፕዮን ውድድር ክለባት ደቡብ ኣፍሪቃ ክኸውን ዝበቕዐ ማካርቲ፡ ናይ ማሕበር ኩዕሶ እግሪ ኤውሮጳ ናይ ኣሰልጣንነት ፍቓድ ኣለዎ። ንሱ፡ ኣብታ ነጥበ መቐይሮ ታሪኽ ሞሪኖ ምዃና ዝንገረላ ዓመት 2004 ተጻዋታይ ክለብ ፖርቶ'ዩ ነይሩ። ማካርቲ ኣብ ትሕቲ ሞሪኖ ምስ ክለብ ፖርቶ ተዓዊቲ ጽዋእ ሻምፕዮንስ ሊግ እቲ ዓመት ስፖርት'ዩ። ተጻዋታይ ባፋናባፋና - ሃገራዊት ጋንታ ደቡብ ኣፍሪቃ ዝነበረ ማካርቲ፡ "ኩሉ ሰብ ጓርድዮላ ዝበለጸ ኣሰልጣኒ እዩ ይብል። ጓርድዮላ ምስ ዝረኸቦም ዓይነት ተጻወትቲን ዝሓዘን ክለባትን ርኢኻ ግን ንዓይ ሞሪኖ'ዩ ዝበለጸ ኣሰልጣኒ" ኢሉ።

"ብርእይቶይ፡ ሞሪኖ ኣብ ዓለም ዝበለጸ ኣሰልጣኒ እዩ። ተዓዚቡቲ ምናልባት ኣሰልካዪ ዘረባ ክብልዎ ይኽእሉ እዮም። ግን፡ ተራ ጋንታ (ማን.ዩናይትድ) ሒዙካ ኣብ ፕሪመር ሊግ ካልኣይ ደረጃ ክትውድእ ቡዱኢ እዩ። ስለዚ ንዕኡ ኣብ ማን.ዩናይትድ ናይ ክብሪ መዳልያ ዝግበኦ እዩ" ኢሉ።

ለውጢ ኩሉ ግዜ ኣሎ። ግድን ኣይኮነን ኩሉ ለውጢ ንጽቡቕ ክኸውን። እናዓበኻ ክትከይድ እንከለኻ ከምቲ ፊለማ ምስልጣን ክትጅምር እንከለኻ ኣይትኸውንን። ዝበለ ማካርቲ "ዝበረካ ህንጡይነት፡ ፍቕሪ ተጻወትቲን እቲ ጸወታ ንባዕሉን ይፈላለ እዩ" ድሕሪ ምባል "ምስ ተጻወትቱ ብቐረባ ናይ ምስራሕ ዝበሮ ፍልስፍና፡ ዕዉታት ንምግባርም ዝጉብሮ ዝበረ ጻዕሪ ታሪኽ ሂወት ተጻወትቱ ክቕይር ዝጽዕር ኣሰልጣኒ'ዩ። እንተኾኑ እናዓበኻ ብዘኽደካ ብኸምቲ ዝበረ ጽዑቕ ደረጃ፡ ስራሕካ ክትቕጽሎ ኣጸጋሚ እዩ። ንፍሲ ወከፍ ተጻዋታይ ናይ ውሽጢ ብቕዓቱ ኩተውጽኦ ክትጽዕር፡ ብኸመይ ከም እተመሓድሮ ክትፈልጥን ይፈላለ'ዩ" ኢሉ። ማካርቲ ብዘውሰኾ፡ ክለብ ማንቸስተር ዩናይትድ ኣብዚ ዓመት ስፖርት እተርእዮ ዝላ ናይ ምቅላስ መንፈስ "ፍሉይ ቅኻሪት ሞሪኖ እዩ" ብምባል'ዩ ዝገለጾ።

" ተጻወትቲ ዩናይትድ ንሞሪኖ ዘርእይዎ ዘለዉ መንፈስ ኣጸዋውታ ዘገርም እዩ። ዝጉብሮ ዘሎ ዳግመ ምልሶት ካብ ስዕረት

ናብ ዓወት፡ ኣንጻር ቸልሲ፡ ኒውካስል፡ በርንማውዝ፡ ጁቬንቱስ. . . ተጻወትቲ ዩናይትድ ዘርእይዎ ዘለዉ ወኒ፡ ካብ ተጻወትቲ ሞሪኖ ጥራይ ዝርከብ'ዩ። ናይ ሞሪኖ ኣገባብ ኣጸዋውታ እዩ። ናይ'ቲ ዝፈልጦ ሞሪኖ" ብምባል ንሞሪኖ ይውድስ ማካርቲ።

ሶላሪ፡ ብቐዋምነት ንማድሪድ ከሰልጥን ተሰማሚዑ

ፈደረሽን ኩዕሶ እግሪ ስጳኛ፡ ሳንትያጎ ሶላሪ ቀዋሚ ኣሰልጣኒ ሪያል ማድሪድ ኮይኑ ክሰርሕ ዝተሰማምዓሉ ውዕል ከም ዝተቐበሎ ኣፍሊጡ። ኣርጀንቲናዊ ናይ ቅድም ተጻዋታይ'ታ ብለስ ብላንኮስ ዝብል ቅጽል መጸውዒ እትፍለጥ ሪያል ማድሪድ እዩ ነይሩ። ሶላሪ ብዕለት 29 ጥቅምቲ'ዩ ድሕሪ ምብራር ጁለን ለፐተጊ፡ ነታ ማልያኣ ለቢሱ ዝጻወተላ ዝነበረ ክለብ ብግዝያውነት ከሰልጠን ተሓርዩ። ዓላሚ ማድሪድ ቢ ዝነበረ ወዲ 42 ዓመት ሶላሪ፡ ንማድሪድ ዓብይ ድሕሪ ምርካቡ ኣብ ዘካየዶ ኣርባዕተ ግጥማት፡ ምሉእ ዓወት ከመዝግብ'ዩ ተሪኡ። ብመሰረት ሕግታት ኩዕሶ እግሪ ስጳኛ፡ ሓደ ኣሰልጣኒ ክንዮ ክልተ ቕነ ብግዝያዊነት መገዲ ምስልጣን ክሕዝ ፍቑድ ኣይኮነን። ሶላሪ ንማድሪድ ኣብ ዝመርሓሉ፡ ኣብ ጸወታታት ዋንጫ ንጉስ ስጳኛ ኣንጻር መሊላ፡ ምስ ክለብ ቪክቶርያ ፕላዘን ኣብ ሻምፕዮንስ ሊግ፡ ከምኡ ድማ ኣንጻር ክለባት ሪያል ቫላዶሊድን ሴልታ ቪጎን ኣብ ላ ሊጋ'ዩ ምሉእ ዓወት ኣመዝጊቡ። ኣብዞም ግጥማት፡ ማድሪድ 15 ሸቶታት ኣመዝጊባ፡ ዝተመዝገበ ብዝሒ ሸቶታት፡ ሶላሪ ነቲ ብምኻድ ሮናልዶ ዝተፈጥረ ሃጓፍ ምምዝጋብ ሸቶ፡ ንኽም በዓል በንዚማ ዝኣመሰሉ ተጻወትቲ ናብ ቁመናኦም ከም ዝምለሱ ብምግባር ከም ዝፈትሖ ተኣሚኑሉ ኣሎ። ኣብዘን ዝተጠቕሳ ግጥማት፡ እቲ ብራሞስን ሓላው ልዳት ቲቦ ኮርቶኣን ዝምራሕ መስመር ምክልኻል ማድሪድ ክልተ ሸቶታት ጥራይ እዩ ኣእንጊዱ። በዚ ዓወታት ተሰንዩ ድማ ሶላሪ ካብ ዝተረኸበ ታሽዓይ ደረጃ፡ ካብ መራሒት ዝላ ባርሰሎና (ኣብ መወዳእታ ሰሙን ብሪያል በቲስ ተረቲዓ'ያ፡) ብኣርባዕተ ነጥቢ ተፈንቲታ፡ ናብ ሻድሻይ ደይባ ኣላ። ብዘውሳኸ፡ ሶላሪ ንመንእሰያት ተጻወትቲ ዕድላት ብምሃብ ነታ ክለብ ብቐዋምነት ንኽሕዛ ካብ ዘኽእልዎ ረቛሒታት ኮይኑም ይግለጹ። ተጻወትቲ ማድሪድ፡ ብኣተሓሕዛ እዚ ሓድሽ ኣሰልጣኒ ብምምሳጦም ኣካየድቲ እታ ክለብ ብቐዋምነት መዚኖት ምስልጣን ከረክብዎ ጸውዒት ከቕርቡ ምጽናሖም በበሲ ይገልጹ። እዚ ይኹን እምበር፡ ሶላሪ ገና ከም ዘይተፈተነ ዝገልጹ ወገናት ኣይተሳእኑን። ፈተናታት ሶላሪ ድሕሪ ዝመጽእ ቀዳመ ሰንበት ዝካየድ ኣህጉራዊ ጸወታታት ኣብ ዝሀሉ ምስ ኣትሌቲኮ ማድሪድ ሓዊሱ ዝካየዱ ናይ ላ ሊጋን ሻምፕዮንስ ሊግን ግጥማት ክረኣዩ ምዃኖም ድማ ይእመት።

ምልክታ

ቤተልሄም ታደሰ - እምነት ኣማኑኤል
ሊድያ ስልጣን

ዞባ ማእከል ኣስመራ

ፍዮሪ ሳልሕ ኑርሑሴን ምባል ተሪፉ፡ ፍዮሬላ ሳልሕ ኑርሑሴን ተባሂሉ ይተኣረመለይ ስለዝበለት፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን27/11/18 ኣብ 1ይ ቤ/ፍ 2ይ መጋባእያ ይቕረብ።

ኣቶንቶኔታ ካርሎ ኣንቶንዮ ምባል ተሪፉ፡ ኣንቶኔታ ካምፓዳሪኮ ካርሎ ተባሂሉ ይተኣረመለይ ስለዝበለት፡ ዝቃወም እንተሎ፡ ን4/12/18 ኣብ 1ይ ቤ/ፍ 1ይ መጋባእያ ይቕረብ።

ተስፋዝጊ ፍስሃየ ዮሴፍ ምባል ተሪፉ፡ ፍትሓዊ ፍስሃየ ዮሴፍ ተባሂሉ ይተኣረመለይ ስለዝበለ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን12/12/18 ኣብ 1ይ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ከሳሲት ኣብርሀት መርሃጽዮን ሃይሉ፡ ንተኸሰስቲ ወረ/ነፍ መሓሪ ገ/ማርያም 1.ኣቤል መሓሪ 2. ሳሙኤል መሓሪ 3. ራሄል መሓሪ 4. ቤቴኤል መሓሪ 5. ናትናኤል መሓሪ 6. ዩኤል መሓሪ ብናይ ገንዘብ ክሲ ኣቕሪባትሎም ኣድራሻኦም ስለዘይተፈልጠ ይጸውዑለይ ስለዝበለት፣ ባዕሎም ወይ ወኪሎም፡ ን4/12/18 ኣብ 1ይ ቤ/ፍ 1ይ መጋባእያ ይቕረቡ። እንተዘይቀረቦም ኣብዘየለውሉ ክረአ ምዃኑ ቤ/ፍ የፍልጥ።

ኮማዊ ቤት ፍርዲ ዕዳጋሓሙስ

ወ/ሮ ኤደን ሰለሙን ኣብርሃ፡ በዓል-ቤተይ ኣቶ ፍስሃየ ገብረንጉስ ወልደገርግሽ ስለዝሞተ፡ ንዓይ ናይ መጻምዲ መሰለይ ይተሓለወለይ፡ 4 ደቁ ድማ ወረስቲ ምዃኖም ይረጋገጸሎም ስለዝበላ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን4/12/18 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ኣርሴማ ዘርኡ ተስፋይን ፍሎረዳ ዘርኡ ተስፋይን ወላዲትና ወ/ሮ ለተብርሃን ገብረዮውሃንስ ገብረማርያም ስለዝሞተት፡ ክልተና ጥራይ ወረስቲ ምዃንና ይረጋገጸልና ስለዝበላ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን4/12/18 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ኮማዊ ቤት ፍርዲ ጎዳይፍን ሰምበልን

ወ/ሮ ሰላማዊት ጸጋይ እምባፍራሽ፡ በዓል-ቤተይ ዮናስ ተፈሪ ኣርኣያ ስለዝተሰውአ፡ ንዓይ ናይ መጻምዲ መሰለይ ይተሓለወይ፡ 4 ደቅና ድማ ወረስቲ ምዃኖም ይረጋገጸሎም ስለዝበላ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን7/12/18 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ቤት ፍርዲ ሸሪዓ ዞባ ማእከል

ከሳሲት ራሓማ መሓመድ ኢብራሂም፡ ተኸሳሲ ዓብዱ ዑስማን ቕስም በዓልቲ-ቤትካ ኣብ ቤ/ፍ/ሸሪዓ ክሲ ኣቕሪባትልካ ስለዘላ፣ ባዕልኻ ወይ ሕጋዊ ንዓኻ ዝውክል ሰብ፡ ን12/12/18 ኣብ ቤ/ፍ ቕረብ። እንተዘይቀሪብኩም ቤ/ፍ ነቲ ጉዳይ ኣብዘየለኹምሉ ክርእዮን ውሳነ ክህበሉን ምዃኑ ነፍልጥ።

ኮማዊ ቤት ፍርዲ ሕምብርቲ

ወ/ሮ ለተኺዳን ተስፋይ ዑቕባዝጊ፡ በዓል-ቤተይ ፍስሃየ ተወልደ ገብረመድህን ስለዝተሰውአ፡ ንዓይ ናይ መጻምዲ መሰለይ ይተሓለወለይ፡ 3 ደቅና ድማ ወረስቲ ምዃኖም ይረጋገጸሎም ስለዝበላ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን1/12/18 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ኮማዊ ቤት ፍርዲ ሃዘጋ

ወ/ሮ ኣዜብ ሓጎስ ሃይሉ፡ ተጸዋዒ በዓል-ቤተይ ወልደጋብር ሃብትኣብ ጸጋይ ደሃይ ካብ ዘይገብረለይ ኣስታት 4 ዓመት ኮይኑ፡ ተጸዊዑ ክቐርብ። እንተዘይኮይኑ ግና ፍትሕ መሰለይ ብቤ/ፍርዲ ይተሓለወለይ ስለዝበላ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን8/12/18 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ኮማዊ ቤት ፍርዲ ከባቢ ሸማንጉስ ላዕላይ

ኣቶ ገብራይ ተድላ፡ በዓልቲ-ቤተይ ወ/ሮ ኣበባ ተኽሉ ስለዝሞተት፡ ንዓይ ናይ መጻምዲ መሰለይ ይተሓለወይ፡ 5 ደቀይ ድማ ወረስቲ ምዃኖም ይረጋገጸሎም ስለዝበሉ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን15/12/18 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ኮማዊ ቤት ፍርዲ ምምሕዳር ከባቢ ደቀምሓረ

ወ/ሮ ሉኡል ሓጎስ ዘርኣይ፡ ኣቦይ ሓጎስ ዘርኣይ ስለዝሞተ፡ ኣነ ምስ 3 ኣሕዋተይ ወረስቲ ምዃንና ይረጋገጸልና ስለዝበላ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን22/12/18 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ዞባ ዓንሰባ ከረን

ዑስማን ሓምድ እድሪስ፡ ስም ኣደይ ፋጥና መሓመድ ዓሊ ምባል ተሪፉ፡ ፋጥና መሓመድ እስማዒል ተባሂሉ ይተኣረመለይ ስለዝበለ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን7/12/18 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ኮማዊ ቤት ፍርዲ ምምሕዳር ከባቢ 03 ከረን

ፍረወይኒ ዑቕባማርያም እያሱ፡ ኣቦና ዑቕባማርያም እያሱ ሓምድ ስለዝሞተ፡ ኣደና ወ/ሮ ስኒት ፊደል ናይ መጻምዲ መሰላ ይተሓለወላ፡ ንሕና 5 ደቁ ድማ ወረስቲ ምዃንና ይረጋገጸልና ስለዝበለት፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን10/12/18 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ቤት ፍርዲ ሸሪዓ ከረን

ጀማለዲን ኣጠይብ ዓብደላ፡ "ስም ናይ ሓደ ካብ ወረስቲ፡ ማለት ናይ ኣጠይብ ዓብደላ" ኣብቲ ብቑጽሪ ፋይል 1993/78 ዝተሰነደ መረጋገጺ ውርሲ፡ ምስቶም ተጠቒሶም ዘለዉ መዋርስቱ ይጠቐሰለይ ስለዝበለ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ኣብ ውሽጢ ሓደ ወርሒ ኣብ ቤ/ፍ ተቓውሞኡ ብጽሑፍ የቕርብ።

ዞባ ደቡብ መንደፈራ

ት/ዕድመ ወጋሕታ ክፍሉ ተኽለ ብሞግዚታ ኣቢላ፡ ስመይ ወጋሕታ ክፍሉ ተኽለ ምባል ተሪፉ፡ ሳምራዊት ክፍሉ ተኽለ ተባሂሉ ይተኣረመለይ ስለዝበለት፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን6/12/18 ኣብ ቤ/ፍ 4ይ መጋብኣያ ይቕረብ።

ወ/ሮ ምሕረት ደብሩ ተስፋማርያም፡ ስም ኣደይ ሂወት ኣስፋሃ መንግስትኣብ ምባል ተሪፉ፡ ለምለም ሃብተሚካኤል ዑቕባገርግሽ ተባሂሉ ይተኣረመለይ ስለዝበላ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን22/11/18 ኣብ ቤ/ፍ 4ይ መጋባእያ ይቕረብ።

ኮማዊ ቤት ፍርዲ ከተማ ደቀምሓረ

ተኽለብርሃን ቅስማት ፍስሃየ፡ ኣደና ኣበባ ኣፈወርቂ ሳምራይ ስለዝሞተት፡ ኣነ ምስ 1 ሓወይ ወረስቲ ምዃንና ይረጋገጸልና ስለዝበለ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን3/12/18 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ኮማዊ ቤት ፍርዲ ዓዲ ዓጓ

ወ/ሮ ዛይድ ኣርኣያ ብርሃነ፡ በዓል-ቤተይ ገብረዝጊ ገብረመድህን ገብሪሂወት ስለዝሞተ፡ ኣነ ምስ 4 ደቀይ ወረስቲ ምዃንና ይረጋገጸልና ስለዝበላ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን23/11/18 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ኮማዊ ቤት ፍርዲ ባጽዕ ምምሕዳር 02

ግርማይ ገብረመድህን፡ ወላድየይ ገብረመድህን ዝበሎ ስለዝሞተ፡ ኣብ ዝንቀሳቐስ ይኹን ዘይንቀሳቐስ ንብረት፡ ኣነ ጥራይ ወራሲ ምዃነይ ይረጋገጸለይ ስለዝበለ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን6/12/18 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ቤት ፍርዲ ዞባ ተሰነይ

ወ/ሮ ኣድያም ናይዝጊ ተፈራ፡ ስም ወላዲተይ ናድያ ይሕደጎ ካሕሳይ ምባል ተሪፉ፡ ትብለጽ ይሕደጎ ካሕሳይ ተባሂሉ ይተኣረመለይ ስለዝበላ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን27/11/18 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ኮማዊ ቤት ፍርዲ ኦምሓጀር

ወ/ሮ ታሕጓስ ፍስሓጼን ገብረ፡ በዓል-ቤተይ ኣቶ ፍሻለ መኮነን ወልዳይ ስለዝተሰውአ፡ ኣነ ምስ 6 ደቀይ ወረስቲ ምዃንና ይረጋገጸልና ስለዝበላ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን5/12/18 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ኮማዊ ቤት ፍርዲ ጎልጅ

ወ/ሮ ፍዮሪ መዘንጊዕ ሞባጼዮን ምስ ተኸሳሲ ዜናዊ ዑቕባይ ገረየሱስ ብሕጋዊ መንገዲ ተመርዒና። ካብ 2010 ጀሚሩ ደሃይ ስለዘይብሉ ብፍትሕ ክንፈላለ ስለዝበላ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ን30/11/18 ኣብ ቤ/ፍ ይቕረብ።

ንኻልኣይ ግዜ ዝወጸ ሓራጅ

ኣብ መንጎ ብፍርዲ በዓል መሰል ወረ/ነፍ ዳኒኤል ሃይለን ወረ/ነፍ ነጋ ሃይለን ብዝተፈጥረ ናይ ገንዘብ ክርክር፡ ላዕለዋይ ቤት ፍርዲ ናይ ገዛ መኪና ቁ/ሰሌዳ ER-1-C-4177 ሞዴል 1989 ዓ/ም ዝኾነት ብሓራጅ ክትሸየጥ ብዝኣዘዞ መሰረት፡ ብዕለት 26/7/2018 ዝተኣወጀ ሓራጅ እኹላት ተወዳደርቲ ስለዘይተረኸቡ፡ ስለ ዘይተኻየደ፡ ናይ ቀዳማይ ሓራጅ ብፍርቂ ዋጋ ማለት 82,500 ናቕፋ መበገሲ ጌሩ፡ ኣብ ዝግበር 2ይ ሓራጅ ክሳተፍ ዝደሊ ናይቲ ንመወዳደሪ ዝረቑሑ መጠን ገንዘብ ብቑጽርን ብኣሃዝን ብምጽሓፍ ብዕሹግ ሰታሪት ኣብ ላዕለዋይ ቤት ፍርዲ ቁ/62 ኣብ ዝተዳለወ ሳጹን ቅድሚ ዕለት ሓራጅ ዘሎ 5 ናይ ስራሕ መዓልታት ብምምጻእ የእቱ። ኣብ ዕለት ሓራጅ ¼ ናይቲ ብ2ይ ሓራጅ መበገሲ ዝኾነ ዋጋ ዝሓዘ ቡክ ባንክ ወይ ብስም ፈጻሚ ፍርዲ ሲ/ፒ/ኦ ኣሰሪሑ ባዕሉ ወይ ብሕጋዊ ወኪሉ ብምቕራብ ክወዳደር ይኽእል።

ዕለት ሓራጅ፦ 29/11/2018
ሰዓት ሓራጅ፦ 3፡00 - 4፡00 ድ/ቀ
ቦታ ሓራጅ፦ ላዕለዋይ ቤት ፍርዲ ቁ/27 (ገበን መጋባእያ)

ተወሳኺ ሓበሬታ ዝደሊ ኣብ ላዕለዋይ ቤት ፍርዲ ቁ/65 ኣብ ናይ ስራሕ ሰዓታት ብምምጻእ ክሓትት ይኽእል። ነዚ ሓራጅ ዝቃወም እንተሎ፡ ካብ ዝምልከቶ ቤት ፍርዲ መአገዲ የቕርብ። መአገዲ እንተዘይኣቕሪቡ ሓራጅ ደው ኣይብልን።

ቤ/ጽ ዋ/ፈ/ፍርዲ

ምልክታ

ኣነ ኣልማዝ ገብረትንሳኤ +2 ዝተብሃልኩ፡ ነቲ ከተማ ኣስመራ ዞባ 2 ምም. 05 (ምም/ን/ዞባ ገዛ-ባንዳ) ኣዲስ ኣለም ፕሎት 93 ፓርሰል H ዝርከብ ኣብ ሚኒስትሪ መሬትን ማይን ኣከባብን ቤ/ጽ ካዳስተር ብንብረት መዝገብ ቁጽሪ 49150 ብጠቕላላ ቁጽሪ መዝገብ 79964 ብስም ወላዲና ነፍ/ገብረትንሳኤ ተድላ ነማርያም እተመዝገበ ዘይቀሳቐስ ንብረት ገዛ፡ ወላዲና ነፍ/ገብረትንሳኤ ተድላ ነማርያም ብሂወት ኣብ ዝነበረሉ ግዜ፡ ብዕለት 06/11/2003 ነዚ ተጠቃሲ ገዛ ብለበዋ ስለ ዝገደፈልና፡ ለበዋ ድማ ቤት ፍርዲ ዞባ ማእከል ብቑጽሪ መዝገብ 4347/06 ብዕለት 28/11/2006 ብዘጽደቐልና መሰረት፡ እቲ ናትና ብጽሒትና ስም ዋንነት ናብ ስምና ከነመሓላልፎ ስለዝደለና፣ ዝቃወም እንተሎ፡ እዚ ምልክታ እዚ ኣብ ጋዜጣ ካብ ዝወጸሉ ጀሚሩ፡ ኣብ ውሽጢ ሓደ ወርሒ ካብ ዝምልከቶ ቤት ፍርዲ መአገዲ ናብ ቤት ጽሕፈት ፓብሊክ ኖታሪን ቤ/ጽ ካዳስተርን የቕርብ።

ኣልማዝ ገብረትንሳኤ + 2

ብስም ምሕረት ተኽለሰንበት ዘምህረት ዝተመዝገበ፡ ብ ቁ.ፍ.ዋኒን ASL00034728 ዝኾነ፡ ኣብ ዞባ ማእከል ን/ዞባ በሪኽ ጎደና ጻዕዳ ክርስትያን ቁ.ገዛ - ዝርከብ ናይ ኣቕሑት ኤለክትሪክ መሸጥን መዕረይን ትካለይ፡ ንወ/ሮ ፍቓዱ ቐላቲ ተማኑ ካብ ዕለት 01/01/2018 ክሳብ ዕለት 30/06/2018 ኣካርየዮ ስለዘለኹ፡ ዝቃወም ምስ ዝህሉ፡ እዚ ምልክታ እዚ ካብ ዝወጸሉ ዕለት ኣብ ውሽጢ ሰላሳ መዓልቲ ስልጣን ንዘለዎ ቤት ፍርዲ ተቓውሞኡ የቕርብ። እንተዘይኮይኑ ዝቃወም ኣካል ከምዘየለ ተቐጺሩ እቲ ናይ ክራይ ውዕል ሕጋዊ ምዝገባ ከምዝፍጸመሉ ኣፍልጥ።

ምሕረት ተኽለሰንበት ዘምሕረት
ሕጋዊ ወኪል፡ ሚካኤል መሓሪ

ምሕረት ተወልደ ፍስሃ ዝተብሃልኩ፡ ካብ ነብያት ፍረዝጊ ቀለታ ዝዓደግክዎ መንበሪ ገዛ፡ ኣብ ኣስመራ ን/ዞባ ገጀረት ፕሎት 3 ፓርሰል P1 ጎደና 176-1 ስፍሓት 262.08 ት/ሜ ዝኾነ፡ ዋንነቱ ኣብ ቤ/ጽ ካዳስተር ብናይ ሕጂ ብ/ቁ/ንብረት 1BRASM014457/0 ብስማ ዝተመዝገበ ገዛ፡ ናብ ስመይ ከመሓላልፎ ስለዝደለኹ፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ካብ ዝምልከቶ ቤት ፍርዲ መአገዲ ሒዙ፡ ኣብ ውሽጢ 30 መዓልቲ ኣብ ቤት ጽሕፈት ኖታዮን ቤ/ጽ ካዳስተር ይቕረብ።

ምሕረት ተወልደ ፍስሃ

ሕሩይ ይሕደጐ ኣቡን +3 ዝተብሃልኩ፡ ነቲ ከተማ ኣስመራ ዞባ 9 ምም.08 (ምም/ን/ዞባ 4 ኣስመራ) ጉደና ሓረ ነበር ሓድሽ ጉደና እምባጠቐራ ዝርከብ ኣብ ኮምሽን ኣባይቲ ብቑጽሪ ምስክር ወረቐት 114497 መወከሲ 13560/08/136361 ብስም ኣባሓጐናን ዓባይናን ማለት ነፍ/ኣቡን ወልደገርግስን ወ/ሮ ማኢል ወልደ ወልደጊዮርጊስን እተመዝገበ ዘይንቀሳቐስ ንብረት ገዛ፡ ዓባይና ወ/ሮ ማኢል ወልደጊዮርጊስ ብዕለት 07/06/2016 ነዚ ተጠቃሲ ገዛ ነቲ ናተን ብጽሒት ኣብ ቤት ፍርዲ ዞባ ማእከል ቀሪበን ብውዕል ቁጽሪ መዝገብ 166/2016 ብዕለት 10/06/2016 ዝተመዝገበ ዝሃበና ውህብቶ፡ እቲ ናትና ብጽሒትና ስም ዋንነት ናብ ስምና ከነመሓላልፎ ስለዝደለና፣ ዝቃወም እንተሎ፡ እዚ ምልክታ እዚ ኣብ ጋዜጣ ካብ ዝወጸሉ ጀሚሩ፡ ኣብ ውሽጢ ሓደ ወርሒ ካብ ዝምልከቶ ቤት ፍርዲ መአገዲ ናብ ቤት ጽሕፈት ፓብሊክ ኖታሪን ቤ/ጽ ካዳስተርን የቕርብ።

ሕሩይ ይሕደጎ ኣቡን +3

ወ/ሮ ህድኣት ኣብርሃ ተስፋማርያም ዝተፈቕደለን ናይ መሸጢ መድሃኒት ንግዳዊ ትካለን "ጆን ዓሊ ቤት መድሃኒት ገጠር" (JOHN ALI RETAIL PHARMACEUTICAL PRODUCTS (RDV)) ተባሂሉ ክሰየመለን ስለዝሓተታ፡ እዚ ናይ ንግዲ ስም ቅድሚ ምምዝጋብና፡ ዝቃወም ኣካል እንተሎ፡ ኣብ ውሽጢ ሓደ ወርሒ ካብ ሕጋዊ ቤት ፍርዲ መአገዲ የቕርብ። እንተዘይኮይኑ ዝቃወም ኣካል ከምዘየለ ተቖጺሩ እዚ ናይ ንግዲ ስም ከምንምዝግቦ ነፍልጥ።

ክፍሊ ውሽጣዊ ንግዲ

Bisha Mining Share Company
P.O. Box 4276
Asmara
Eritrea

Tel: (+291) 1124941
Fax: (+291) 1124941
www.bishamining.com

VACANCY ANNOUCEMENT

Bisha Mining Share Company is looking applicants for the following positions for Bisha Site Project:-

1. Position:- RC Drill Assistant
   Number required :- (05)
   Department : Mining Stream – Technical Services

Primary Purpose:
- To provide assistance to the RC Drill Offsider and RC Driller to safely perform all aspects of the drilling process and assist in management of all consumables.

Major Duties and responsibilities:-

Drill Operation
- Provide assistance to RC Drilling Offsider in sample collections
- Assist in maintaining adequate supplies of drill rig consumables
- Assist in completing daily pre-start check sheets to be recorded and filed on specified equipment.
- Assist with basic rig maintenance when asked.
- Provide assistance to the RC offsider in drilling activities.
- Assist with maintenance requests forwarded to the maintenance department.
- Maximize the useful life of tools and equipment through proper use, care and maintenance.

Health and Safety
- Ensure that the work area is safe and participate in safe work practices.
- Be involved in safe and effective movement of rigs.
- Ensure that the operation of the rig does not impact on the environment.
- Report all incidents and hazards to the RC Driller immediately.
- Participate in daily pre-start safety/toolbox meetings and monthly safety toolbox meetings.

Qualifications:
- Grade 12 preferred.
- Current light vehicle valid driving license is desirable.
- Certificate in Drilling Operations would be preferred

Knowledge and Experience:
- 1 year RC Drill Assistant experience will be an advantage.

Technical Skills	Behavioural Skills
- Mechanical aptitude and interest.	- Communication (Local Language, English required).
- Computer Literacy (MS Office-Intermediate –preferred)	- Interpersonal relations skills.
- Knowledge of Health and Safety policies, procedures and process	- Team work.

Position: Laboratory Technician L-1
Department – Exploration
Number required - Three (03)

PRIMARY PURPOSE
- Prepare mineral samples which meet the required standards of Exploration.

TASK DESCRIPTION EXPANDED TO CORE PERFORMANCE AREAS

Laboratory Function
- Ensure proper core cutting, sub-sampling and drying of samples.
- Sorting and crushing sample by following the quality control procedure.
- Inserting QAQC samples properly as required.
- Ensure accurate labelling of sample bags and weighing of bags.
- Ensure accurate packing of pulp samples and prepare samples for shipment.
- Proper storage of reject samples as well as record keeping.
- Daily sampling preparation and manual recording.
- Responsible for the maintenance and cleaning of equipment in the Laboratory.
- Responsible for general housekeeping in the Laboratory area.
- Receive and layout core for examination and description to be made by the Geologist.
- Recording of Laboratory equipment in logbook on a daily basis.
- Ability to operate all Laboratory equipment.
- Required to assemble the core boxes used for core storage.

Health and Safety
- Responsible to wear PPE as required.
- Knowledge of Health and Safety standards as well as policies, procedures and processes.
- Attend and participate in all Health and Safety meetings/toolbox talks.
- Required to stand for long hours is a definite requirement for this position.
- Required to work in a noisy/dusty area.
- Daily inspection of laboratory and core storage area.

Other
- Perform Exploration related duties as assigned by supervisor or superintendent.

Qualification
- 12th Grade Complete

Knowledge and experience
- 1 Year Laboratory or Sampling related Experience advantageous

Technical Skills.	Behavioral skills
○ Computer Literacy (MS Office – Basic)	Communication Skill (English advantage, Local Language)
○ Knowledge of Health and Safety policies, procedures and processes.	Interpersonal Relations Skill
○ Operating laboratory equipment advantageous	Cultural Diversity awareness
○ Physically Fit , Work in High noise area	Deadline driven
○ Technical Knowledge on Equipment advantageous	

General Information and other requirements:
- Place of Work: Bisha.
- Salary: As per Company salary scale.
- Contract Type: Indefinite Period

Additional requirement for Nationals:
- Having fulfilled his/her National Service obligation and provide evidence of release paper from the Ministry of Defense.
- Present clearance paper from current/last employer.
- Testimonial documents to be attached (CV, work experience credentials, a copy of your National Identity Card etc.).
- Only shortlisted applicants would be considered as potential candidates for an interview.
- Application documents will not be returned to sender.
- All applications should be sent through the post office.
- Deadline for application: 10 days from the day of publication in the Newspaper.
  - Address: Please mail your applications to;
    Bisha Mining Share Company,
    P. O. Box 4276 Asmara, Eritrea
  - Note to Eritrean applicants:
    Please send a copy of your application to
    Aliens Employment permits Affairs,
    P. O. Box 7940 Asmara, Eritrea.

ሓራጅ

ኣብ ሞንጎ ወ/ረ ገብሩ ምራጭን ወ/ረ ስላስን መድህን ወ/ሮ ጽጋ ገብሩን ነብ/እዝራ ገብሩን ተተካኢቶም ያቆብ ገብሩን ተተካኢቶም ነብ/ዳዊት ገብሩን ተተካኢቶም ብዝተፈጥረ ክርክር ምቅሊት ውርሻ፡ ኣብ ከተማ ኣስመራ ምም/ከባቢ ገዛ ባንዳ ኣብ ጎደና ገንፈሎም 198 ቁጽሪ ገዛ 28 ጥቓ ኣመሪካን ሰንተር ኣብ 127.50 ት/ሜ ዝተደኮነ ኣርባዕተ ቀንዲ ክፍልታትን ክልተ ሓገዝቲ ክፍልታት ዘጠቓለለ ብስም ኣውረስቲ ዝተመዝገበ ብሓራጅ ተሸይጡ ምቅሊት ክግበር ስለዝኣዘዘ፡ መበገሲ ዋጋ ሰማንያ ሸሕን ሚኢትን ሱሳን ሓደን 75% ናቕፋ (80,161.75) ብበዓል ሞያ ተገሚቱ ቀሪቡ ስለዘሎ፡ ክወዳደር ዝደሊ ካብ ዝቐረበ ግምት ዋጋ ¼ ብ CPO ብስም ፈ/ፍርዲ ኣስሪሑ ወይ ቡክ ሕሳብ ሒዙ፡ ብኣካል ወይ ብሕጋዊ ወኪል ብምቕራብ ክወዳደር ይኽእል። ተወዳደርቲ ቅድሚ መዓልቲ ጨረታ ሓሙሽተ ናይ ስራሕ መዓልታት ዘሎ ክበጽሕ ዘለዎ መጠን ገንዘብ ብኣሃዝን ብቁጽርን ብንጹር ብምጽሓፍ ኣብ ፖስታ ብምዕሻግ ኣብ ላ/ዕ/ቤ/ፍርዲ ቁጽሪ 62 ዘሎ ሳንዱቕ ጨረታ የእቱ። ዝቃወም እንተሎ፡ ካብ ዝምልከቶ ቤ/ፍርዲ መአገዲ ምስ ዘየቕርብ ጨረታ ኣየቋርጽን እዩ። ሓበሬታ ዝደሊ ከኣ ኣብ ቆጽሪ 66 ላ/ቤ/ፍርዲ መጺኡ ይወከስ።

ዕለት ጨረታ፦ 11/12/2018
ቦታ ጨረታ፦ ላ/ቤ/ፍርዲ ገበን መጋባእያ ቁጽሪ 27
ሰዓት ጨረታ፦ 3፡00 - 4፡00 ድ/ቀትሪ

ቤ/ጽ ዋ/ፈጻሚ ፍርዲ

ምልክታ

ብስም ወረስቲ ነፍ/ር የሕያ ኑርሑሴን ዝኾንና ወ/ሮ ግደይ ሰሌማን + 8 ኣብ ኣስመራ ን/ዞባ ኣኽርያ ዞባ 8 ምምሕዳር 04 ጎደና ደጀ ሓሰን ዓሊ ቁ.ገዛ 133 ቁጽሪ ሎታ 27 ቁጽሪ ፓርቸላ "4" ብቑ. ምስክር ወረቐት 108503 መወከሲ ቁ.103643 ዝተመዝገበ ብውርሲ ዝረኸብናዮ ገዛ፡ ስም ዋንነት ናብ ስምና ክነመሓላልፎ ስለዝደለና፣ ዝቃወም እንተሎ፡ ሕጊ ብዝእዘዞ መሰረት ካብ ዝምልከቶ ቤ/ፍ ናይ መአገዲ ትእዛዝ ወይ ናይ መወዳእታ ውሳነ፡ ኣብ ውሽጢ 30 መዓልቲ ናብ ቤት ጽሕፈት ፓብሊክ ኖታሪን ቤት ጽሕፈት ካዳስተርን ዞባ ማእከል ሒዙ ይቕረብ።

ዓሊ የሕያ + 7

ብስም እዮብ ሃይለማርያም እምሃጽዮን ዝተመዝገበ፡ ብቑ.ፍ.ዋኒን ASL00030886 ዝኾነ፡ ኣብ ዞባ ማእከል ን/ዞባ ገጀረት ጎደና እግሪ መኸል ቁ.ገዛ 759 ዝርከብ ናይ ቤት መስተን ምግብን ቢልያርዶን ትካለይ፡ ንኣቶ ብርሃነ ሰመረ ወልደኪዳን ካብ ዕለት 01/04/2018 ክሳብ ዕለት 31/12/2020 ኣካርየዮ ስለዘለኹ፣ ዝቃወም ምስ ዝህሉ፡ እዚ ምልክታ እዚ ካብ ዝወጸሉ ዕለት ኣብ ውሽጢ ሰላሳ መዓልቲ ስልጣን ንዘለዎ ቤት ፍርዲ ተቓውሞኡ የቕርብ። እንተዘይኮይኑ ዝቃወም ኣካል ከምዘየለ ተቐጺሩ እቲ ናይ ክራይ ውዕል ሕጋዊ ምዝገባ ከምዝፍጸመሉ ኣፍልጥ።

እዮብ ሃይለማርያም እምሃጽዮን

ጀማል ዩሱፍ ጣህር፡ ካብ ወላዲ ኣቦይ ነ/ፍ ዩሱፍ ጣህር ብውርሻ ዝበጽሓኒ፡ ኣብ ከተማ ባረንቱ ኣብ ዞባ ሰላም ኣብ ዞን/01 ብሎክ 65 ፓርሰል M ዘሎ ኮይኑ፡ ሕጂ ነዚ ዝተጠቕሰ ገዛ፡ ናብ ስመይ ከመሓላልፎ ደልየ ኣለኹ። ስለዚ ነዚ ናብ ስመይ ምስግጋር ናይ ውርሻ ገዛ ተቓውሞ ኣሎኒ ዝብል ወገን ምስ ዝህሉ፡ እዚ ምልክታ ኣብ ጋዜጣ ሓዳስ ኤርትራ ካብ ዝተዘርግሓሉ ዕለት፡ ኣብ ውሽጢ ሓደ ወርሒ፡ ካብ ዝምልከቶ ቤት ፍርዲ መአገዲ ትእዛዝ፡ ናብ ቤ/ጽ ማይን መሬትን ኣከባብን ጨን/ዞ/ጋሽ ባርካ ምስ ዘይቀርብ፡ ናብ ስመይ ክመሓላለፍ ከምዝኾነ ይገልጽ።

ኣቶ ጀማል ዩሱፍ ጣህር

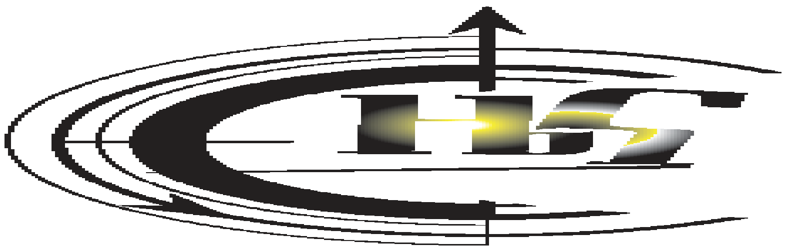

ብርሃነ ምሕረትኣብ

ኣንጎላ ኣሽሓት ስደተኛታት ዲ.ሪ.ኮንጎ ትሰጉግ

ኣብ ኣንጎላ ተዓቚቦም ዝጸንሑ ብኣማኢት ኣሽሓት ዝቑጸሩ ስደተኛታት ዲ.ሪ.ኮንጎ ካብታ ሃገር ከምዝተሰጉጉ ይግለጽ ኣሎ።

ብመሰረት ሓበሬታ ኣክስዮም፡ ኣብ ደቡባዊ ዲ.ሪ.ኮንጎ፡ ዞባ ኪሳይ፡ ካብ ዝተወለዐ ግጭት ሃዲሞም ኣብ ኣንጎላ ተዓቚቦም ዝጸንሑ ኣስታት 3 ሚእቲ ሽሕ ስደተኛታት ብሓይሊ ሰራዊት ካብቲ ቦታ ግዒዞም።

እቶም ኣብ መዓስከራት ዝጸንሑ ስደተኛታት ብመጉልሒ ድምጺ ካብታ ሃገር ክወጹ ከምእተዋገርዎም ብምቅጻል ብውተሃደራት ኣንጎላ ብግፍዒ ከምእተሰጉጉን ገሊጾም። እቶም ወተሃደራት ኣብ ልዕሊ ገለ ስደተኛታት መግረፍቲ፡ ዝምታን ጾታዊ ዓመጽን ከምዘውረዱ ድማ ኣክስዮም ከሲሱ።

ብሰራዊት ኣንጎላ ዝተሰጉጉ ብኣሽሓት ዝቑጸሩ ቁልዓ ሰበይቲ ዝጠቓለሉዎም ስደተኛታት ኮንጎ፡ ብዘይ እኹል መግቢን መድሃኒትን ብእግሪ ነዊሕ ከጉዓዙ ተገዲዶም ብምህላዎም፡ ኣደዳ ሞትን ስቓይን ይኾኑ ምህላዎም ሰራሕተኛታት ኣክስዮም ይሕብሩ።

ኣብ ዞባ ኪሳይ ናይ ዲ.ሪ.ኮንጎ ግጭት ሓድሕድ ተወለዐ ከምዝነበረን ንግዜኡ ሃዲኡ ድሕሪ ምጸናሕ ዳግም ከይባራዕ ተሰጊኡ ከምዘሎን ጸብጻብት ይሕብሩ።

ኣብ ዲ.ሪ.ኮንጎ ሓፈሻዊ ምርጫ ንምኪያድ ምድላዋት ኣብ ዝተኻየደሉ ዘሎ እዋን፡ ወጥሪ ሰፊኑ ከምዘሎን ግጭት ከይባራዕ ከምዝሰግኡን ምንጪታት ዜና ይገልጹ።

ተወሳኺ

ኣብዚ ሰኑዩ እንዕዘብ ዘሎና ሰበይቲ፡ ሳና መሓመድ'ያ ትብሃል። ነባሪት ከተማ ለንደን እያ። ኣደ ሓሙሽተ ቈልዑ ዝነበረት ሳና፡ ኣይውረድ ወረዱዋ ኣብ መንበሪ ገዛኣ እንከላ በቲ መጻምዲ ዝነበረታ ፍሉጻ ኣብ ከስዐኣ ተሸኺለት። ብኡ ንብኡ ድማ ወዲቓ። በቲ ዝሰንበደ ሰብኣያ ተጓይዩ ናብ ሆስፒታል ወሲዱዋ። ኮይኑ ግን ብህይወት ክትሰርር ኣይከኣለትን። ን'ሳና' ከድሕኑዋ ዘይከኣሉ ሓካይም፡ ኣብ ማህጸና ንዝነበረ ናይ ሸሞንተ ወርሒ ጥንሲ ብመጥባሕቲ ካብ ሬሳ ወላዲቱ ኣገላጊሎሞ፡ ኣብ ጽቡቕ ኩነታት ከምዝርከብ ተሓቢሩ። እቲ ልግዐ ኣደኡ ክሰንገል ዕድል ዘይረኸበ ዕሸል ግና ኣብ ሆስፒታል እኳ እንተሎ፡ እናተረረ ይመጽእ ምህላዉ'ዩ'ም ሓካይም ዝገልጹ። እቲ ካብ ሬሳ ወላዲቱ ብህይወት ዝወጽአ ዕሸል ኣብ ዘተኣማምን ደረጃ ብዝበጽሐ፡ ንኣቦኡ ከምውሃብ ድማ እቶም ሓካይም ኣረዲኦም። ንመርዋሪ ናይታ ፍሉጻ ንምሓዝ ብዘካየዶ ክትትል፡ ሓደ ጥርጡር ሐዘ ከምዝሎ ዝገለጸ ፖሊስ ለንደን፡ ምናልባት ን'ሳና' ዘይኮነ ንበዓል ቤታ ንምቕታል ዝወርወራ ክኸውን ከምዝኽእል ይሕብር።

ሊብያ - መራሕቲ ክልተ ተቓናቐንቲ ጉጅለታት ይዘራረቡ

ኣብ ሊብያ ናይ ዝንቀሳቐሳ ክልተ ዓበይቲ ተቓናቐንቲ ጉጅለታት ኣብ ፓለርሞ - ኢጣልያ ተራኺቦም ይዘራረቡ ምህላዎም ሮይተርስ ሓቢሩ።

እቶም መራሕቲ ቅድሚ ሓሙሽተ ወርሒ ተራኺቦም ከምዝነበሩን ነቲ ብውድብ ሕቡራት ሃገራት ዝመጽእ ዓመት ምርጫ ክካየድ ዝወጸ ውጥን ከምእተሰማምዑሉን ይግለጽ።

እቲ ምርጫ ዝመጽእ ወርሒ ክካየድ ተወጢኑ'ኳ እንተነበረ፡ ብሰንኪ'ቲ ኣብ ውሽጢ ትሪፖሊ ዝተለዓዓለ ግጭት ናብ ዝመጽእ ዓመት ከምእተመሓላለፈ ይፍለጥ።

መራሒ ናይቲ ኣብ ምብራቓዊ ሊብያ ዓብላሊ ሓይሊ ከምዘለዎ ዝነገረሉ ጉጅለ ኸሊፋ ሓፍታርን ቀዳማይ ሚኒስተር ናይቲ ኣህጉራዊ ደገፍ ዘለዎ ሓድነታዊ መንግስቲ ሊብያ ፋይዝ ኣልሰራጅን ኣብዚ ኣብ ኢጣልያ ዝካየድዎ ዘለዉ ርክብ፡ ኣብ ወሰንቲ ጉዳያት'ታ ሃገር ክረዳድኡ ትጽቢት ከምዘሎ ዲፕሎማስያውያን ምንጪታት ሊብያ ሓቢሮም።

ኣፈኛ መንግስቲ ሊብያ፡ መራሒ ዕጡቓት ኸሊፋ ሓፍታርን ቀዳማይ ሚኒስተር ኣልሰራጅን ምዉቕ ሰላምታ ከምእተለዋወጡን ኣብ መንጎኦም ናይ ምርድዳእ መንፈስ ከምዘሎን ኣረዲኡ። ቀዳማይ ሚኒስተር ኢጣልያ ጁሰፐ ኮንተ ብወገኑ ምስ ክልቲኦም ሊብያውያን ተራኺቡ ከምእተመያየጠ እቲ ኣፈኛ ወሲኹ ይሕብር።

ኢጣልያ፡ ኣብ ልዕሊ'ታ ግዝኣታ ዝነበረትን ብጋዝን ነዳዲ ዝሃብተመትን ሊብያ ልዑል ተገዳስነት ተርኢ ከምዘላ'ዩ ዝግለጽ።

ኣብ መንበር ሰራዊት ሊብያ ኣዛዚ ዝነበረ ጀነራል ኸሊፋ ሓፍታር ንሓያሎ ዓመታት ብስደት ኣብ ኣመሪካ ከምዝነበረን ድሒሩ ናብ ሃገሩ ተመሊሱ፡ ዕጡቕ ጉጅለ ከምዘመስረተን ይፍለጥ። በቲ ጀነራል ዝምራሕ ጉጅለ ብግዝኣን ኢማራት ዓረብን ዝድገፍ ኩይኑ ንሓያሎ ሸበራውያን ዕጡቓት ሊብያ ብምድምሳስ ንዝበዝሐ ምብራቓዊ ክፋል'ታ ሃገር ተቘጻጺሩ ምህላዉ'ዩ'ም ጸብጻብት ዝገልጹ።

"ፕረዚደንት ዓሊ ቦንጎ ጥዕናኡ ተመሓዪሹ"

ኣፈኛ መንግስቲ ጋቦን

ብጸንዕ ድሕሪ ምሕማሙ ኣብ ስዑዲ ዓረብ ዝሕከም ዘሎ ፕረዚደንት ጋቦን ዓሊ ቦንጎ፡ ጥዕናኡ ተመሓይሹ ከምዘሎ ኣፈኛ መንግስቲ'ታ ሃገር ኢክ ኤንገኒ ገሊጹ።

ወዲ 59 ዓመት ፕረዚደንት ቦንጎ ኣህጉራዊ ኣኼባ ንምስታፍ ኣብ ሪያድ እንከሎ ብሃንደበታዊ ወቕዒ ተጠቒዑ፡ ንልዕሊ ክልተ ቕነ ኣብ ሆስፒታል ከምእተዓቚበ'ዩ ዝግለጽ።

ሰበስልጣን ጋቦን፡ እቲ ኣብ ሆስፒታል ንጉስ ፈይሰል - ሪያድ ደቂሱ ዘሎ ፕረዚደንት፡ ጥዕናኡ ተመሓዪሹ ብምህላዉ ንብር ንጥሬታቱ ክካየድ ከምዝይጸገም ገሊጾም።

ዝሓለፈ ቅንያት ንኹነታት ጥዕና ናይቲ ፕረዚደንት ዝምልከት ዝተዋህበ ወግዓዊ ሓበሬታ ብዘይምንባሩ፡ ኣብታ ሃገር ምውቓዓት ክስዕብ ምኽንያቱ ይግለጽ። ኣብ ካሜሩን ዝሕተማ ገለ ጋዜጣታት እቲ ፕረዚደንት ከምዝሞተ ዝገልጽ ሓበሬታ ብምዝርጋሐን ዜጋታት ጋቦን ካብ መንግስቶም ወግዓዊ ሓበሬታ ክወሃቦም ክጠልቡ ከምዝጸንሑ ይንገር።

ኣቦኡ ንኣ42 ዓመታት ንጋቦን ዝመርሐ ዑመር ቦንጎ ኣብ ስልጣን እንከሎ ድሕሪ ምማቱ፡ እቲ ሓበሬታ ንሓያሎ መዓልታት ብምስጢር ተታሒዙ ከምዝነበረን ኣብ ህዝቢ'ታ ሃገር ሻቕሎት ከምዝሕደረን እዩ ዝግለጽ።

ካብ ኣቦኡ ዑመር ቦንጎ ስልጣን ፕረዚደንትነት ዝተረከበ ዓሊ ቦንጎ ካብ 2009 ጀሚሩ ንጋቦን ይመርሓ ከምዘሎ ይፍለጥ።

ቍጽሪ ግዳያት ባርዕ መሮር ካሊፎርንያ ወሲኹ

ኣብ ካሊፎርንያ፡ ሕ.መ.ኣመሪካ፡ ብዝተላዓለ ባርዕ መሮር ናይ ዝሞቱ ሰባት ቍጽሪ 42 ከምዝበጽሐ ምንጪታት ዜና'ታ ሃገር ሓቢረን።

እቲ ኣብ ታሪኽ ናይታ ዞባ ዝሓየለ ምዃኑ ዝተገልጸ ባርዕ መሮር፡ ሓያሎ መንበሪ ኣባይቲ፡ መካይንን ካልእ ንብረትን ከምዘዕነወ ይግለጽ። ንምቍጽጻሩ ከቢድ ካብ ዝገበሮ ምኽንያት ኣብቲ ከባቢ ዝፍስ ዘሎ ሓያል ንፋስ ምዃኑ ተሓቢሩ።

እቲ ባርዒ ብጻዕሪ ሰራሕተኛታት መጥፋእቲ ሓዊ ኣብ ትሕቲ ቍጽጽር ኣትዩ'ኳ እንተሎ፡ ዘውረዶ መጠን ዕንወት ንምንጻር ኣብ ዝካየድ ዘሎ ዳህሳስ ሓያሎ ሬሳታት ግዳያት ይርከብ ከምዘሎ'ዩ'ም ሰብ መዚ ናይታ ዞባ ዝረድኡ። ነቲ ባርዕ ንምጥፋእ ልዕሊ 8 ሽሕ ሰራሕተኛታት እኳ እንተተዋፈሩ፡ በቲ ሓደጋ ልዕሊ ሓደ ሽሕ ትርብዒት ኪሎሜተር ዝሰፍሓቱ መሬት ከምእተቓጸለ ድማ ብተወሳኺ ገሊጾም።

ካብቲ ሓደጋ ዝሃደሙ ኣሽሓት ሰባት ኣብ ግዝያዊ መጸለሊ ክዕቖቡ ተገዲዶም ከምዘለዉ ዝገለጸ ኣመሓዳሪ ናይቲ ዞባ ጀሪ ብራውን፡ ኣብ ቀጻሊ ግዜ ካብ ተመሳሳሊ ዕንወት ንምድሓን ዞባውን ፈደራላውን መንግስታት ዕቱብ ምድላዋት ክገብሩ ጸዊዑ። እቲ በዓል ስልጣን ጠንቂ ናይቲ ተደጋጋሚ ዝረአ ዘሎ ባርዕ መሮር ክሊማዊ ለውጢ ምዃኑ'ኳ እንተገለጸ፡ ፕረዚደንት ኣመሪካ ዶናልድ ትራምፕ ግን ድኹም ምምሕዳር መሮር ከምዘሎ'ዩ ዝሕብር።

ተረኛ ፋርማሲ	ዕለት	ኣድራሻ	ቁ.ስልኪ
ቤት መሸጣ መድሃኒት ሰናይ	14/11/2018	ጎደና ዓዲ ኣብይቶ፡ ቁ.89፡ ትሕቲ ቤ/ት ማርቲን ሉተር ኪንግ (ዓዲ ሰገል)	08370129

ፋርማሲ ቁ.1 መዓልታውን ለይታውን ኣገልግሎት ትህብ ቁ.ቴሌፎን 127565